

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINĖS GEROVĖS IR NEGALĖS STUDIJŲ FAKULTETAS
SOCIALINĖS PEDAGOGIKOS IR PSICHOLOGIJOS KATEDRA

Socialinės pedagogikos magistro studijų programa

Inesa Tamulionytė

**SAVANORIŠKOS VEIKLOS SOCIOEDUKACINĖJE APLINKOJE ESAMA
SITUACIJA IR POKYČIŲ LŪKESČIAI: PROCESO DALYVIŲ
VERTINIMAS**

Magistro darbas

Magistro darbo vadovas – doc., dr. Darius Gerulaitis

2015

Turinys

Įvadas.....	5
1.2. Savanoriškos veiklos teorinės koncepcijos ir modeliai.....	10
1.3 Savanoriškos veiklos situacijos socioedukacinėje aplinkoje analizė.....	15
1.4. Savanoriškos veiklos socioedukacinėje aplinkoje tobulinimo koncepcijos	22
2. skyrius SAVANORIŠKOS VEIKLOS SOCIOEDUKACINĖJE APLINKOJE ESAMA SITUACIJA.....	27
2.1. Tyrimo metodologija.....	27
2.2. Tyrimo dalyviai.....	28
2.3. Tyrimo rezultatų analizė.....	30
2.3.1. Savanoriškos veiklos socioedukacinėje aplinkoje esamos situacijos praktinė analizė.....	30
2.3.2. Ekspertų savanoriškos veiklos socioedukacinėje aplinkoje vertinimas atskleidžiant pokyčių lūkesčius	48
IŠVADOS	59
PRIEDAI	69
Nr. 1. BAIGIAMOJO MAGISTRO DARBO PROJETAS.....	1
Nr. 2. TIRIAMOJO DARBO OPERACIONALIZACIJA.....	10
NR.3. INTERVIU KLAUSIMYNAS.....	12
NR. 4. SUBKATEGORIJOS.....	15
NR. 5. EKSPERTŲ VERTINIMS.....	37
NR. 6. EKSPERTŲ APKLAUSOS VIDURKIAI.....	41

Magistro darbo santrauka

Darbe yra analizuojama savanoriškos veiklos esama situacija socioedukacinėje aplinkoje bei siekiama atskleisti jos pokyčių lūkesčius. Todėl yra keliami probleminiai klausimai: kokia yra savanoriškos veiklos situacija socioedukacinėje aplinkoje? Kokie galimi savanoriškos veiklos pokyčių lūkesčiai socioedukacinėje aplinkoje? Suformuluoti uždaviniai: 1) taikant teorinę analizę atskleisti savanoriškos veiklos socioedukacinėje aplinkoje kintamuosius; 2) taikant interviu metodą atskleisti socialinių pedagogų vertinimą į esamą situaciją ir pokyčių lūkesčius dėl savanoriškos veiklos socioedukacinėje aplinkoje; 3) taikant turinio analizę atskleisti savanoriškos veiklos socioedukacinėje aplinkoje esamos situacijos ir pokyčių lūkesčių struktūrą; 4) taikant ekspertų apklausą atskleisti savanorišką veiklą optimizuojančių lūkesčių socioedukacinėje aplinkoje vertinimą.

Interviu tyrime dalyvavo 6 socialiniai pedagogai, kurie dirba ar viena iš veiklos funkcijų yra susijusi su savanoriais. Jie savo veiklas vysto Pakruojo ir Šiaulių miestuose. Ekspertų vertinime dalyvavo 10 specialistų, kurie dirba su savanoriais, koordinuoja jų veiklas, mentoriauja, ruošia savanoriškai veiklai ir pan. Pastarieji dirba Pakruojo, Šiaulių, Vilniaus, Klaipėdos ir Kauno miestuose.

Empirinėje dalyje nagrinėjama savanoriškos veiklos situacija socioedukacinėje aplinkoje ir galimi jos pokyčių lūkesčiai. Tai susiję su savanoriškos veiklos galimu tobulinimu bei situacijos keitimu.

Svarbiausios empirinės išvados:

1. Interviu metu labiausiai išryškinti veiksniai apibūdinantys savanorišką veiklą socioedukacinėje aplinkoje yra *savanorio ir jo atliekamos veiklos vertinimo teigiami, neigiami aspektai socioedukacinėje aplinkoje*. Kitas aspektas yra *motyvų – vidinių, išorinių poveikis norui savanoriauti ir įgyti žinių bei įgūdžių socioedukacinėje aplinkoje teigiamas vertinimas, išskiriant atsidavimo jausmo neskatinimą*. Trečiasis niuansas yra *savanorio asmeninių veiksnių: politinių ir religinių įsitikinimų, amžiaus, kultūros aspektų ambivalentiškas poveikis atliekamų funkcijų kokybei savanoriaujant socioedukacinėje aplinkoje*. *Savanorio pagarbos ir etiškumo normų laikymosi su kitais savanoriais, atrinkusiais ir asmenimis, kuriems yra teikiama savanoriška pagalba svarba bei visuomeninės pareigos atlikimas socioedukacinėje aplinkoje* taip pat yra išryškinamas kaip dažnai pasitaikantis ir apibūdinantis savanoriškos veiklos situaciją socioedukacinėje aplinkoje. Tai pat *savanorio turimų žinių ir įgūdžių pritaikymo, jaučiamo atsakomybės ir atsidavimo bei novatoriškumo socioedukacinėje aplinkoje reikšmingumas ir svarba*.

2. Interviu metu gauta informacija apie *atrankos kriterijų pobūdžio ir pačios atrankos, kaip savanoriškos veiklos sudedamosios dalies svarba socioeducacinėje aplinkoje. Savanorio parengimo, pasirengimo reikšmingumas bei abejojimas žinių ir pasirengimo aktualumu savanoriaujant socioeducacinėje aplinkoje. Socioeducacinėje aplinkoje susidūrimas su savanorio padaryta žala ir emocijinėmis pasekmėmis bei jų nebuvimu ir galima prevencija prieš, atskleidžia galimus pokyčių lūkesčius.*

3. Ekspertų vertinimo metu gauti duomenys atskleidė, kokiose srityse yra matomas ryškiausias pokyčių lūkestis. Taip pat pastebimos sąsajos su interviu respondentų ir ekspertų padarytomis išvalgomis ir vertinimais. Taigi *socioeducacinėje aplinkoje susidūrimas su savanorio padaryta žala ir emocijinėmis pasekmėmis bei jų nebūvimu ir galima prevencija. Savanorio parengimo, pasirengimo reikšmingumas bei abejojimas žinių ir pasirengimo aktualumu savanoriaujant socioeducacinėje aplinkoje. Savanorio asmeninių veiksmų: politinių ir religinių įsitikinimų, amžiaus, kultūros aspektų ambivalentiškas poveikis atliekamų funkcijų kokybei socioeducacinėje aplinkoje yra aspektai, kurių siektinas pokytis yra matomas ryškiausiai.*

Esminiai žodžiai: savanoriška veikla, savanoris, socioeducacinė aplinka, socialinis pedagogas.

Ivadas

Mokslinė problema ir jos aktualumas. Šių dienų visuomenėje vyksta įvairūs pokyčiai, kurie susiję su socialiniais veiksniais. Dažniausiai savanorišką veiklą ir socialines paslaugas visuomenei skatina teikti nevyriausybinės organizacijos. Specialistai ir savanoriai pastarąsias įgyvendina drauge. Tačiau reikėtų įvardinti, jog savanorišką veiklą pradeda įvertinti ir suprasti daugiau asmenų, kurie yra susiję su vyriausybinio sektoriumi ir jų įtraukimas, ypač, į socialinius aspektus ar socioedukacinę aplinką tampa svarbiu ir aktualiu reiškiniu (Štuopytė, 2010).

Savanoriška veikla dažniausiai suvokiama, kaip nauda, kuri atliekama asmeniui, žmonių grupei ar visuomenei. Veikla yra vykdoma be jokio atlygio ir asmens laisva valia. Tad galima daryt prielaidą, jog savanoriška veikla neegzistuos be asmens, kuris norėtų, nieko neprimestu apsisprendimu, imtis savanoriškos veiklos (Jonutyte, 2007). Tačiau ši neturi būti suvokiama, kaip ideologija, kuri skatina neigiamą požiūrį į darbą ar veiklą, už kurią asmuo gauna atlygį. Nes darbas yra apmokamas reiškinys, o asmuo šį pasirenka savo laisva valia. Taigi savanoriška veikla neturi jokių sąsajų su darbine veikla ir nėra reiškinys, keliantis konfrontaciją tarp darbo už atlygį ir darbo, už kurį atlygis negaunamas (Sakalauskas, Čepas, Nikartas, Ūselė 2012).

Socioedukacinė aplinka yra veiksnys, kuriame savanoriška veikla gali būti realizuojama. Šioje aplinkoje taip pat yra reikalinga ir neatsiejama savanorystė. Anot Leliūgienės (2003), socioedukacinė aplinka yra ugdomoji erdvė, kurioje vyksta socialiniai procesai padedantys asmeniui įgyti žinių ir įgūdžių reikalingų jo gyvenime. Tai erdvė, kuri turi ilgalaikiškumo poveikio veiklas, kurios yra susijusios su asmens visapusiškų galių ugdymu, suteikiant socializaciją aplinkoje, kuri jį supa. Tai terpė, kaip jau minėta anksčiau, padedanti žmogui prisitaikyti prie nuolatos vykstančių visuomeninių pasikeitimų mūsų pasaulyje (Štuopytė, 2010). Apibendrinant socioedukacinės aplinkos sąvoką, reikia įvardinti, jog tai yra daugialypė erdvė, kurioje telpa asmens ugdymas, lavinimas, rūpinimasis ugdytiniu, pagalba resocializacijos procese, kad asmuo gebėtų savo pastangų pagalba adaptuotis visuomenėje ir tinkamai likviduoti problemas, priimant sprendimus (Šereivienė, Židžiūnaitė, 2005).

Taigi, savanorystė yra veiksnys, kuris socioedukacinėje aplinkoje suteikia galimybių atrasti ir pritaikyti metodus, kurie yra tinkama paslauga. Savanorystė skatina žmogaus keitimąsi - augimą, socialinių įgūdžių tobulinimą, naujų žinių ir patirties įgijimą (Pruskus, 2014). Kas tuo tarpu tampa didele pagalba socioedukacinėje aplinkoje, įgyvendinant užsibrėžtus tikslus bei teikiant reikalingas paslaugas. Dėl šios priežasties tampa svarbu suprasti, kokia yra savanoriškos veiklos situacija

socioedukacinėje aplinkoje ir kokių pokyčių yra tikimasi, kad esama padėtis taptų geresnė ir pasikeistų aspektai, kurie nėra tenkinantys. Taip sukuriant efektyvesnę savanoriškos veiklos pritaikymą socioedukacinėje aplinkoje.

Savanoriškos veiklos klausimas šiandieninėje visuomenėje yra aktualus ir tampa vienu esminiu faktoriumi, kalbant apie pagalbą kitiems. Svarbu suprasti kokia savanorystė yra pačiame procese, realus jos vertinimas ir kokie trūkumai. Kadangi požiūris į savanorišką veiklą yra kintantis į teigiamą vertinimą, todėl lūkesčiai yra nepastovūs. Taigi savanoriška veikla yra didėjančių interesų sritis, žvelgiant į ją kaip į neatlygintą veiklą visuomenei (Tamutienė, Šimkus 2012).

LR Savanoriškos veiklos įstatyme (2011), yra teigiama, kad savanoriška veikla yra savanorio neatlyginamai atliekama visuomenei naudinga veikla, kurios sąlygos nustatomos savanorio ir šios veiklos organizatoriaus susitarimu. Tačiau tarptautinė darbo organizacija siekdama gerinti esamą situaciją, siūlo apibrėžimą tobulinti įtraukiant tiesioginę savanorišką veiklą, kuri skiriama tiesiogiai, asmenims, kuriems reikalinga pagalba, kurie nepriklauso savanorio namų ūkiui – sričiai. (International Labour Office, 2011). Štuopytė (2010) aiškino savanorių mokymąsi vykdant socioedukacinę veiklą nevyriausybinėse organizacijose. Gauti duomenys atskleidė, kad yra svarbus savanorių parengimas, jog mokymai pateisina savanorių lūkesčius ir jų žinios pritaikomos veikloje yra aukštesnio lygio. Jaunmuktane (2013) atliko tyrimą, kurio metu buvo tyrinėjama savanoriška veikla Baltijos šalyse. Gauti rezultatai atskleidė, kad savanoriška veikla nėra dar gerai išvystyta, tačiau geriausia situacija yra Estijoje. Jos svarba ir nauda labai vertinama. Tačiau susidūrimai su sunkumais yra neišvengiamas procesas, nes sistema nė vienoje šalyje nėra sukurta tinkamai, todėl tobulėti yra kur. Viešosios nuomonės ir rinkos tyrimų bendrovės UAB TNS Gallup tyrimo duomenimis, kurie buvo gauti 2008 m. „Savanorystės veikla Lietuvoje“ atskleidė, kad 87 % Lietuvos gyventojų mano, kad savanorystė yra gerbiama veikla, o 46 % yra dalyvavę savanoriškoje veikloje. 17 % iš jų buvo įsitraukę į organizacijos savanoriškas veiklas¹. Machet M.P., Tiemensma L. (2009) atliko tyrimą pietų Afrikoje aiškindamiesi savanoriškos veiklos naudą padedant asmenims su skaitymo įgūdžių trūkumu. Tai parodė, jog savanorių pagalba yra labai aktyviai veikiantis reiškinys. Pretourius E.J. ir Machet M.P. (2004) atliko tyrimą *Socioedukacinės aplinkos konteksto raštingumo įgūdžių klausimas nepalankios padėties - rizikos mokyklose: skaitymo pamokos pradinėse klasėse*. Gauti rezultatai atskleidė, kad raštingumo įgūdžių įgijimas yra socioedukacinės aplinkos rezultatas. Dėl to yra sudaromos sąlygos mokiniams patiems kurti specifinę aplinką, kuri leidžia tobulėti raštingumo atžvilgiu. Mokytojai čia yra pagalbinkai, o savanoriška nauda, gali

---

¹ Savanorystės veikla Lietuvoje. 2008. Vilnius: UAB TNS Gallup.

padėti kurti aplinką, kurioje pats vaikas jaučiasi atsakingas už savo veiksmus ir jo motyvacija yra didesnė.

Mokslininkai savanorišką veiklą ir su ja susijusius veiksnius nagrinėti pradėjo XXa. pabaigoje. Ne išimtis ir savanoriškos veiklos situacijos vertinimas, esama padėtis ir pokyčių lūkesčiai. McCurley, Lynch (2001) ir Jordanas, Ochman (1998), Jonutytė (2000, 2006) tyrinėjo savanorių socialinių pedagogų rengimo aspektą, savanorių atliekamas funkcijas bendruomenės centruose dirbant su vaikais aptarė Štuopytė (2002), Gailius ir Kučikas (1997) savanorišką veiklą tyrinėjo kaip edukacinio reiškinio pagrindą. Savanorių motyvacijos problemas nagrinėjo savo tyrimuose Carlo, Okun, Knight, Guzman (2005). J.S. Elliso, K. Noyeso (1990) teigia, kad savanoriška veikla yra veiksnys, kuris parodo socialines problemas bei sprendžia ne tik minėtus sunkumus bet ir aspektus susijusius su bendruomenės poreikiais. Socialinės ir edukacinės aplinkos poveikį tyrinėjo: Knirk (1979), Mateljan et al., (2008), Villereal, Simmons (2010), Brazdeikis, Masaitis, (2012) (Žadeikaitė, Gulbinas, 2014). Hartell C.G. ir Chabilall J.A. (2012) tyrinėjo socioedukacinės aplinkos plėtojimą ŽIV/AIDS sergančių vaikų ir globos namuose, savanoriškos veiklos naudą.

Savanoriškos veiklos socioedukacinėje aplinkoje esama situacija ir pokyčių lūkesčiai yra mažai tyrinėti Lietuvoje. Tačiau negalime paneigti, kad vis daugiau mokslininkų atkreipia dėmesį į šią situaciją. Tad mokslinę problemą galima įvardinti klausimais: Kokia šių dienų savanoriškos veiklos esama situacija socioedukacinėje aplinkoje? Kokių yra tikimasi lūkesčių, kad šie tenkintų savanoriškos veiklos situaciją?

Tyrimo objektas – savanoriškos veiklos socioedukacinėje aplinkoje esama situacija ir pokyčių lūkesčiai proceso dalyvių vertinimu.

Tyrimo tikslas – atskleisti savanoriškos veiklos socioedukacinėje aplinkoje esamą situaciją ir pokyčių lūkesčius proceso dalyvių vertimu.

Uždaviniai:

1. Taikant teorinę analizę atskleisti savanoriškos veiklos socioedukacinėje aplinkoje kintamuosius.
2. Taikant interviu metodą atskleisti socialinių pedagogų vertinimą į esamą situaciją ir pokyčių lūkesčius dėl savanoriškos veiklos socioedukacinėje aplinkoje.
3. Taikant turinio analizę atskleisti savanoriškos veiklos socioedukacinėje aplinkoje esamos situacijos ir pokyčių lūkesčių struktūrą.
4. Taikant ekspertų apklausą atskleisti savanorišką veiklą optimizuojančių lūkesčių socioedukacinėje aplinkoje vertinimą.

Tyrimo dalyviai. Socialiniai pedagogai veikiantys socioedukacinėje aplinkoje, kurie susiduria su savanoriška veikla, koordinuoja savanorių veiklą, ruošia veiklai. Informantai interviu metodui buvo atrinkti pagal tikslinę imtį N=6. Pastarieji, kaip jau minėta, socialiniai pedagogai, kurie veikia socioedukacinėje aplinkoje, viena iš veiklos sričių, atliekamų funkcijų yra darbas su savanoriais. Ekspertų apklausoje dalyvavo 10 socialinių pedagogai, kurie buvo atrinkti pagal ekspertų imtį. Čia dalyvavo socialiniai pedagogai, kurie susiduria su savanoriška veikla. Tyrimas atliktas 2015 m. kovo 27d. ir tęsėsi iki balandžio 8d.

Tyrimo metodologija ir metodai.

Teoriniai: mokslinės, pedagoginės, psichologinės literatūros analizė.

Empiriniai: atliktas kokybinis tyrimas. Naudotas pusiau struktūruotas interviu klausimynas. Suformuluoti atviri klausimai, kuriais remiantis apklausti respondentai. Tyrimo duomenys apdoroti taikant turinio (angl. *content*) analizės metodą. Taip pat taikytas ekspertų apklausos metodas. Duomenys aprašyti apskaičiuojant gautų įvertinimų vidurkius naudojant programą Microsoft Office Excel.

Pagrindinės sąvokos

Savanoriška veikla – tai veikla, kuriai asmuo ryžtasi dėl savo noro teikti pagalbą asmenims, kurios šiems reikia. Žmogus dėl to jaučia dvasinį pasitenkinimą. Ši veikla reikalauja didesnio atsidavimo nei vienkartinis pagalbos suteikimas, bet yra mažesnis nei suteikiant pagalbą artimiesiems. Tačiau už šią veiklą asmuo negauna piniginio atlygio, viskas vyksta dėl asmens atsidavimo ir noro padėti kitiems (Bružienė, 2002).

Savaporis – tai asmuo, kuris laisva valia, dalį savo laiko, energijos skiria visuomenei ir jos poreikiams tenkinti. Savanoriu gali tapti asmuo nepaisant jo amžiaus, lyties, religinių ir politinių pažiūrų, išsilavinimo².

Socialinis pedagogas – specialistas, kuris padeda asmenims geriau suvokti savo galimybes, pažinti save ir aplinką, kuri jį supa. Atkreipiant dėmesį į socialinę, kultūrinę terpes. Taip pat, padeda integruotis į visuomenę, orientuotis jį supančioje aplinkoje, spręsti asmenines problemas, santykius su asmenų grupėmis ir visuomene. Prisitaikyti kintančioje visuomenėje. Esminis socialinių pedagogų uždavinys yra žmogaus asmeninio stabilumo formavimas ir jo išlaikymas mažinant aplinkos dirgiklių daromą įtaką (Kvieskenė, Šimaitis 2005).

---

² Savanorystė Lietuvoje. Apie savanorystę. <http://savanoriaujam.lt/apie-savanorystę> (žiūrėta 2015m. balandžio 1d.).

Socioeducacinė aplinka - ugdomoji erdvė, kurioje vyksta socialiniai procesai padedantys asmeniui įgyti žinių ir įgūdžių reikalingų jo gyvenime. Tai erdvė, kuri turi ilgalaikiškumo poveikio veiklas, kurios yra susijusios su asmens visapusiškų galių ugdymu. Suteikiant socializaciją aplinkoje, kuri ją supa (Leliūgienė, 2003).

Magistro darbo struktūra. Šį magistro darbą sudaro: santrauka lietuvių kalba, įvadas, išvados, naudotos literatūros sąrašas (71), santrauka anglų kalba, priedai. Tyrimo duomenis iliustruoja 12 lentelių, 5 paveikslai. Prieduose pateikiama – baigiamojo magistro darbo projektas, tiriamojo darbo operacionalizacija ir jos schema, interviu klausimyno pavyzdys, subkategorijos, ekspertų apklausos pavyzdys, ekspertų apklausos vidurkiai, interviu protokolai, ekspertų apklausos įvertinimai.

1 skyrius. SAVANORIŠKOS VEIKLOS SOCIOEDUKACINĖJE APLINKOJE KONCEPTUALŪS PAGRINDAI IR TEORINĖ ANALIZĖ

1.2. Savanoriškos veiklos teorinės koncepcijos ir modeliai

Savanorystė – viena iš pilietiškumo raiškos formų. Savanoriška veikla (angl. *volunteering*) yra fenomenas, kuris naikina nacionalinius, religinius, socialinius barjerus. Tai veikla, kuri grindžiama solidarumu ir pagalba kitam. Ši veikla, skatina kiekvieną savanorį savyje atrasti kūrybiškumo, stiprios valios, bendruomeniškumo, remtis pozityviomis vertybėmis (Sozanska, Tošner, Frič, 2001). Svarbiausias veiksnys, kuris lemia savanorišką veiklą yra asmuo, kuris imasi šios veiklos. Savanoris yra asmuo, kuris savo laisva valia apsisprendžia veikti savanoriškos veiklos principais, dalį savo laisvo laiko, energijos skiria visuomenei. Juo gali tapti bet kokios lyties, religinių ar politinių pažiūrų asmuo³. Savanoriška veikla yra sritis, kurią sudaro įvairios teorinės koncepcijos ir modeliai. Dėl šios priežasties, asmuo – savanoris turi didesnes galimybes save realizuoti tam tikroje aplinkoje ir veiklų sferoje. Šiuo atžvilgiu socioedukacinėje aplinkoje vyraujančios savanoriškos veiklos modeliai.

Savanoriška veikla apima įvairias formas - sritis nuo pagalbos senyvo amžiaus asmenims, vaikų socializacijos ugdymo dienos centruose baigiant galimais manifesto organizavimais, aplinkos apsaugos akcijų ar gyventojų švietimo ir sąmoningo ugdymo plačiąja prasme veiklomis. Savanoriška veikla geografiniu atžvilgiu yra sudaryta iš daugelio formų. Vykdomos savanoriškos veiklos bendruomenėje, mieste, šalyje ar kitose šalyse (ypatingai mažiau išsivysčiusiose šalyse). Naudojantis šiuolaikinėmis technologijomis, savanorišką veiklą galima vykdyti namuose⁴. Savanorystė remiasi sąžiningumu ir įsitikinimu, kad jos principas yra padėti kitiems ir kad tai nėra jokia manipuliacija žmonių gerumu, kuria pasinaudojus galima patenkinti kažkieno asmeninius interesus.⁵

Savanoriškas veiklos formas galima skirstyti pagal asmens atliekančio savanorišką veiklą, funkcijas, veiklos trukmę ar atliekamas funkcijas tam tikroje veikloje. Tai yra kitokios savanoriškos veiklos formos, kuriose savanoris gali pritaikyti savo žinias ir įgūdžius bei pasisemti naujos patirties. Šias savanoriškos veiklos formas ir jų koncepcijas galite pamatyti 1 lentelėje.

---

³ Savanorystė Lietuvoje. Apie savanorystę. <http://savanoriaujam.lt/apie-savanoryste> (žiūrėta 2015 kovo 15d.).

⁴ Nevyriausybių organizacijų informacijos ir paramos centras. (2011). Europoje vyraujančių savanorystės modelių analizė. Vilnius.

⁵ Europoje vyraujančių savanorystės modelių analizė. Vilnius: Nevyriausybių organizacijų informacijos ir paramos centras, 2011, p. 6

Savanoriškos veiklos formos⁶

Eil. Nr.	Savatorių tipas	Savatoriškos veiklos tipas	Darbas su savanoriais
1.	Trumpalaikiai savanoriai	Trumpalaikis savanoriškas darbas	1 lygmuo: <ul style="list-style-type: none"> • Savanorių koordinatorius. • Savanoriško darbo vieta. • Savanoriško darbo užduotis.
2.	Ilgalaikiai savanoriai	Ilgalaikė savanoriška veikla	2 lygmuo: <ul style="list-style-type: none"> • Savanorių įtraukimas į darbuotojų komandą. • Profesiniai mokymai. • Susirinkimai darbo aptarimui.
3.	Ilgalaikiai ugdomieji savanoriai	Savanoriška tarnyba: <ul style="list-style-type: none"> • Jaunimo socialiniai metodai. • Europos savanorių tarnyba. 	3 lygmuo: <ul style="list-style-type: none"> • Bendraamžių grupė. • Ugdomieji seminarai. • Konsultavimas.

1 lentelėje įvardinta trumpalaikė savanoriška veikla yra apibrėžiama, kaip trumpalaikis įsipareigojimas. Šioje veikloje yra numatytas konkretus rezultatas. Tai gali būti įvairiausios akcijos, išskelti organizacijos uždaviniai. Ilgalaikė savanoriška veikla yra siejama su ilgesniu įsitraukimu į organizacijos veiklą ir joje dalyvauja nuolatos. Trukmė yra ilgesnė nei 3 mėnesiai. Paskutinioji rūšis 1 lentelėje yra nurodyta kaip savanoriška tarnyba. Pastaroji rūšis yra apibrėžiama, kaip per tam tikrą laiko tarpą yra siekiama įgyvendinti užsibrėžtą tikslą. Savanoriškoje tarnyboje vyrauja konkretus veiklos turinys, numatomi aiškūs uždaviniai. Veikla yra organizuojama konstruktyviai, didelis dėmesys skiriamas savanorio teisėms, socialinės apsaugos aspektams (Kučikas, 2011).

Savanoriška veikla savo formomis yra labai platus reiškinys. Dar keletas savanorystės tipų, kurie leidžia asmenims save realizuoti pagal amžių. Savanoriška veikla gali būti skirstoma į veiklą skirtą jaunimui, suaugusiems ir senjorams. Šių formų konceptas yra apibrėžiamas, kaip imtis savanoriškos veiklos turi galimybę visi žmonės nuo amžiaus, kada gali teisiškai atsakyti už savo veiksmus. Savanoriškos veiklos skirstymas į amžiaus grupes lemia žmonių poreikių ir motyvų skirtumus skirtinguose gyvenimo etapuose (Kurapkaitienė, Kėžaitė – Jakniūnienė, 2011).

Pagal dalyvavimo savanoriškoje veikloje formas skiriamos dvi savanoriško darbo rūšys – formalus ir neformalus. Formalus savanoriškas darbas – tai neatlygintina pagalba, dalyvaujant grupių, klubų ar organizacijų veikloje, turint tikslą suteikti naudos žmonėms ar aplinkai (pavyzdžiui,

⁶ Nevyriausybinų organizacijų informacijos ir paramos centras. (2011). Europoje vyraujančių savanorystės modelių analizė. Vilnius.

dalyvaujant gyvūnų apsaugos organizacijose ar pan.). Neformalus savanoriškas darbas apibūdinamas kaip neatlygintina asmens pagalba kitiems žmonėms, nesusijusiems giminystės ryšiais, formaliai neįsitraukiant į organizuotą veiklą.⁷ Savanorišką veiklą galima skirstyti pagal asmenų, kurie imasi šios veiklos turimas kompetencijas. Savanoriškai veiklai nėra būtinos specifinės žinios ar išsilavinimas. Tačiau gali būti, jog savanoriška veikla remiasi tam tikromis žiniomis, todėl specialistų pagalba yra labai svarbi. Šios formos savanoriai jau yra įgiję specialybę ir nesiekdami atlygio padeda organizacijai, kuri vykdo savanorišką veiklą. Padeda spręsti specifines problemas, kurios yra susijusios su jų turimomis profesinėmis žiniomis. Tačiau patirties nebūvimas taip pat yra suvokiamas kaip šios formos dalis. Savanoriai neturintys tam tikrų profesinių žinių yra savanoriai organizacijose. Šie asmenys nėra įgiję specialybės, tačiau jie dirba įvairaus pobūdžio organizacijose. Jų veikla gali būti susijusi su asmenų problemų sprendimu, aplinkosauga ir pan. (Savanorystė Lietuvoje, 2010).

Pagal pagalbos tikslą skiriamos tokios trys savanorystės formos:

1. **Tarpusavio parama** (angl. *reciprocal support*) – kai padedama vieni kitiems, siekiant išgyventi, susitvarkyti buitį (pavyzdžiui, po įvairių stichinių nelaimių) ar tiesiog norint padaryti gyvenimą patogesnį. Tradicinėse kaimo bendruomenėse ūkininkai padeda vieni kitiems nuimti derlių, dirbti kitus ūkio darbus. Kai kuriose bažnytinėse bendruomenėse iki šiol yra išlikęs toks neformalus tarpusavio pagalbos tinklas.⁸

2. **Paslaugų teikimas** (angl. *service provision*). Savanoriai naudoja savo laiką ir energiją teikdami paslaugas organizuotai. Pavyzdys gali būti Raudonojo Kryžiaus organizacija, kurios nariai visame pasaulyje savanoriškai padeda patyrusiems nelaimių, taip pat teikia kitokią individualią pagalbą vaikams, paaugliams, jų tėvams, seniems ir ligotiems žmonėms. Savanoriška pagalba teikiant paslaugas gali būti atliekama ambulatorinėse ir stacionariose įstaigose – mokyklose, ligoninėse, vaikų ar senelių globos bei nakvynės namuose, dienos ir pabėgėlių centruose, įkalinimo įstaigose ir kt.⁹

3. **Visuomeninis aktyvumas** (angl. *societal involvement*). Savanoriavimas suprantamas ir kaip aktyvus dalyvavimas įvairiose socialinėse ir politinėse organizacijose, kurios savo veikla siekia

---

⁷ Hadzi-Miceva K. Comparative Analysis of the European Legal Systems and Practises Regarding Volunteering. 2007.

⁸ Saulaitis A., Karaliūtė A. Savanorystė, dora, bendruomenė. Studento vadovas. II dalis. Kaunas: Marijonų talkininkų centro leidykla, 2005

⁹ Klimanskaitė J., Kabelkaitė U., Martinkutė A. Metodinės rekomendacijos organizacijoms, dirbančioms su savanoriais. Darbo su savanoriais gerosios patirties sklaida. Vilnius: Visų Šventųjų šeimos paramos centras, 2007

pokyčių visuomenėje ar tam tikrose socialinio gyvenimo srityse – savanoriškai įsitraukiama į tokių organizacijų veiklą padedant įgyvendinti jų tikslus.¹⁰

Pasak J. S. Ellis ir K. H. Noyes savanorystė pirmoji iškelia socialines visuomenės problemas ir sprendžia klausimus, susijusius su bendruomenės poreikiais.¹¹ Užsienio šalių pavyzdžiai rodo, jog savanoriai pirmiausiai yra eksperimentuotojai, kurių nevaržo tradicijos, ar siekis pateisinti visuomenės primestą statusą. Taip pat jie laisvi nuo politinių suvaržymų, dėl to gali priešintis vykdomai politikai ir daryti įtaką valstybiniam sektoriui priimant sprendimus. Taip pat šių autorių teigimu esminis savanoriškos veiklos bruožas - pagalbos organizavimas atsižvelgiant į esamą realią situaciją ir problematiką. Darbą paremiant šiuo principu yra sukuriamos programos, geriausiai atliepančios žmonių poreikius.

2011 m. Birželio 22 d. LR Seimas patvirtino Savanoriškos veiklos įstatymą, kuriame numatyta, jog savanoriai iš savo darbo negauna materialinės naudos, tačiau apibrėžia Savanoriškos veiklos išlaidų kompensavimą. Remiantis šiuo įstatymu „Savanoriškos veiklos organizatorius gali kompensuoti savanoriui su savanoriška veikla susijusias:

- 1) kelionės išlaidas;
- 2) nakvynės išlaidas;
- 3) maitinimo išlaidas;
- 4) pašto, telefono išlaidas;
- 5) mokymų, susijusių su savanorio parengimu numatyti veiksmai atlikti, išlaidas;
- 6) išlaidas savanoriškai veiklai atlikti reikalingoms priemonėms, specialiesiems drabužiams;
- 7) savanoriškos veiklos sutarties galiojimo laikotarpiui tenkančias draudimo išlaidas;
- 8) kitas tarptautinėse savanoriškos veiklos programose nustatytas išlaidas¹²

Nors už savanorišką veiklą materialiai neatlyginama, tačiau dažnai didesnė ir kitu pagrindu grindžiama motyvacija gali duoti didelių rezultatų. Asmenys dalyvaujantys neatlygintinos pagalbos veikloje gauna naudos. Pagal šios naudos pobūdį išskiriamos dvi teorijos, kuriomis remiantis galima paaiškinti asmeninį apsisprendimą tapti savanoriu – motyvacija kylanti iš asmens vidinių paskatų, bei motyvacija atsirandanti dėl tikėtinų išorinių veiksnių, galimų pasiekimų bei naudos. Savanoriško darbo motyvai gali būti patys įvairiausi, kurie ir lemia savanorystės tikslus: solidarumą,

---

¹⁰ Kurapkaitienė N., Kėžaitė- -Jakniūnienė M. Būk savanoris – keisk pasaulį. Tavo savanorystės kelrodis. Vilnius: Europos Komisijos atstovybė Lietuvoje, 2011

¹¹ Ellis J. S., Noyes K. H. By the people: a history of Americans as volunteers. – 2005, p. 11-14 Prieiga per internetą: <http://www.energizein.com>

¹² LIETUVOS RESPUBLIKOS SAVANORIŠKOS VEIKLOS ĮSTATYMAS 2011 m. birželio 22 d. Nr. XI-1500, Vilnius

atsakomybės už kitus jausmą ir norą jaustis naudingi. Pastarasis motyvas tampa esmine savanoriškos veiklos motyvacija. Siekis padėti kitiems, susirasti (naujų) draugų, bendraminčių, tobulinti įgūdžius ar įgyti darbo tam tikroje srityje patirties, palaikyti tam tikras idėjas, realizuoti save, prasmingai leisti laiką, būti reikalingam, bendrauti, geriau pažinti save ir kitus, dalytis savo patirtimi ir žiniomis – tokios paskatos ir dar daugelis kitų motyvuoja savanoriškai veiklai.¹³

Lietuvoje savanorystės idėja neturi tokių gilių tradicijų kaip kitose Europos šalyse (pavyzdžiui Vokietijoje ir Prancūzijoje, kur savanoriavimas yra vadinamas visuomeniniu darbu ir yra savaime suprantamas, o valstybė savanoriaujantiems piliečiams taiko lanksčias mokesčių lengvatas), tačiau pastaruojų metu akivaizdžiai stebima veiklos plėtra. Istorinė savanorystės pradžia lietuviškajame kontekste gali būti sietina su krikščioniškais moraliniais įsitikinimais bei nesavanaudiška pagalba artimam ir kenčiančiam. Prieškario metais pagalba mažiau turinčiam ir kenčiančiam kaimynui buvo suvokiama kaip kasdieninio gyvenimo apraiška. Vėlesniais, okupacijos metais krikščioniškos idėjos buvo uždraustos, o kartu su jomis ir pagalbos artimui idėjos. Sovietinė santvarka saugojo savanorišką darbą, tik iš principo pažeisdama esminį jos principą – žmogaus savanorišką valią. Buvo skatinamas bendruomenei naudingas darbas, be galimybės jo atsisakyti. Šis „visuomeninis darbas“ labiau panašėjo į asmens barterinius mainus su valstybe. Išdirbęs tam tikrą laiką visuomenei naudingo darbo asmuo galėdavo tikėtis tam tikrų privilegijų iš valdžios.

Sovietinės okupacijos laikais esminiai savanorystės principai buvo skatinami tokiose organizacijose kaip Invalidų draugija ar Aklųjų ir silpnaregių sąjunga, kur žmonės stengėsi vienas kitam suteikti reikiamą pagalbą. Prasidėjus atgimimui atsirado ir ėmė plėtotis savanorystės idėjos, kurių puoselėjimu bei sklaida užsiėmė besikuriančios Nevyriausybinių organizacijų (NVO), kurios buvo kuriamos dažniausiai piliečių iniciatyva, kas reiškė, jog tokios organizacijos bene geriausiai žinojo, tikruosius piliečių poreikius. Savanoriška veikla pradėjo plisti bei įgavo naujas formas bei apraiškas. „Factus dominus“ tyrimo duomenimis, Lietuvoje savanorystės indėlis į šalies ekonomiką sudaro 1,5 proc. bendro vidaus produkto (BVP), tačiau Lietuvoje nuolat atnaujinamų, kokybiškų duomenų apie savanoriškos veiklos situaciją nėra. Minėtame tyrime pabrėžiama, jog laikas, kuris skiriamas savanoriškai veiklai, svyruoja nuo 1 iki 30 valandų per savaitę (ilgesnis – esant tam tikroms situacijoms, pvz., įgyvendinant projektą). Dažniausiai savanoriavimui skiriamos 2–4 valandos per savaitę. Tuo tarpu, 2001 m. Atlikus sociologinį tyrimą Jungtinėse Amerikos valstijose paaiškėjo, jog 69% savanorių JAV savanoriška veikla užsiima reguliariai ir vidutiniškai daugiau negu 24 val. per mėnesį. Dažniausiai pasikartojantis atsakymas buvo 10 valandų per mėnesį,

---

¹³ Brabazon T., Matisoff D., Ražaitis G. Kaip būti geru savanoriu. Vilnius: Savanorių centras, 1999, p. 6;

ketvirtadalis savanorių nevyriausybinėje organizacijoje dirba daugiau negu 40 valandų per mėnesį. Atsižvelgiant į kitų ES šalių savanorystės patirtį, galime teigti, jog įtaką žmonių aktyvumui savanorystėje daro tradicijos ir visuomenės nuostatos, kurioms susiformuoti reikalingi ilgi dešimtmečiai. Lietuva kaip ir Latvija bei Estija ilgą laiką išgyveno postsovietinės krizės laikus, kurdamos savo demokratinių valstybių politiką. Dėl šios priežasties kol kas Rytų Europos valstybėse nėra susiformavusių gilių savanoriavimo tradicijų, bei aiškiai apibrėžtos valstybės politikos šiuo klausimu. Sovietų Sąjunga ilgą laiką savanorystės idėją buvo pavertusi tarytum prievole. 2011 metų Europos Komisijos Komunikate yra teigiama: „Nors ir su kai kuriais mažais skirtumais, postkomunistinės visuomenės demonstruoja iš dalies neigiamas nuostatas savanorystės, kurią piliečiais vis dar tebesieja su komunistine era, per prievartą traukusią žmones savanoriauti valstybės kontroliuojamose organizacijose, atžvilgiu. To rezultatas – atgavę galimybę laisvai planuoti savo laisvą laiką, didžioji dalis piliečių tiesiog atsisako dalyvauti bet kokiuose kolektyvinėse pilietinėse iniciatyvose.“¹⁴ Šias Europos Komisijos išvadas patvirtina ir akivaizdi situacija, jog iki 2006 metų Lietuvoje savanorystė buvo nepopuliari, nepaisant itin palankios aplinkos – gausiai steigiamų nevyriausybinių organizacijų, neformalaus švietimo veiklų, nevaržomo bendravimo galimybių su užsienio partneriais. Remiantis Europoje vyraujančių savanorystės modelių rengėjais, savanoriškos veiklos plėtimuisi ir populiarėjimui būtina sąlyga - tinkama teisinė aplinka, kuri užtikrintų saugią ir lanksčią savanorystę, patogią ir savanoriui, ir jį priimančiai organizacijai.

2011 metai Europos piliečių forumo (European Civic Forum) iniciatyva, pritarus Europos Komisijai, buvo paskelbti Europos savanorių metais. Šiuo laikotarpiu Lietuvoje buvo galima stebėti pagausėjusių informacinių pranešimų prisijungti prie savanorystės idėjos puoselėjimo, bei įsitraukti į savanorišką veiklą skirtingose organizacijose.

1.3 Savanoriškos veiklos situacijos socioedukacinėje aplinkoje analizė

Pastarųjų dienų visuomenė susiduria su naujais išbandymais. Sparčiai besivystančios technologijos, jaunų žmonių vis dažniau vartojami svaigalai, bei aštrėjantys santykiai tarp kartų apsunkina socializacijos procesą. Vis dažniau pasigendama aktyvesnės socioedukacinės aplinkos. Valstybė viena nepajėgi išspręst visų panašių problemų, prie problemų sprendimo vis dažniau prisidėti skatinamos ir bendruomenės, kurios geriausiai žino savo vietos narių poreikius.

---

¹⁴ Europos Komisijos Komunikatas. (2011). ES politika ir savanoriška veikla. Tarpvalstybinės savanoriškos veiklos pripažinimas ir skatinimas ES. KOM(2011) 568. Briuselis.

Leliūgienė (2001) socioedukacinę veiklą apibūdina kaip permanentinį pobūdį turinčią veiklą, nukreiptą į ugdytinio visapusišką galių plėtojimą ir ugdymą, sąlygų asmenybės vystymuisi ir individualiam ugdymuisi sudarymą, užtikrinant ugdytinio pilnutinę socializaciją jį supančioje aplinkoje bei jo integraciją, kartu įgalinant jį prisitaikyti prie nuolat pasaulyje vykstančių visuomenės pokyčių.¹⁵ Remiantis šiuo požiūriu galime teigti, jog socioedukacinės veiklos aprėptis labai plati ir įvairiapusė. Savanorystė socioedukacinėje veikloje galima dirbant: švietimo įstaigose; vaikų dienos centruose; atvirose jaunimo erdvėse; atvirose jaunimo centruose; krizių centruose, savarankiško gyvenimo namuose, sulaikymo įstaigose, socializacijos centruose ir kitose įstaigose, kurių veikla aptarnauti klientus, kurie turi poreikį – ugdyti socialinius gebėjimus bei optimaliai socializuotis.

S. K. Johnsonas, G. D. Geroy, O. V. Griego socializaciją aiškina kaip mokymosi procesą, kuriame individas mokosi specifinių, konkrečiai institucijos kultūrai būdingų elgsenos taisyklių ar modelių.¹⁶ Dėl šios priežasties savanoriška veikla socioedukacinėje erdvėje gali būti sunkiai įsivaizduojama be tinkamo savanorio pasirengimo, bei tam tikrų kompetencijų, nes dirbti tenka su itin pažeidžiama klientų grupe. Todėl savanorius priimanti organizacija, orientuota į kokybišką pagalbos teikimą turėtų pasirengti mentorius. Mentoriavimas – tai procesas, kuris atveria savanoriui duris į instituciją, padeda susirasti joje savo vietą ir tapti profesionaliu savanoriu.¹⁷ Mentoriumi koordinuojančiam savanorystę keliami šie darbiniai reikalavimai: 1. Prisiimti atsakomybę už tinkamą savanoriškų darbų koordinavimą; 2. Gebėjimas ir norėjimas dirbti vadovaujantį darbą; 3. Gebėjimas kontroliuoti savanorių atsiskaitymą už jų atliktus darbus, kritikos bei paskatinimo išsakymas; 4. Gebėjimas išaiškinti savanorių ir kitų darbuotojų konkrečias funkcijas bei atsakomybes; 5. Gebėjimas užtikrinti sąlygas, jog savanoriai galėtų kelti kompetencijas bei ugdytis; 6. Gebėjimas organizuoti pagalbą krizinėje situacijoje.

Savanorystė – daugelio nevyriausybinų organizacijų veiklos pagrindas ir efektyvi pagalbos teikimo rūšis. 2014 metais Lietuvoje buvo įregistruota apie 14 tūkstančių nevyriausybinų organizacijų. Du trečdaliai šių organizacijų nėra įdarbinusios nei vieno etatinio darbuotojo. Taigi, galime teigti, jog nevyriausybinų organizacijų remiasi savanoriško darbo principu. Remiantis nevyriausybinų organizacijų paramos ir informavimo centro duomenimis Lietuvoje yra 258 nevyriausybinių organizacijų veikiančios sveikatos ir socialinės apsaugos atskirties srityse, 186

¹⁵ Leliūgienė, I. (2001). Socioedukacinio darbo tyrimų objekto socioistorinė raida ir šiuolaikinių metodologinių nuostatų diskursas. *Socialinis darbas*, 1 (1), 6 – 16.

¹⁶ Johnson, S.K, Geroy, G.D. & Griego, O.V. The mentoring model theory: dimensions in mentoring protocols. *Career Development International*, 1999

¹⁷ Boreen, J., Johnson, M. K., Niday, D., & Potts, J. (2000). *Mentoring Beginning Teachers: Guiding, Reflecting, Coaching*. Portland, Maine: Stenhouse Publishers. 2003

veikiančios vaikų ir jaunimo aprūpinimo bei aptarnavimo srityse. Šios įstaigos sudaro savanorystės aplinką. Nepaisant to, jog yra gausios pasirinkimo galimybės, renkantis savanorystės vietą bei sritį, Lietuvoje savanoriška veikla socioedukacinėje aplinkoje tik pradeda kurti tam tikrus sisteminius veiklos principus. Informacijos pateiktis apie savanorystę socioedukacinėje aplinkoje taip pat labai skurdi. Kol kas Lietuvoje atliekami tik epizodiniai tyrimai apie savanorystės poreikį ir esamą situaciją socioedukacinėje aplinkoje. Remiantis Europos Komisijos statistikos duomenimis šiuo metu mūsų šalyje vykstantį procesą galime pavadinti kūrybišku eksperimentavimo laikotarpiu, kada kuriami tam tikri sisteminiai elementai, savanoriška veikla populiarėja, tačiau lyginant su kitomis ES valstybėmis ir jų turima patirtimi savanoriška veikla nėra plačiai paplitęs segmentas. Kol kas šalyje nėra sistemiskai atliktų savanoriškos veiklos tyrimų, todėl nėra tikslių duomenų apie savanoriškoje veikloje dalyvaujančių piliečių dalį. Daugelis atliktų tyrimų remiasi *ad hoc* principu ir skirtingomis metodikomis. Eurobarometro duomenimis, Lietuva yra viena ES šalių, kuriose yra mažiausiai gyventojų, įsitraukusių į savanorišką veiklą.¹⁸ TNS Gallup atliktas tyrimas „Savanorystės veikla Lietuvoje“ parodė, kad 87 % lietuvių mano, kad savanorystė yra gerbtina veikla, 46 % apklaustųjų dalyvavo savanoriškoje veikloje ir 17 % jų buvo įsitraukę į savanorišką veiklą kurioje nors organizacijoje.¹⁹

2 lentelėje pateikti duomenys rodo, koks gyventojų nuošimtis vykdo savanorišką veiklą įvairiose ES šalyse.

2 lentelė

Savanorystės statistika Europoje (2012 m.)

Labai didelis (40 proc.)	Austrija, Olandija, Slovėnija, Jungtinė Karalystė
Didelis (30 – 39 proc.)	Danija, Suomija, Vokietija, Liuksemburgas
Vidutinio dydžio (20–29 proc.)	Estija, Prancūzija, Latvija
Palyginti mažas (10–19 proc.)	Belgija, Kipras, Čekija, Airija, Malta, Lenkija, Portugalija, Slovakija, Rumunija, Švedija, Ispanija
Mažas (mažesnis kaip 10 proc.)	Bulgarija, Graikija, Italija, Lietuva

Kaip pateikta lentelėje Lietuva užima mažiausia reitingą savanoriavimo atžvilgiu. Tačiau Austrija, Olandija, Slovėnija, Jungtinė Karalystė rodo labai didelį įsitraukimą. Tad galima daryt prielaidą, jog Lietuva kaip ir kitos likusios šalys turi imti pavyzdį iš didelį įsitraukimą į savanorišką veiklą.

¹⁸ Nacionalinė 2011-ųjų europos savanoriškos veiklos, kuria skatinamas aktyvus pilietiškumas, metų programa patvirtinta Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2010 m. rugsėjo 8 d. įsakymu Nr. A1-406

¹⁹ Savanorystės veikla Lietuvoje. 2008. Vilnius: UAB TNS Gallup.

Visos NVO, siekiančios pritraukti savanorių į socioedukacines paslaugas teikiančių organizacijų veiklą privalo gebėti profesionaliai išsikelti savo veiklos tikslus ir efektyviai organizuoti komandinį darbą, šių tikslų siekiant. Tinkamai koordinuojant darbuotojų veiklas organizacijoms nekiltų problemų ieškant bei atsirenkant savanorius. Tai didžiulis uždavinys, bei kompetencijos klausimas organizacijos lyderiams. P.Jordanas, M. Ochman teigia, kad jeigu organizacijos misija ir tikslai atitinka savanorių suvokiamus tikslus, tai taps raktu į sėkmingą bendradarbiavimą. Dažnai žmones skatina problemų, kurias stengiasi spręsti organizacija, svarbą.²⁰

Lietuvoje plačiau tyrinėta savanorystės situacija Probacijos sistemoje dirbant su asmenimis grįžusiais iš įkalinimo įstaigų. Anot Dr. Gintauto Sakalausko (2012) Savanoriška veikla probacijos sistemoje yra svarbi dėl įvairių priežasčių ir aplinkybių, taip pat dėl specifinės nuteistųjų padėties, kurioje neformali pagalba gali tapti raktu į socialinę integraciją.²¹ Autorius taip pat teigia, jog probacijos sistema specifinė dėl visuomenės požiūrio į buvusius arba esamus nuteistuosius. Savanorystė dirbant su vaikais, jaunimu, senyvo amžiaus žmonėmis atrodo labiau įprasminanti ir naudinga, negu darbas su nusikaltimą atlikusiais asmenimis. Nepaisant to, tyrimo autorius pabrėžia, jog svarbiausias elementas skatinant savanorystę probacijos sistemoje, ne teisinis suregulavimas, tačiau aiškus ir konkretus savanorio pareigų bei atsakomybių įvardijimas, darbo pripažinimas, bei išlaikomas autoritetas. Informatyvus pavyzdys yra Vokietijoje veikiančios nuostatos. Bausmių vykdymo tarnybos standartuose yra aiškiai apibrėžiamos savanorio vaidmuo: „Asmenims, pasiruošusiems ir gebantiems padėti kaliniams po jų paleidimo į laisvę gyventi socialiai atsakingai ir nenusikalstamai, gali būti leidžiama veikti kaip savanoriams globėjams Šiaurės Reino Vestfalijos bausmių vykdymo kasdienybėje. Šia globa turėtų būti prisidedama prie kaliniams iškylančių asmeninių sunkumų įveikimo ir sušvelninimo, išsilavinimo ir profesinių gebėjimų skatinimo, pasirengimo paleidimui ir paramos integruojantis į gyvenimą laisvėje. Globėjomis ir globėjais gali būti tik savanoriškam darbui įkalinimo įstaigose tinkami asmenys. Pranašumas teikiamas asmenims, turintiems socialinio darbo patirties. Jie turi būti pasiruošę ir po paleidimo į laisvę asmeniškai rūpintis nuteistuoju.“²² Nors Lietuvoje jau senai kalbama apie savanorystės galimybes probacijos sistemoje, tačiau nei konkrečių teisinių dokumentų rinkinio, nei parengtų svarstymui projektų nėra. Lietuvoje egzistuojanti bausmių vykdymo sistema nėra palanki bendradarbiavimui su nevyriausybinėmis institucijomis, nors pastaruoju metu stebimas pokytis – teismui paskyrus

²⁰ Jordanas P. Savanorių vadybos nevyriausybinėse organizacijose pagrindai / P.Jordanas, M. Ochman. Vilnius, 1998. 80 p. ISBN 9986-9274-0-4

²¹ Sakalauskas G., Čepas A. Nikaritas S., Ūselė L. Savanorystė probacijos sistemoje: prielaidos ir galimybės (2012) Teisės institutas. Vilnius

²² Checkheft Vorbereitung auf die Entlassung. Ein Wegweiser in die Freiheit. 3. Aufl. Druckerei des Landesjustizvollzugsamtes NRW, 2004, S. 12.

įpareigojimus atlikti visuomenei naudingus darbus, šie įpareigojimai neretai vykdomi bendradarbiaujant su NVO.

Kita socioedukacinė erdvė, kurioje reikalinga savanorių parama – Vaikų dienos centrai. Įvairių tyrimų duomenys rodo, kad į dienos centrus ir kitas laikinos priežiūros įstaigas patenka tie vaikai, kuriems nuo mažens nebuvo ugdomi socialiniai įgūdžiai bei neformuojamos tinkamos gyvenimo nuostatos. Rūkymas, alkoholio ir narkotikų vartojimas yra dažnai pasitaikantis reiškinys šių vaikų gyvenime, o suaugus neretai tampa jų gyvenimo dalimi, jeigu nėra socialinių darbuotojų įtakos. Taigi pagrindinė vaikų dienos centrų veikla – socioedukacinių paslaugų teikimas socialinės rizikos šeimoms ir (ar) vaikams. Vaikų dienos centrai rūpinasi vaikų užimtumo problemomis, remia vaikus, kurie stokoja tėvų dėmesio šeimoje, ugdo savivertę, socialinius bei bendravimo įgūdžius ir augina pasitikėjimą savimi. Nemažas skaičius vaikų dienos centrų rūpinasi vaikų užimtumu ne tik mokslo metų laikotarpiu, tačiau organizuoja dienes ar vasaros stovyklas, įvairius renginius atostogų metu, ragina pačius vaikus dalyvauti pasirodymuose, organizuoja žygius, sportinę, edukacinę veiklą. Vaikams ateinantiems iš sutrikusių šeimų, arba išgyvenančių krizes yra sunkiau integruotis į visuomenę, užaugę jie turi mažiau galimybių pilnavertiškai dalyvauti visuomenės gyvenime, dažnai patiria socialinę atskirtį. Didžiausia problema sietina su vaikų dienos centrais – lėšų stygius darbuotojų atlyginimams ir administracinėms išlaidoms. Vaikų dienos centrai, sugebantys pritraukti profesionalius savanorius į savo veiklas pajėgia sutaupyti nemažą dalį biudžeto. Savanoriavimas vaikų dienos centre suteikia galimybę savanoriui pirmiausiai tapti sektinu pavyzdžiu ir būti autoritetu. Savanoris šiems vaikams teikia džiaugsmą kartu su jais leisdamas laisvalaikį ir dalyvaudamas veiklose, tokiu būdu mokydamas atsakomybės prieš save ir aplinkinius. Remiantis kelių nevyriausybinių organizacijų (SOTAS, Pastogė, Gelbėkim vaikus) prisistatymais, spausdinamais internetinėse priegose galime manyti, jog Vaikų dienos centruose savanoriams yra suteikiama pakankamai laisvės saviraiškai bei idėjų generavimui ir įgyvendinimui. Savanoriška veikla šalia savo srities profesionalų teikia įgūdžių tobulinimą. Savanoriai gali užsiimti savo mėgstamomis veiklomis ir jų mokyti vaikus. Tuo tarpu savanoriai kaip grįžtamąjį ryšį gauna vaikų dėmesį, meilę, nuoširdumą. Savanoriškų veiklų metu galima įgyti įvairios patirties: savirealizacijos, darbo komandoje, bendravimo su vaikais ir suaugusiais bei savęs pažinimo per santykį su kitais. Analizuojant vaikų dienos centrų informaciją galima išskirti tokias savanorių veiklas ir pareigas būdingas darbui vaikų dienos centruose:

- pagalbos vaikams teikimas, konsultavimas;
- rūpinimasis vaikų kasdieninėmis problemomis, pagalba ruošiant namų darbus;

- aktyvus bendravimas;
- vaikų kasdienių, bendravimo, įgūdžių ugdymas;
- laisvalaikio veiklų organizavimas;
- renginių/stovyklų organizavimas

Vaikų dienos centrų tinklas Lietuvoje yra optimaliai išplėtotas. Veikia nacionalinė Vaikų dienos centrų finansavimo programa. Tokios nevyriausybinės organizacijos kaip „Gelbėkim vaikus“, „Maltiečiai“ ar parapijų centrai taip pat steigia vaikų dienos centrus įvairiuose miestuose. Remiantis Grincevičius O. (2011) atlikto tyrimo išvadomis, akivaizdu jog savanoriškos socialinės veiklos galimybės vaikų dienos centruose yra didelės. Nepaisant to, savanorių ateinančių dirbti į vaikų dienos centrus vis dar stinga. Didesnieji Lietuvos miestai (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai) yra turtingesni žmogiškųjų išteklių prasme, tiek vertinant jų kiekybę, tiek motyvaciją bei kompetencijas. Provinciniuose, mažesniuose miestuose ir rajonų centruose situacija yra labiau komplikuota. Tačiau sudėtingiausia surasti savanorius, kurie sutiktų dirbti kaimuose, kur pagalba būtų labiausiai reikalinga, nes būtent kaimiškose vietovėse kyla daugiausiai socialinių problemų.

Sudėtinga situacija mažesniuose miesteliuose susidaro dėl kelių priežasčių. Jauni žmonės (potencialūs savanoriai), baigę mokymo įstaigas išvyksta tęsti studijų į didesnius miestus, o po studijų baigimo ateitį ir gyvenimą sieja su didesnes galimybes teikiančiais didmiesčiais, negu provincijomis ir rajono centrais, kuriuose yra mažiau įsidarbinimo galimybių, bei pramoginių, kultūrinių veiklų. Kita aplinkybė – savanorių kompetencijos. Asmenys norintys savanoriauti vaikų dienos centruose turi turėti specifinių žinių, bei suvokti esamą situaciją, tinkamai įvertinti kliento poreikius. Pageidautina, jog savanoris, atvykstantis į vaikų dienos centrą savanoriauti pasižymėtų savybėmis, bei demonstruotų kompetencijas:

- turėtų išlavintus bendravimo įgūdžius;
- norėtų bendrauti ir dirbti su vaikais;
- suvoktų socialinės rizikos vaikų poreikius bei gebėtų įvertinti elgesio priežastis;
- gebėtų organizuoti kasdienes bei laisvalaikio veiklas;
- gebėtų tapti komandos dalimi

Savanoriui keliami aukšti profesiniai reikalavimai.

Lietuvoje vaikų dienos centrų klientai dažniausiai yra vaikai, augantys rizikos šeimose. Belgijoje taip pat aktyviai išplėtotą vaikų dienos centrų programą, tačiau yra keli esminiai veiklų skirtumai. Priešingai negu Lietuvoje, Belgijoje klientu tampa ne tik vaikas, tačiau ir pati rizikos grupės šeima, o pagalbą teikia ne vien profesionalūs ir atestuoti socialiniai darbuotojai, tačiau ir

didžiulės pajėgos savanorių. Belgijos sistemoje visi tėvai, kurių vaikai lanko vaikų dienos centrą taip pat tampa savanoriais ir savo indėliu turi prisidėti prie vaikų dienos centro infrastruktūros puoselėjimo, veiklų organizavimo. Toks įtraukimas kartu vykdomas ir kaip terapinė užimtumo priemonė. Vyksta itin glaudus bendradarbiavimas su kitomis socialines paslaugas teikiančiomis institucijomis ir organizacijomis, ko dažnai pasigendama Lietuvoje. Kuo daugiau savanorių turi organizacija, tuo stipriau gali plėtoti savo teikiamų paslaugų kiekybę bei kokybę, plėtojant partnerinius ryšius. Savanorystė Belgijoje socioedukacinėse erdvėse yra labai populiari. Belgijoje egzistuojanti vaikų dienos centrų veikla itin patraukli dėl savo prieinamumo kiekvienam norinčiam į šias veiklas įsitraukti. Vaikų dienos centrai yra itin mėgstamos jaunimo savanorystės vietos, dėl atitinkamo savanorių paruošimo, visuomenės švietimo, bei galimybės pasiruošti būsimai motinystei bei tėvystei.

Priešingą padėtį lietuviškajai situaciją galime atrasti ir Anglijoje bei Vokietijoje. Šiose valstybėse maži savanorių centrai yra įsteigti kiekviename mažesniame miestelyje ar bendruomenėje, šalia labiausiai pažeidžiamų asmenų grupių. Toks išplėtotas savanoriškos pagalbos tinklas rodo aukštą visuomenės piliečių savimonę. Mažesnės kaimiškos vietovės yra laikomos saugia ir vaikams augti palankesne aplinka, dėl to jaunos šeimos skatinamos grįžti į savo gimtuosius miestus. Vokietijoje dažna situacija, kai moksleiviai pabaigę mokyklas pirmaisiais metais nesirenka studijų aukštojoje mokykloje, tačiau savanoriauja socioedukacines veiklas puoselėjančiuose organizacijose. Tokiu būdu ieškant savo tikrojo kelio ir pašaukimo.

Lietuvoje yra sudarytos galimybės savanoriauti ne vien organizacijose, teikiančiose socioedukacines paslaugas, tačiau ir tarptautiniuose projektuose, kurių veiklos apima ne tik Europą, tačiau ir dalį kitų kontinentų.. Vienas jų, bene geriausiai atspindintis ir išpildantis socioedukacijos bei savanorystės aspektus - „Big Brothers Big Sisters“ projektas. Programa veikia 16 Pasaulio šalių ir jų skaičius nuolat auga . Lietuvoje programa pradėta vykdyti 1995 metais, o jos iniciatoriai Lietuvoje – Atviros Lietuvos fondas. Programa pradėjo veikti Vilniuje, o dabar jau išplitusi ir Kauno, Mažeikių, Birštono, Alytaus, Ukmergės, Marijampolės, Šiaulių bei Klaipėdos miestuose. Kol kas tai vienintelė Lietuvos teritorijoje veikianti savanoriškos profesionalios mentorystės programa. Ši programa viena seniausiai pasaulyje veikianti ir geriausiai žinoma bei efektyviausius rezultatus duodanti prevencinė programa Pasaulyje, kurios tikslas padėti vaikams, turintiems problemų šeimoje, mokykloje, bendraamžių tarpe, išgyvenantiems socialinę atskirtį.

Savanoris veikiantis „Big Brother, Big Sister“ programoje teikia individualią pagalbą savo „mažajam draugui“ 7 – 14 metų amžiaus priskirtam vaikui ar paaugliui. Savanoris (Didysis draugas) ir vaikas (Mažasis Draugas) susitikę kartą per savaitę kartu praleidžia ne mažiau kaip dvi valandas,

o jų bendravimą ir tai kaip klostosi situacija prižiūri ir konsultuoja specialistai – psichologas, socialinis darbuotojas. Savanorio tikslas suteikti vaikui ilgalaikį palaikymą ir teigiamą suaugusio žmogaus pavyzdį. Lietuvoje tai vienintelė, unikali programa, kurios sėkmę lemia specialus savanorių paruošimas ir profesionali vaiko ir savanorio draugystės priežiūra. Asmenys siekiantis savanoriauti programoje privalo išklaudyti 2 mėnesius trunkančius mokymus. Pasaulyje ši programa žinoma ir dėl to, jog ją sieja ilgaamžės tradicijos. Programa pradėjo veikti 1904 metais, Amerikoje. Tapti „Big Brother, Big Sister“ programos savanoriu gali kiekvienas suaugęs ir to norintis žmogus, pateikiant prašymą, dalyvavęs mokymuose ir motyvaciname pokalbyje bei pateikęs savo kandidatūros rekomendacijas, o bendravimas su Mažuoju draugu vyksta pagal griežtas taisykles.

Nepaisant to, jog ši savanorystė socioedukacinėje erdvėje išpildanti programa itin efektyvi ir sparčiai plinta Lietuvoje, tačiau išsamesnės statistikos apie savanorių poreikį bei galimybes savanoriauti yra mažai. Taip pat nėra statistinių duomenų, kiek žmonių dalyvavo savanorystės programoje, nuo jos veiklos pradžios.

Lietuvoje egzistuojanti informacijos prieiga, apie galimas savanorystės socioedukacinėje aplinkoje vietas yra gerai išplėta. Skelbiami pranešimai, bei kvietimai prisijungti savanoriams internetinėse platformose (www.cv.lt/savanoryste, www.buk-savanoriu.lt/, www.3sektorius.lt/, www.zinauviska.lt/lt/ ir kitos). Atskiros savivaldybės bei organizacijos skelbia informaciją apie savanorių paiešką socioedukacinei veiklai įstaigų internetinėse svetainėse. Tačiau labiausiai trūksta vieningos, susistemos Internetinės duomenų platformos, kurioje tilptų tiek organizacijos ieškančios savanorių, tiek asmenys siekiantys jais tapti.

Nors 1997 m. Lietuvos Savanorių centras įsijungė į Atviros Visuomenės instituto (Niujorkas, JAV) bei Šviesos Spindulio fondo (Vašingtonas, JAV) kuriamą Savanorių centrų Vidurio ir Rytų Europoje tinklą, tačiau Lietuvoje savanorystė socioedukacinėje aplinkoje nėra tiek išplitusi ir populiari, kaip kitose ES šalyse.

1.4. Savanoriškos veiklos socioedukacinėje aplinkoje tobulinimo koncepcijos

Lietuvoje savanorystė dar tik pradeda tyrinėti. Pagrindinis tyrinėtojų dėmesys nukreiptas į savanorystės vaidmenį socioedukacinės pagalbos bendruomenei kontekste (Jonutytė 2000, 2007; Leliūgienė 2002, 1997; Kvieskienė 2005 ir kt.). Sisteminiis savanorystės aspektas socioedukacinėje veikloje kol kas yra kuriamas ir kai kurie elementai nėra aiškūs ir išgryninti, juo labiau nėra nei laiko nei rezultatais patikrinti. Apžvelgus situaciją tampa aišku, jog Lietuvoje savanorystės veiklos

socioedukacinėje terpėje turi būti tobulinamos, o pati savanorystė kaip reiškinys skatinama ir puoselėjama tiek nacionaliniu lygmeniu, tiek vietiniu.

Savanorystės aplinkoje vis dar gausu sunkumų ir problemų. Dažniausiai pasitaikantys sunkumai, su kuriais susiduria savanoriauti pasiryžę asmenys yra šie:

- Organizacijų uždarumas – organizacijos vengia priimti savanorius, nes ne visada suvokia, kokią naudą pastarieji gali teikti. Taip pat darosi sudėtinga priimti žmogų nepriklausantį organizacijai, juo pasitikėti, baiminantis žalos, kurią jis gali atnešti. Tai itin būdinga organizacijoms, dirbančioms su itin jautriomis klientų grupėmis (asmenys nukentėję nuo prekybos žmonėmis, vaikai su negalia, kaliniai, biologiniai tėvai iš kurių paimti vaikai ir pan.)

- Darbuotojų, organizacijų personalo kompetencijos stoka – organizacijos priėmusios savanorius ne visada geba atsakyti į visus savanoriui iškylančius klausimus. Ši problema itin būdinga, jeigu organizacija neturi savanorių koordinatoriaus, mentoriaus. Jeigu visi darbuotojai atsakingi už vieno savanorio parengimą ir jo užduočių skyrimą bei vykdymą, toks procesas tampa itin chaotišku ir sunkiai valdomu.

- Nepakankamas aprūpinimas darbo vieta bei priemonėmis – kada savanoriui keliami aukšti rezultatų reikalavimai, tačiau trūksta priemonių ir aplinkybių veiklai įgyvendinti.

- Sveikatos draudimas - teisinis savanorystės reglamentavimas neapibrėžia savanorio draudimo;

- Išnaudojimas – neretai nutinka, jog savanoriui skiriami tie darbai kurių kiti darbuotojai nenori atlikti. Tokia praktika itin ydinga, nes savanoris jaučiasi nuvertintas, jaučiasi nereikalingas. Toks poelgis gali įtakoti tolimesnį troškimą savanoriauti.

Plačiau prasme, kalbant apie savanorystę, dažniausiai įsivaizduojamu savanoriu tampa jaunas žmogus, aktyviai dalyvaujantis visuomeniniame gyvenime, moksleivis arba studentas. Tačiau reikia pastebėti, jog Lietuva susiduria su sparčiu demografiniu senėjimu. Mūsų valstybė turi ribotą laiko tarpą išspręsti šią problemą. Savanorystė socioedukacinėje aplinkoje gali tapti puikiu atspirties tašku realizuojant save vyresniame amžiuje bei išlaikyti asmens savivertę, taip pat siekiant oriai pasenti. Tačiau atlikti tyrimai patvirtina, kad Lietuvoje tik apie 7% asmenų, sulaukusių 66 metų, yra įsitraukę į savanorišką veiklą.²³ Vienas iš būdų skatinti savanorystę ir šiuo būdu sukurti pridėtinę vertę – atsigręžti į senjorus, pensinio amžiaus žmones ir sudaryti sąlygas jiems įsitraukti į savanorišką veiklą. Vyresniosios kartos įtraukimas gali teikti dvejopą naudą – savanoris jausis naudingas visuomenei, pensijinis amžius taps mažesne krize ir išbandymu, nes nuolatinį apmokamą

---

²³ Nacionalinė 2011-ųjų europos savanoriškos veiklos, kuria skatinamas aktyvus pilietiškumas, metų programa patvirtinta Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2010 m. rugsėjo 8 d. įsakymu Nr. A1-406

darbą galima pakeisti į mėgstamą ar trokštamą savirealizacijos veiklą. Kita vertus daug laisvo laiko turintis pensinio amžiaus savanoris gali būti ir puikus pagalbininkas, naudingas darbuotojas bei patarėjas.

Altruizmą kaip savanoriavimo priežastį dažniausiai nurodo turintys didesnę gyvenimo patirtį vyresnio amžiaus žmonės, kai jaunesni žmonės dažniausiai savanoriauja dėl asmeninių paskatų. Dažniausiai jauni žmonės dalyvauja laikinai projektinėse veiklose, kai svarbu pasiektas konkretus rezultatas. Tuo tarpu vyresnio amžiaus žmonės dažniau renkasi ilgalaikę savanoriystę – tampa nevyriausybinių organizacijų nariais – savanoriais, kai svarbiau procesas – dalyvavimas, narystė.²⁴ Įtraukus vyresnio amžiaus asmenis į savanorišką veiklą socioedukacinėje aplinkoje būtų galima siekti kokybiškų paslaugų teikimo, kurias paremtų savanorių sukauptos žinios, bei gyvenimiška patirtis, o noras save realizuoti taptų svarbiu motyvu aktyviam dalyvavimui. Kol kas Lietuvoje nėra parengta strategija, kaip būtų skatinamas vyresnio amžiaus žmonių įsitraukimas į aktyvią visuomeninę veiklą, nors būtent vyresnio amžiaus asmenys sudaro didelę dalį mūsų valstybės piliečių.

Organizuojant savanorišką veiklą, trūksta kompetencijos, teigiamų nuostatų ir pasitikėjimo savanorių veikla. Organizacijos stokoja ne tik žinių bei pasirengimo priimti savanorį, planuoti jo užimtumą ar motyvuoti tam tikrai veiklai. Dažnai organizacijos vengia savanorių, nes nepasitiki savanorių galimybėmis ir jų teikiama pridėtine verte. Visuomenės nuomonės apklausų rezultatai rodo, kad apie 40% Lietuvos gyventojų, iki šiol nedalyvavusių savanoriškoje veikloje, norėtų joje dalyvauti.²⁵ Savanorių stoka ir per žemas aktyvumas įsitraukiant į savanoriškas veiklas, o tame tarpe ir socioedukacinėje aplinkoje gali būti tiesiogiai susijęs su organizacijų pasiruošimu savanorius priimti ir deramai juos pasiruošti. Socioedukacinė aplinka yra itin specifinė, todėl pasirengimas priimti savanorius yra būtinas. Taip pat labai svarbu žinoti, kokios pagalbos yra tikimasi iš savanoriaujančio asmens ir kokie reikalavimai keliami jo darbui. Įstaigos dirbančios su socialinės rizikos asmenimis dažniausiai stokoja biudžeto lėšų samdyti supervizorius ar mentorius, o patys dažnai sunkiai geba įsivardinti lūkesčius, kuriuos turėtų tenkinti savanoris. Tik daugiau darbuotojų turinčios organizacijos organizuoja reguliarius darbuotojų susirinkimus, kuria strategijas, aptaria esminius aktualiausius klausimus. Tuo tarpu mažesnėse organizacijose savanorių pritraukimas ir jų parengimas nėra prioritetine sritimi ir situacija nekinta. Siekiant platesnio mąsto ir kokybiškesnių

---

²⁴ Lukamskienė V., Budejienė A. (2013) Socialinės paslaugos vyresnio amžiaus asmenims: savipagalbos ir socialinės globos aspektai

²⁵ Nacionalinė 2011-ųjų europos savanoriškos veiklos, kuria skatinamas aktyvus pilietiškumas, metų programa patvirtinta Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2010 m. rugšėjo 8 d. įsakymu Nr. A1-406

paslaugų teikimo socioeducacinėje aplinkoje būtina pačioms organizacijoms deramai pasirengti priimti savanorius. Jeigu organizacijos misija ir tikslai atitinka savanorių suvokiamus tikslus, tai skatina sėkmingą bendradarbiavimą ir lūkesčių išpildymą. Savanorystė yra sudėtingas procesas, keliantis daug išbandymų tiek asmeniui ateinančiam savanoriauti, tiek jį priimančiai organizacijai. Šis procesas visuomet prasideda geriausiais ketinimais tačiau būna situacijų, kad pasibaigia abipusiu priešišku. Savanorystėje abi pusės turi mokėti laviruoti itin išmintingai ir aiškiai apsibrėžti tikslus, uždavinius, lūkesčius ir galimybes.

Reikia pastebėti, jog remiantis teisės aktais ir visuomeniškai priimtomis normomis savanoriu gali tapti bet kuris, to norintis žmogus, tačiau ne visi savanoriai yra tinkami konkrečiam darbui ar užduočiai. Savanorių parengimas darbui turėtų būti vykdomas taip pat atsakingai, kaip ir jam keliami lūkesčiai. Kol kas Lietuvoje veikia tik keletas socioeducacinėje veikloje aktyviai besireiškiančių nevyriausybinų organizacijų, kurios vykdo savanorių atrankas, yra aiškiai apsibrėžę uždavinius bei rengia savanorių specialius apmokymus. Pilietiškai aktyvaus jaunimo organizacija „Baltai Juoda“ viena pirmųjų pradėjo rengti savanorius specialioms užduotims socioeducacinėje bei pilietiškumo skatinimo sferose. Lietuvoje savanorių parengimas socioeducacinėje veikloje organizuojamas dviem kryptimis. Pirmoji, kada savanoriai specialiai neruošiami socialiniam darbui, o reikalingų žinių ir įgūdžių įgyja praktinėje veikloje, dirbdami šalia patyrusio darbuotojo. Antroji kryptis kada savanoriai specialiai ruošiami pasirinktai veiklai, organizuojant jiems kursus, seminarus, konsultacijas. Pastaroji kryptis dažniausiai pareikalauja papildomų finansinių išteklių, dėl to daugelis organizacijų, neturėdami papildomų lėšų atsisako tokio parengimo. Kita vertus specialiai apmokyti savanorį ir brangu ir dėl to, jog nėra garantijos, jog jis ir pasiliks savanoriauti ilgesniam laikui numatytoje organizacijoje.

Nekokybiškas ir netinkamas savanorių parengimas gali kelti komplikuoatų situacijų, būtent dėl socioeducacinės aplinkos specifiškumo. Savanoriaudamas aplinkoje, kuri tiesiogiai siejasi su nuskriaustais, mažiau turinčiais ir gebančiais klientais savanoriui gali iššaukti gailėsį, kaltės jausmą ir kitus emocinius išgyvenimus. Dėl šių kylančių jausmų gali nukentėti teikiamų paslaugų kokybė.

2011 m. Lietuvoje buvo atliktas tyrimas, iš kurio galima suprasti, koks lietuvių požiūris į savanorišką veiklą. Tyrime skelbiamos ir priežastys, dėl kurių žmonės nedalyvauja savanoriškoje veikloje. 34 % tyrimo dalyvių nurodė, jog jiems niekas nepasiūlė, 30 % mano jog yra per seni savanoriavimui. Tai rodo, jog informacijos sklaida apie savanorystės galimybes yra tobulintina. Daugiausiai informacijos talpinama internetiniuose puslapiuose, tačiau yra daug neišnaudotų erdvių, informacijai paskleisti, kurios labiau prieinamos ir vyresnio amžiaus žmonėms ir neturintiems

prieigos prie internetinių platformų. Taip pat šio tyrimo duomenys leidžia daryti išvadas, kad dažniausiai reikia asmeninio kvietimo, paskatinimo, pavyzdžio.

Remiantis savanorių centro patirtimi, siekiant kad Lietuvoje sėkmingai veiktų savanorystės praktika reikalinga turėti:

Savanoriauti norinčių žmonių:

- Plėtoti savanorystės tradicijas;
- Aiškiai suvokti socioeducacinę situaciją ir ją tinkamai įvertinti;
- Sulaukti pakankamai žiniasklaidos dėmesio;
- Gerinti informacijos prieinamumą.

Savanoriškos veiklos organizatorių:

- Suvokti priimančių organizacijų darbuotojų kompetencijas ir į jas atkreipti dėmesį
- Steigti savanorių centrus regionuose;
- Plėsti nevyriausybinę organizacijų sektorių;
- Plėtoti tarpinstitucinį valstybinių įstaigų ir nevyriausybinę organizacijų bendradarbiavimą.

Palankių aplinkos sąlygų:

- Išplėsti bei papildyti teisės aktus, reglamentuojančius savanorystės procesus Lietuvoje;
- Turėti pakankamai prieinamų finansavimo šaltinių;
- Gebėti paruošti savanoriško darbo koordinatorius;
- Suvokti materialines sąlygas ir realias galimybes, ką su ištekliais galima padaryti.²⁶

Nors palyginus su kitų ES šalių piliečiais Lietuviai dar skeptiškai nusiteikę dirbti neatlygintinus darbus, tačiau stebimos tendencijos ir pokytis pilietinėje savimoneje. Savanorystės socioeducacinėje aplinkoje veiksmingumo garantas – santykis tarp priimančios organizacijos ir savanorio, ateinančio pasiūlyti savo paslaugas. Neretai tenka tiesiog mokytis būti kartu ir siekti bendrų tikslų.

---

²⁶ Nijolė Giedraitienė, Viešosios įstaigos “Savanorių centras” konferencijos Savanorystė Lietuvoje: iššūkiai ir perspektyvos“ medžiaga.

2. skyrius SAVANORIŠKOS VEIKLOS SOCIOEDUKACINĖJE APLINKOJE ESAMA SITUACIJA

2.1. Tyrimo metodologija

Baigiamajame magistro darbo empirinėje dalyje taikytas kokybinis tyrimas. Tai sistemingas situacijos tyrimas natūralioje aplinkoje. Norint išsiaiškinti ir suprasti tiriamuosius reiškinius. Pateikiant interpretacinį holistinį iš situacijos analizės kylantį paaiškinimą (Žukauskienė, 2008). Šioje situacijoje, kaip jau minėta anksčiau, siekiama išsiaiškinti savanoriškos veiklos socioedukacinėje aplinkoje esamą situaciją ir pokyčių lūkesčius. Todėl buvo pritaikytas interviu metodas. Klausimai pusiau standartizuoti, jie paruošti iš anksto (Kardelis, 2002). Klausimų pobūdis yra atviras, atspindi respondento patirtį, požiūrį, vertinimą, išgyvenimus ir dabartinę padėtį, lūkesčius. Pokalbiai buvo individualūs, visi asmenys turėjo galimybę išsakyti savo nuomonę. Taigi gauti duomenys yra kiekvieno žmogaus atviros mintys. Pagal tikslinę sritį buvo taikomas metodas siekiant išsiaiškinti situaciją, nuomonę (Kaffemanienė, 2006).

3 priede pateiktas interviu klausimynas. Jį sudarė 22 klausimai, kurie buvo formuluojami remiantis operacionalizacija. Informacija pateikta 2 priede. Operacinė apibrėžtis – savanoriška veikla socioedukacinėje aplinkoje. Siekiama suprasti kokia yra savanoriškos veiklos situacija sociodeukacinėje aplinkoje šiandien, kokie vyrauja lūkesčiai, kas galėtų kisti ar tobulėti. Operacionalizacija buvo sukurta remiantis Jonutyte I., 2007, Esmond J., Dulop P., 2004, Socialinių darbuotojų etikos kodeksu, Nevyriausybinų organizacijų informacijos ir paramos centro, 2011 įvardintais veiksniais, kurie apibūdina savanorišką veiklą, jos situaciją socioedukacinėje aplinkoje.

Vienas iš sudedamųjų dalių operacionalizacijos schemoje įvardintas socioedukacinės aplinkos aspektas, kuris apibūdina aplinką. Tai sudaro savanorių atranka – kokiais kriterijais remiantis savanoriai yra priimami. Informacijos rinkimas apie galimus savanorius ir jų tikimą šioje aplinkoje. Kitais žodžiais tariant, tai savanorio pažinimas, jo gebėjimų supratimas ir matymas kokią naudą jis gali atnešti savanoriaudamas socioeduakcinėje aplinkoje. Savanorio padaryta žala – emocinė, turtinė ir fizinė. Tai neigiamas, šalutinis savanoriškos veiklos poveikis, kuris atsiranda dėl asmens netinkamo, nekokybiško funkcijų atlikimo. Dar vienas svarbus aspektas yra savanorio elgesys socioedukacinėje aplinkoje – tai savanorio savęs vertinimas socioedukacinėje aplinkoje. Kaip šį suvokia kiti proceso dalyviai. Savęs įsivertinimas – pačio asmens savo galimybių ir naudos suvokimas, žinių ir įgūdžių pritaikymas – tai yra turimos patirties pritaikymas savanoriaujant socioedukacinėje aplinkoje (Jonutyte, 2007). Savanorio atsidavimas socioedukacinėje aplinkoje,

kurią sudaro vidiniai ir išoriniai motyvai (Esmond J., Dulop P., 2004). Tai yra veiksniai, kurie turi įtakos norui ir apsisprendimui imtis savanoriškos veiklos. Savanorio asmeniniai aspektai, kuriuos sudaro demografinė informacija ir įsitikinimai, tai amžius, gyvenamoji vieta, požiūris ir pan. (Nevyriausybiųjų organizacijų informacijos ir paramos centras, 2011) Savanorio etinis elgesys socioedukacinėje aplinkoje. Šį reiškinį sudaro savanorio etinė atsakomybė klientui – tai yra jo pagarbus elgesys, santykiai su asmenimis, kuriems teikiama pagalba. Savanorio ir priėmusios organizacijos atstovų santykiai, kuriais grindžiami santykiai su kitais savanoriškos veiklos proceso dalyviais socioedukacinėje aplinkoje. Savanorio etinė pareiga visuomenei – tai yra atliekamos funkcijos, kurios neša naudą visuomenei, savanorio santykis su savanoryste – asmens, kuris imasi savanoriškos veiklos vertinimas, požiūris į šią veiklą. Savanorio etiniai santykiai su kitais savanoriais ir specialistais – santykių palaikymas su kitais proceso dalyviais, komandos formavimas ir jos išlaikymas (LR socialinių darbuotojų asociacija, 1998).

Įvykdžius interviu tyrimą iš gautų kategorijų ir subkategorijų buvo suformuota ekspertų apklausa. Tai specifinės rūšies apklausa, kurios metu apklausiama parinkta žmonių grupės, turint kurios nors srities žinių (Kardelis, 2002). Šiuo atveju vietoje klausimų yra pateikiamas objektas, situacija, kurią ekspertas įvertinimu turi pateikti savo nuomonę. Ekspertai įvertino esamą savanoriškos veiklos situaciją, taip atskleidžiant sritis pokyčių lūkesčiams. Ši tyrimo dalis yra kiekybinė. Iš tyrinėjamų savybių, situacijos gaunami skaitiniai įvertinimai (Charles, 1999). Kurie apdorojami, šiuo atveju, analizuojant gautus vidurkius. Taikant ekspertų imtį dalyviai yra kompetentingi asmenys, turintys reikiamų žinių ir įgūdžių dirbant šioje srityje (Bitinas, 1998).

Sukurta apklausa iš 8 kategorijų, kurios buvo gautos susisteminant subkategorijas. Ekspertai įvertina subkategorijas nuo 1 – labai blogai iki 10 – labai gerai. Apklausa skirta išsiaiškinti, patvirtinti arba paneigti gautus rezultatus iš interviu siekiant gerinti savanoriškos veiklos situaciją socioedukacinėje aplinkoje.

2.2. Tyrimo dalyviai

Respondentai interviu metodui buvo atrinkti remiantis tiksline imtimi. Apklausti socialiniai pedagogai, kurie dirba su savanoriais, mentoriauja jiems, koordinuoja jų veiklą, organizuoja darbą susijusį su savanoriais socioedukacinė aplinka. Respondentai turintys kompetencijų ir įgūdžių dirbant su savanoriais. Apklausti 6 socialiniai pedagogai. Demografinė informacija apie juos pateikiama 2 lentelėje.

Demografiniai duomenys apie asmenis, kurie dalyvavo interviu, N=6

Eil. Nr.	Lytis	Amžius	Patirtis dirbant su savanoriais (metai)	Vieta (miestas, kaimas, kuriame asmuo dirba)
1.	Vyras	24 m.	1 m.	Pakruojo miestas
2.	Moteris	25 m.	2 m.	Pakruojo miestas
3.	Moteris	30 m.	7 m.	Pakruojo miestas
4.	Moteris	24 m.	2,5 m.	Šiaulių miestas
5.	Moteris	23 m.	2 m.	Šiaulių miestas
6.	Moteris	25m.	1 m.	Šiaulių miestas

Pateikti duomenys rodo, jog iš šešių respondentų yra vienas vyriškos lyties asmuo, kuris turi vienerių metų patirtį dirbant su savanoriais, ruošiant juos veiklai. Vienerių metų patirtį taip pat turi moteris 25 metų, kuri dirba su jaunimo koordinavimu savanoriškoje veikloje. 2 metų patirtį turi dvi respondentės, viena iš Šiaulių, kita iš Pakruojo miesto. Iš pastarojo miesto apklaustoji yra savanorių mentorė. Šiaulių mieste dirbanti respondentė ruošia ir koordinuoja savanorius. Lentelėje yra pateikta 2,5 metų patirtis dirbant su savanoriais. Moteris ruošia savanorius savanoriškai veiklai, veda mokymus. 7 metų patirtį turini moteris savo darbinėje veikloje priima savanorius, juos koordinuoja, apmoko. Taigi kiekvienas socialinis pedagogas dirbantis savo srityje turi patirties dirbant su savanoriais, kurių veikla socioeducacinėje aplinkoje turi didelį indėlį siekiant rezultatų, užsibrėžtų tikslų.

Ekspertai buvo taip pat atrinkti pagal tikslinę imtį. Jų dalyvavo 10, įvertinant gautą informaciją iš interviu tyrimo. Atrinktieji, taip pat kaip ir pirmajame tyrime dalyvavę asmenys yra susiję su savanoriška veikla. Vieni koordinuoja jų veiklas, ruošia savanoriškai veiklai, vykdo savanorių atrankas, mentoriauja ir pan. socioeducacinėje aplinkoje. Demografinė informacija yra pateikta 3 lentelėje.

Demografinė informacija apie asmenis, kurie dalyvavo ekspertų apklausoje, N=10

Eil.Nr.	Lytis	Amžius	Atliekamos funkcijos	Vieta (miestas, kaimas, kuriame vykdomas darbas su savanoriais)
1.	Vyras	27 m.	Koordinuoja savanorių veiklą.	Šiaulių miestas
2.	Vyras	24 m.	Rengia savanorius savanoriškai veiklai.	Pakruojo miestas
3.	Moteris	23 m.	Mentoriauja savanoriams	Vilniaus miestas
4.	Moteris	25 m.	Rengia savanorius savanoriškai veiklai.	Kauno miestas
5.	Moteris	30 m.	Priima savanorius, rengia, koordinuoja	Pakruojo miestas

			savatoriškai veiklai.	
6.	Moteris	25 m.	Mentoriauja savanoriams, rengia juos.	Pakruojo miestas
7.	Moteris	24 m.	Koordinuoja savanorių veiklą	Šiaulių miestas
8.	Moteris	27m.	Vykdo atrankas, koordinuoja, ruošia savanoriškai veiklai	Šiaulių miestas
9.	Moteris	30 m.	Mentoriauja savanoriams	Šiaulių miestas
10.	Moteris	29 m.	Koordinuoja jų veiklą	Klaipėdos miestas

Iš 10 dalyvavusių buvo 2 vyriškos lyties asmenys, kurių amžius 24 m. ir 27 m. Vienas jų koordinuoja savanorių komandas. Kitas ruošia savanoriškai veiklai. Likusieji ekspertai yra moteriškos lyties, kurių atliekamos funkcijos dirbant su savanoriais yra susijusios su koordinavimu, mentoriavimu, ruošimu, priėmimu savanoriavimui. Didžioji dalis - 4 asmenys apklausti iš Šiaulių miesto, 3 iš Pakruojo ir po vieną iš Kauno, Vilniaus ir Klaipėdos.

2.3. Tyrimo rezultatų analizė

2.3.1. Savanoriškos veiklos socioedukacinėje aplinkoje esamos situacijos praktinė analizė

Pritaikius interviu metodą, gauta informacija apie savanoriškos veiklos esamą situaciją socioedukacinėje aplinkoje. Su kokiais sunkumais susiduria socialiniai pedagogai dirbdami su savanoriais. Kaip vertinama savanoriška veikla, kokią naudą suteikia savanorystė socioedukacinėje aplinkoje.

Gauti duomenys buvo apdoroti turinio analizės metodu. Duomenys buvo sugrupuoti kokybiniu būdu. Atsakymai buvo suskirstyti į subkategorijas, kurios yra 4 priede. Jų yra 40. Jose yra įvardinta esamos situacijos veiksniai, kurie apibūdina esamą situaciją socioedukacinėje aplinkoje. Subkategorijos suskirstytos į 8 kategorijas, kurios pateikiamos šiame skyriuje.

Savanorio ir jo atliekamos veiklos vertinimo teigiami, neigiami aspektai socioedukacinėje aplinkoje duomenys pateikiami 4-oje lentelėje.

Savanorio ir jo atliekamos veiklos socioedukacinėje aplinkoje vyraujantis teigiamas vertinimas, nurodant ir kai kuriuos negatyvius aspektus, (N=6)

Savanorio ir jo atliekamos veiklos socioedukacinėje aplinkoje vyraujantis teigiamas vertinimas, nurodant ir kai kuriuos negatyvius aspektus	Subkategorija	Prasminių vienetų skaičius	Patvirtinantys teiginiai
	Savanorių teigiamas savęs vertinimas socioedukacinėje aplinkoje	22	<p>„Manau save vertina teigiamai, nes žino, kad daro gerus darbus kitiems,...<...>“</p> <p>„Kiekvienas savanoris turi pasitikėti savimi.“</p> <p>„Manau, kad savanoriai labiau pasitiki savimi, jaučiasi atliekantys naudingą darbą.“</p> <p>„Jeigu asmens savivertė yra aukšta, tuomet jis drąsiau imasi įvairių veiksmų,...<...>“</p> <p>„Jei jis pasitiki savimi, jis inertiškai nejudės, o bandys pats veikti ir išbandyti save.“</p> <p>„Nes vis dėl to jei tu nevertinsi savęs neišsikelsi sau tikslų ir nesistengsi kokybiškai jo pasiekti.“</p> <p>„Be abejo, nes vis dėl to kaip tu pritaikysi savo žinias jei neapsitiki savimi.“</p> <p>„Taip, savimi pasitikintis savanoris nesibaimins išbandyti naujų metodų, inicijuoti veiklas, siūlyti idėjas.“</p> <p>„Bet dažniausiai savanoriai save vertina kaip reikšmingais ir galinčiais daug duoti kitiems,....“</p>
	Savanoriškos veiklos teigiamas vertinimas	19	<p>„Šiaip nemanau, kad mano požūris pakistų į savanorius, jeigu būtų padaryta rimta žala...<...>“</p> <p>„<...>.Suvoki ką reiškia būti vienoje komandoje.“</p> <p>„Jeigu yra ilgalaikis, motyvuotas savanoris su juo galima labai daug darbų padaryti.“</p> <p>„Pavyzdys - mūsų organizacijoje savanorių komanda organizuoja vaikų vasaros poilsio stovyklas.“</p> <p>„Be jų šios stovyklos tikrai neįvyktų ir net nebūtų svarstoma galimybė tokias stovyklas organizuoti.“</p> <p>„Kiekvienais metais stovykloje dalyvauja 60 – 90 vaikų ir visa tai įvyksta tik dėl stipraus savanorių nusiteikimo ir motyvacijos.“</p>
	Savanorių nauda socioedukacinėje aplinkoje	15	<p>„Kai yra savanorių, žinoma daug lengviau dirbti, kai yra pagalbininkų,...“</p> <p>„<...>...keletas savanorių prieš 5 metus pakeitė vieno paauglio elgesį, kuriam nerūpėjo mokykla, tėvai.“</p> <p>„Jaunuoliai matydami, jog žmogus ateina savanoriauti jie mato jo pavyzdį ir patys greičiausiai užsiims savanoriška veikla.“</p> <p>„Atneša naujų idėjų įgyvendinant veiklas,...<...>“</p> <p>„Suteikia impulso, kuris palengvina darbą.“</p> <p>„Suteikia toje aplinkoje vykdomų veiklų“</p>

			<p>produktyvumą, naudą.“</p> <p>„Manau, kad savanoriška veikla socioeducacinėje aplinkoje yra neatsiejamas dalykas.“</p>
Savanorių objektyvus savęs vertinimas socioeducacinėje aplinkoje	13		<p>„Visada reikia įvertinti ar aš sugebėsiu įvykdyti man priskirtas funkcijas, tinkamai atliksiu savo pareigą.“</p> <p>„Svarbu žinoti, kokią veiklą atlieki, kokios tavo funkcijos ir pan<...>“</p> <p>„<...>tik belieka viską atsakingai įvykdyti. Ir dar visada reikia galvoti ar sugebėsi atlikti tau paskirtas užduotis.“</p> <p>„Manau, jog jie save vertina pagal laiką praleistą savanoriaujant,..."</p> <p>„Manau, kad savanoriai save turi vertinti objektyviai.“</p> <p>„Suprasti savo plusus ir minusus.“</p> <p>„Tačiau jeigu savanoris geba iš klaidų mokytis tai gali būti neįkainojama patirtis.“</p> <p>„Tai labai individualu ir priklauso nuo paties savanorio kaip asmens.“</p>
Pozityvus savanoriškos veiklos socioeducacinėje aplinkoje vertinimas	11		<p>„Jei visa tai yra, tai pakeičia požiūrį į pačią savanorystę, nes tampa lengviau savanoriauti.“</p> <p>„Galbūt nelieka baimės, kad kažko nesugebėsi ar pan.“</p> <p>„Mano palankus požiūris apie savanorišką veiklą tapo dar tvirtesnis,..."</p> <p>„Tiesiog aš matau vieną didelę visokeriopą naudą.“</p> <p>„Savanorystė socialinėje aplinkoje turi būti sisteminga, pastovi, tačiau jokių būdu ne epizodiška.“</p> <p>„Be abejonės sukuriama galimybė mokytis vieniems iš kitų ir apsikeisti turimomis žiniomis.“</p>
Rasė neturi įtakos savanorio atliekamo darbo kokybei socioeducacinėje aplinkoje	6		<p>„Manau neveikia niekaip, gal skirtingos rasės savanoris pritraukia daugiau dėmesio.“</p> <p>„Ras, manau, neturi jokios įtakos.“</p> <p>„Bet aš manau, kad tai nieko nelemia.“</p> <p>„Pavyzdžiui, tokioje JAV ar Prancūzijoje, Danijoje, kitose šalyse savanorio odos spalva, tautybė neturėtų kažkaip paveikti aplinkinių.“</p> <p>„Jauni žmonės į kitataučius ar į kitos rasės žmones žiūri laisviau, juos labiau priima.“</p>
Savanorių neigiamas savęs vertinimas socioeducacinėje aplinkoje	5		<p>„Jei savanoris nepasitikės savimi, galvos, kad nemoka vieno ar kito dalyko, nebus produktyvaus darbo.“</p> <p>„Tada visko bijosi ir nepritaikysi tų turimų žinių.“</p> <p>„<...> o nesėkmės gali nuvilti ir skaudinti, tai neigiamai gali atsilipti asmens savivertei.“</p> <p>„Mažiau savimi pasitikintis darbuotojas bus prislėgtas ir dažniau bijos rizikuoti.“</p> <p>„Vieni linkę save daugiau nuvertinti,<...>“</p>
Savanorio neigiamas vertinimas	5		<p>„Jei toks elgesys yra nepalaikomas asmuo</p>

	dėl jo elgesio		<i>kuris savanoriauja yra netinkamas šiai veiklai. “</i> <i>„Nes jei vienam savanoriui nėra gerai tai ir kitiems nebus gerai, todėl tas siekis ir yra. “</i> <i>„<...>...nes jei žmogus vien tik iš naudos pusės žvelgs, tad kažį ar galės atsiduoti savanorystei šimtu procentu. “</i> <i>„<...>...kuomet yra žmonių, kurie nėra linkę dėti pastangų dėl kitų žmonių. “</i> <i>„Jei žmogus mano, jei tam tikri dalykai yra nepriimtini jo suvokimui, tuomet jis gali nesutikti elgtis taip, kam jis nepritaria. “</i>
	Savanoriškos veiklos kritiškas vertinimas	4	<i>„<...>.tačiau dabar atsargiai vertinu žmones, kurie imasi šios veiklos. “</i> <i>„Tačiau vėlgi čia yra žmogaus moralės nuostatos. “</i> <i>„Dabar savanorius vertinu labai atsargiai. “</i> <i>„tačiau vien būsimojo savanoriu begaliniu noru pasikliauti negali. “</i>
	Dėl rasės savanoriai gali būti diskriminuojami	4	<i>„Pavyzdžiui, Lietuvoje juodaodžiai žmonės kai kurių žmonių gali būti priimami skeptiškai, ypač jeigu jie nėra žinomi krepšininkai, futbolininkai ir pan. “</i> <i>„Nors Lietuvoje po truputį žmonės darosi tolerantiškesni kitataučiams, tačiau vidutinio amžiaus ar senyvo amžiaus žmonės kitų rasių žmonių, manau, nelabai priima. “</i> <i>„Lietuvoje dar reikia iki to priaugti. “</i> <i>„Tačiau kitų nuostatos pridaro daug bėdos, kelia daug nepasitikėjimo dėl to tai nulemia, kad savanoris dėl rasės negali tinkamai atlikti darbų. “</i>
	Iš viso:	104	

Gauti duomenys rodo, kad savanoriaujant socioedukacinėje aplinkoje yra labai svarbūs *savanorio ir jo atliekamos veiklos vertinimo teigiami, neigiami aspektai socioedukacinėje aplinkoje*. Savanorio savęs teigiamas vertinimas suteikia daugiau galimybių realizuoti kitokiu metodu, taikyti novatoriškas idėjas. Tai savanorio socioedukacinėje aplinkoje suteikia naujumo ir kryptingesnio paslaugų teikimo (*Taip, savimi pasitikintis savanoris nesibaimins išbandyti naujų metodų, inicijuoti veiklas, siūlyti idėjas.*²⁷). Kamer, Annen (2010) teigia, kad savęs vertinimas rodo savigarbą, savo vertės pojūtį ir palankų santykį su viskuo, kas įeina į žmogaus „Aš“ sritį. Tai tampa svarbiu faktoriumi įvardinant savanoriškos veiklos situaciją. Tiesioginis savanoriškos veiklos teigiamas vertinimas atskleidžia, jog veikla yra reikalinga socioedukacinėje aplinkoje. Kuris padeda kokybiškiau, greičiau ir plačiau teikti paslaugas (*Kiekvienais metais stovykloje dalyvauja 60 – 90 vaikų ir visa tai įvyksta tik dėl stipraus savanorių nusiteikimo ir motyvacijos*²⁸). Savanoriška veikla

²⁷ Autentiškos citatos. (žr. į Baigiamojo darbo priedus, 18 lentelė)

²⁸ Autentiškos citatos. (žr. į Baigiamojo darbo priedus, 28 lentelė)

yra vertinama kaip veikla, kuri skatina asmeninį tobulėjimą, matoma, jog socialiniu atžvilgiu yra aktyviai vystomas reiškinys, tobulinami žmogaus asmeniniai gebėjimai. Dėl šios priežasties atsiveria daug naujų galimybių realizuoti save²⁹. Tačiau vyrauja ir neigiami vertinimo aspektai. Pastarieji atskleidžia, jog kiekvienas savanorio neigiamas savęs vertinimas, netinkamas elgesys ar diskriminacija gali paveikti neigiamai savanoriškos veiklos atlikimą socioedukacinėje aplinkoje. Butkuvienė (2005) atliktame tyrime apie neigiamą savanoriškos veiklos vertinimą teigia, kad dėl savanorio atitinkamų kompetencijų neturėjimo ir menko įtraukimo į organizacijos veiklą šie nepajėgia ištraukti į problemos sprendimo klausimus, dėl šios priežasties savanoriška veikla gali būti vertinama neigiamai kaip ir pačio savanorio atliekamos funkcijos organizacijoje. Vertinant savanorio atliekamą kokybišką darbą, rasė neturi didelio poveikio atliekant savanoriškus darbus (*Manau neveikia niekaip, gal skirtingos rasės savanoris pritraukia daugiau dėmesio*³⁰). Pagal savanorio apibrėžimą – juo tapti gali asmuo nepaisant amžiaus, religinių ir politinių įsitikimų, rasės, sveikatos³¹. Taigi šis faktorius rodo, jog savanoriškai veiklai jokio poveikio nedaro asmenybiniai faktoriai. Kitas aspektas yra diskriminacija dėl rasės. Pasak Gudžinskienės, Kurapkaitienės, Januškevičiūtės (2013) diskriminacijos klausimas kyla dėl įvairių priežasčių, kurios yra globalios. Tai yra darbo vietų užėmimas, imigracija, kitokių tikėjimų įnešimas. Dėl šių priežasčių kitų rasių asmenys savanoriškoje veikloje gali kentėti diskriminaciją.

Kitas svarbus aspektas aiškinantis savanoriškos veiklos situaciją socioedukacinėje aplinkoje yra *motyvai ir jų vidinių, išorinių veiksnių poveikis norui savanoriauti ir įgyti žinių bei įgūdžių socioedukacinėje aplinkoje teigiamas vertinimas, išskiriant atsidavimo jausmo neskatinimą*. Ši informacija pateikta 5 lentelėje.

6 lentelė

Motyvų – vidinių, išorinių poveikis norui savanoriauti ir įgyti žinių bei įgūdžių socioedukacinėje aplinkoje teigiamas vertinimas, išskiriant atsidavimo jausmo neskatinimą, N=6

Motyvų – vidinių, išorinių poveikis norui savanoriauti ir įgyti žinių bei įgūdžių	Subkategorija	Prasminių vienetų skaičius	Patvirtinantys teiginiai
	Vidiniai veiksniai, kurie motyvuoja savanorį veikti socioedukacinėje aplinkoje	40	„Pagrindinis motyvas, tai noras padėti kitam, <..>.“ „Manau taip, nes daugeliui yra svarbi vertybė – pagalba.“ „Taip pat noras būti pripažintam labai svarbu...“

²⁹ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl savanoriškos veiklos, jos vaidmens Europos visuomenei ir poveikio. 2006 m. gruodžio 13 d., Briuselis.

³⁰ Autentiška citatos. (žr į Baigiamojo darbo priedus, 31 lentelė)

³¹ Savanorystė Lietuvoje. Apie savanorystę. <http://savanoriaujam.lt/apie-savanoryste> (žiūrėta 2015 kovo 15d.).

<p>socioedukaci nėje aplinkoje teigiamas vertinimas išskiriant atsidavimo jausmo neskatinimą</p>		<p>„<...>.turi norėti tobulėti, išmolti kažko naujo.<...>.“ „Igyjama daugiau gebėjimų, t.y. organizuotumo, atsakingumo, komunikabilumo.“ „Galbūt pagrindinis motyvas būtų savirealizacija,<...>“ „<...>noras atrasti save, savo kitokį „aš“.“ „Savo žiniomis ir įgūdžiais padėti kitiems.“ „<...>nes jos visos suteikia galimybę tobulėti bendraujant, užmezgant ryšius, padeda ugdytis ir ugdyti kitus.“ „Jis nesėdi vietoje, turi vidinį tikslą kurį nori įgyvendinti.“</p>
	<p>Išoriniai veiksniai, kurie motyvuoja veikti savanorių socioedukacinėje aplinkoje</p>	<p>31</p> <p>„... prieš darbinantis, lengviau įsidarbinti, jei turi patirties ir žinių.“ „Nes savanoris dažnai sulaukia pripažinimo iš kitų už savanorišką veiklą.“ „Taip pat noras susirasti naujų draugų,<...>“ „<...>...pakeliauti po pasaulį, jeigu savanoriška veikla vyksta ne gimtoje šalyje.“ „Tarkim, jeigu draugas užsiima savanoriška veikla, galbūt ir kiti seks jo pavyzdžiu.“ „Socialinės sąveikos bei mainų - troškimas būti naudingi ir reikalingi tikrai veikia, bei gauti iš to naudos - <...>“ „Taip, šie veiksniai turi įtakos savanorio atsidavimui.“ „Manau jog tai vienas iš svarbesnių motyvų skatinančių savanorystę.“ „Be abejo veikia,..." „Visuomenės pripažinimas, suvokimas, jog esi naudingas.“</p>
	<p>Motyvų, lemiančių norą savanoriauti socioedukacinėje aplinkoje, teigiamas vertinimas</p>	<p>13</p> <p>„Kiekvienas savanoris vienaip ar kitaip savanoriauja veikiantis tam tikrų motyvų.“ „I galvą šauna vienas ir manau pats svarbiausias motyvas – noras padėti.“ „Nes tik per tai savanoris norės padėti ir sieks to.“ „Mano suopračiu, iš noro padėti išeina ir daug kitų vidinių veiksmų, kurie lemia tą norą savanoriauti.“ „Manau, kad asmuo, visų pirma, turi turėti norą atlikti savanorišką veiklą.“ „... galbūt reikalauja tam tikro požiūrio į pasirinktą savanorišką veiklą.“</p>
	<p>Savanoriauti socioedukacinėje aplinkoje motyvuoja noras įgyti žinių ir įgūdžių.</p>	<p>6</p> <p>„<...>,o kitas svarbus dalykas, tai noras įgyti naujų žinių bei patirties,<...>“ „Tikriausiai tai ir gali būti savanorio viena iš motyvacijų – noras išmolti ir sužinoti daugiau.“ „Troškiam lavėti.“ „<...>...ir žinios, kurias jis įgyja darbo</p>

			<i>procese<...>“</i>
	Vidiniai motyvai ne lemia atsidavimo savanoriškai veiklai	5	<i>„Nemanau. Savanoriavimas, mano nuomone, turėtų būti gerai apgalvotas žingsnis.“</i> <i>„Pripažinimo motyvas, manau taip pat netinka, nes savanoriaudamas dažnai jo negaus.“</i> <i>„Savo problemų spręsti savanoriavimu nederėtų.“</i> <i>„Reaktyvumo – galbūt taip, kai kuriais momentais, tačiau tai gali būti ir labai žalingas motyvas.“</i>
	Iš viso:	95	

Išskiriamas vidinių veiksmų, kurie motyvuoja savanorį veikti socioedukacinėje aplinkoje aspektas, kuris skatina savanorį veikti socioedukacinėje aplinkoje. Tai veikia veiklos atlikimo kokybę, naudą socioedukacinėje aplinkoje. Galiausiai, tai turi įtakos savanoriškos veiklos vertinimui (*Kiekvienas tas motyvas, jis užveda savanorį veikti*³²). Teoriniu atžvilgiu tai faktorius, kuris remiasi pagalba kitiems, tai vidiniai skatuliai. Vidiniai motyvai sudaryti iš procesų, kurie susiję su veikla. Tai yra motyvas skatinantis judėti į priekį. Kitas aspektas yra siekiamybė, tai yra tikslo siekimas. Trečias aspektas susijęs su saviugda (Leknavičienė, Antinienė, Almontaitienė, Asmontaitienė, Ausmanienė, Matulienė, Jakštys, 2008). Įvardinami ir išoriniai veiksniai, kurie motyvuoja imtis savanoriškos veiklos. Tai taip pat veikia savanorio apsisprendimą, siekį būti naudingu ir sudaromą visuomenės požiūrį apie savanorišką veiklą. Atskleidžia jos esamą situaciją (*Tačiau taip, tai gali nulemti jų atsidavimą savanoriškai veiklai socioedukacinėje aplinkoje*³³). Urbikienės (2010) tyrimas susijęs su savanoryste jaunimo socializacijai atskleidžia, jog vidiniai ir išoriniai motyvai yra neatsiejami nuo savanoriškos veiklos. Kas tuo tarpu rodo, jog vidiniai motyvai veikia stipriau nei išoriniai. Motyvai yra veiksniai, kurie varo savanorį į priekį ir skatina jį išsikelti sau tikslus, kurių jis siekia. Tai lemia savanoriškos veiklos situaciją, jos pokyčius. Taip pat yra matomos užuomazgos, jog vidiniai motyvai nėra aspektas, kuris gali veikti savanorišką veiklą. Tačiau savanorio siekis žinių ir įgūdžių bei teigiamas motyvų vertinimas rodo, kad neigiamas vidinių reiškinių aspektas yra užgožiamas minėtų aspektų.

Kitas svarbus aspektas yra savanorio asmenybinių veiksmų: politinių ir religinių įsitikinimų, amžiaus, kultūros aspektų – ambivalentiškas atliekamų funkcijų kokybei savanoriaujant socioedukacinėje aplinkoje. Duomenys yra pateikti 6 lentelėje.

³² Autentiška citatos. (žr į Baigiamojo darbo priedus, 10 lentelė)

³³ Autentiška citatos. (žr į Baigiamojo darbo priedus, 12 lentelė)

Savanorio asmeninių veiksnių: politinių ir religinių įsitikinimų, amžiaus, kultūros aspektų – ambivalentiškas poveikis atliekamų funkcijų kokybei savanoriaujant socioeducacinėje aplinkoje, N=6

Savanorio asmeninių veiksnių: politinių ir religinių įsitikinimų, amžiaus, kultūros aspektų – ambivalentiškas poveikis atliekamų funkcijų kokybei savanoriaujant socioeducacinėje aplinkoje	Subkategorija	Prasminių vienetų skaičius	Patvirtinantys teiginiai
	<p>Politiniai įsitikinimai neturi įtakos savanorio atliekamų funkcijų, socioeducacinėje aplinkoje, kokybei</p>	17	<p>„Manau politiniai įsitikinimai neturėtų trukdyti savanoriškos veiklos.“ „Nors gal politiniai įsitikinimai ir neturi didelės įtakos, jeigu jie nėra kardinalūs.“ „Manau teoriškai jie veikti atliekamų funkcijų neturėtų.“ „Manau, kad savanoris turi daugiau ar mažiau būti liberalesnių pažiūrų, visus stengtis priimti tokius, kokie jie yra, į savanorišką veiklą taip pat žiūrėti laisviau.“ „Dėl politinių įsitikinimų nėra kilę keblumų.“ „Manau, kad sėkmingiausia yra tada kai pažiūros liberalios.“ „<...>... bet juk kiekvienas žmogus yra skirtingas ir apibrėžti būtent kaip liberalas ar konservatorius elgsis vienokioje ar kitokioje veikloje yra sudėtinga.“</p>
	<p>Savanorio amžiaus daroma teigiama įtaka jo savanoriškoje veikloje</p>	13	<p>„Manau iš dalies lemia,<...>“ „<...>nes kuo vyresnis savanoris, tuo jis daugiau turi patirties ir įgūdžių.“ „Su amžiumi didėja ir asmens atsakomybė, gebėjimai ir įgūdžiai.“ „Manau kad taip.“ „Tarkime dirbant su jaunimu, kuo jaunesnis savanoris, tuo jis yra arčiau jaunimo problemų, lengviau pelno pasitikėjimą, tuo pačiu lengviau gali dirbti su jaunimu.“ „Amžius turi įtakos kalbant apie žmogaus išsiugdytą atsakomybės jausmą bei turimas vertybes.“ „Konkretų amžių būtų sunku apibrėžti, nes kiekvienas yra labai skirtingas.“</p>
	<p>Savanorio politinių įsitikinimų neigiamas poveikis atliekamoms funkcijoms socioeducacinėje aplinkoje</p>	10	<p>„Jei yra politiniai įsitikinimai, tai jie veikia neigiamai.“ „Jei tie politiniai įsitikinimai yra labai gilūs, tai gali ir neigiamai paveikti darbą...“ „<...>...tarkime politinės pažiūros yra priešingos, bei savanoris nori jas įskiepyti kietiems, tai yra neigiamas aspektas.“ „Politiniai įsitikinimai gali jau kišti koją kokybiškam veiklų atlikimui.“ „Jei jos yra prieš savanorišką veiklą ar</p>

			<i>su ja susijusius veiksnius tai atliekami veiksmai tikrai nebus kokybiški.“</i>
	Savanorio religiniai įsitikinimai neturi įtakos atliekamai veiklai socioeducacinėje aplinkoje	9	<i>„Čia panašiai yra kaip ir su politiniais įsitikinimais daug kas priklauso nuo pačios asmenybės.“ „Bet šiaip vienas iš didžiųjų religijų požiūrių, įsitikinimų, posakių ar kaip čia išsireiškus yra „padėti artimam“,...“ „Mano nuomone jie taip pat neturėtų veikti jo atliekamų funkcijų.“ „Manau, kad niekaip neveikia.“</i>
	Savanorio kultūros daroma teigiama įtaka savanoriškai veiklai	9	<i>„Tai priklauso nuo kultūros, nuo tos kultūros vertybių, įvairiausių įsitikinimų ir pan.“ „Tai galėtų būti tam tikrų kultūrinių skirtumų ypatumai, kurie atsispindėtų darbo eigos organizavime ir panašiai.“ „Jei minint ugdytinius, su kuriais savanoris dirba, tuomet tai yra labai nuostabus dalykas tolerancijos plėtimui.“</i>
	Savanorio amžiaus daroma neigiama įtaka jo savanoriškai veiklai	8	<i>„Žinoma, būna ir atvirkščiai.“ „Manau, kad kuo jaunesnis savanorio amžiau to daugiau jam reikia priežiūros,<...>“ „Amžius yra kliūtis tada, kai kalbame apie brandumą.“ „Tas pats yra ir su vyresniais žmonėmis.“</i>
	Religinių įsitikinimų daroma neigiama įtaka savanorio veiklai socioeducacinėje aplinkoje	4	<i>„Manau, taip pat veikia neigiamai<...>“ „<...>nes tikintis savanoris elgiasi pagal vienus elgesio standartus, o „netikintis“ pagal kitus.“ „Tais pat gali varžyti veiklą<...>“ „<...>...arba kaip tik jis gali bandyti paveikti kitus žmones, su kuriais jis dirba.“</i>
	Iš viso:	70	

Politiniai įsitikinimai neturi įtakos savanorio atliekamų funkcijų, socioeducacinėje aplinkoje, kokybei. Jie neturi įtakos, kuri neigiamai ar teigiamai veiktų savanorio darbą ir esamą situaciją (*Manau, teoriškai jie veikti atliekamų funkcijų neturėtų*³⁴). Kitas aspektas yra politinių įsitikinimų daroma neigiama įtaka savanoriškai veiklai. Tai savanoriškos veiklos esamą situaciją padaro nepatogią socioeducacinės aplinkos atžvilgiu (<...> *tarkime politinės pažiūros yra priešingos, bei savanoris nori jas įskiepyti kitiems, tai yra neigiamas aspektas*³⁵). Apie religinius įsitikinimus

³⁴ Autentiška citatos. (žr į Baigiamojo darbo priedus, 23 lentelė)

³⁵ Autentiška citatos. (žr į Baigiamojo darbo priedus, 24 lentelė)

respondentams vieningai kylą mintys, jog tai neturi įtakos savanoriškai veiklai. Kiekvieno savanorio religiniai įsitikinimai yra neutralus veiksnys kiekvieno savanorio veiklai ir nepaveikia savanorio socioedukacinėje aplinkoje. Tačiau keletas respondentų išreiškė keletą abejonių religijos klausimu. Tai turi neigiamo poveikio savanoriškai veiklai. Tuo tarpu kultūriniai aspektai veikia teigiamai savanorio situaciją socioedukacinėje aplinkoje. Ko negalima įvardinti apie savanorio amžių. Grindžiant amžiaus teigiamumą respondentai išryškina savanorio brandos klausimą. Tačiau Jonutyte (2007) teigia, kad savanoriauti gali asmenys nepaisant amžiaus, lyties, religinių, politinių įsitikinimų, kultūrinių aspektų. Tai rodo, kad išvardinti aspektai neveikia savanoriškos veiklos situacijos. Tačiau žvelgiant į gautą informaciją, galima daryti prielaidą, jog įvardinti aspektai yra diskutuoti, tam tikrais atvejais tai yra palankūs dalykai, kurie savanoriškos veiklos situaciją gerina, tačiau likusiais aspektais – ap sunkina. Todėl kiekvienas įvardintas reiškinys turi dvi puses, kurios išryškėja stipriau arba silpniau savanoriaujant socioedukacinėje aplinkoje.

7 lentelėje yra pateikti *savanorio pagarbos ir etiškumo normų laikymosi su kitais savanoriais, atrinkusiais ir asmenimis, kuriems yra teikiama savanoriška pagalba, svarba bei visuomeninės pareigos atlikimas socioedukacinėje aplinkoje* kategorijos duomenys.

8 lentelė

Savanorio pagarbos ir etiškumo normų laikymosi su kitais savanoriais, atrinkusiais ir asmenimis, kuriems yra teikiama savanoriška pagalba, svarba bei visuomeninės pareigos atlikimas socioedukacinėje aplinkoje, N=6

Savanorio pagarbos ir etiškumo normų laikymosi su kitais savanoriais, atrinkusiais ir asmenimis, kuriems yra teikiama savanoriška pagalba svarba bei visuomeninės pareigos atlikimas socioedukacinėje aplinkoje	Subkategorija	Prasminių vienetų skaičius	Patvirtinantys teiginiai
	Savanorių tarpusavio teigiamų santykių socioedukacinėje aplinkoje svarbumas	22	<p>„Labai svarbus, <...>“</p> <p>„nes savanoriai dirba komandoje, turi veikti iš vien, <...>“</p> <p>„<...> jei iškyla sudėtinga problema, savanoriai neturi palikti vienas kito likimo valiai, o kartu turi veikti ir padėti vienas kitam.“</p> <p>„Tai žinoma, kad svarbus.“</p> <p>„Savanoriai turi gerbti vienas kitą, padėti vieni kitiems.“</p> <p>„Taip, etiškas santykis yra labai svarbus.“</p> <p>„<...> todėl pagarba ir pasitikėjimas vienas kitu, kaip žmonėmis, kurie dirba kartu ir vienam tikslui yra labai svarbu“</p> <p>„Be abejo yra svarbus.“</p> <p>„Jei tu nesielsi etiškai nebus pagarbos, pasitikėjimo, neatsiras santykių.“</p> <p>„Nes vis dėl to komanda turi dirbti iš vien ir kas be nutiktų jie vienas kitą turi gerbti ir kartu siekti tikslo.“</p> <p>„Savanoris yra komandos dalis, o komanda geba pasiekti rezultatų tik bendradarbiaudami</p>

			<i>ir vieni kitus suprasdami bei atliepdami poreikius.“</i>
	Savanorio teigiamas santykis su asmenimis, kurie atrinko savanoriauti socioeducacinėje aplinkoje.	19	<i>„Savanoris vienaip ar kitaip turi mokėti „pritapti“ ir žinoti, ko jis atėjo.“ „Jeigu yra palaikomas ryšys savanorio ir asmenų, kurie atrinka savanorius, t.y. jie bendrauja savanoriškoje veikloje kartu, manau, kad santykis turi išlikti lygiavertiškas.“ „Savanoris iškilus klausimams be baimės gali visada kreiptis pagalbos, savanoriai turi jausti palaikymą iš „vadovų“.“ „Kaip vyresniojo ir jaunesniojo brolių.“ „Asmenys, kurie atrinko savanorį turi būti globėjais, kaip vyresnis draugas ar artimas žmogus.“ „Dalykiniai, kad atrenkantieji asmenys sugebėtų likti objektyvūs.“</i>
	Savanorio savanoriaujančio socioeducacinėje aplinkoje etinė pareiga visuomenėje.	17	<i>„Labai svarbi, nes savanoris yra atsakingas už savo veiklą.“ „Jeigu žmogus jau savanoriauja vadinasi jis daro gerą darbą visuomenei,...“ „Neišvengiamai savanoris šią pareigą atlieka,<...>“ „Savanoris jau automatiškai atlieka etišką pareigą visuomenei.“ „Tiesiog manau, kad gal ne visi savanoriai tai gali suvokti, todėl tai būtina paaiškinti.“ „Etinė pareiga visuomenei svarbi.“ „Vienareikšmiškai sutinku,<...>“ „<...>nes savanoriška veikla yra labai naudinga ir kelianti visuomenės lygį“</i>
	Etiškas elgesys su asmenimis, kuriems teikiama pagalba	10	<i>„Manau, kad savanoris turi elgtis etiškai,<...>“ „<...>...savanoris turi išlikti mandagus ir elgtis pagarbiai su kiekvienu.“ „Atsakomybė taikoma kaip ir etatiniams darbuotojams.“ „Niekaip kitaip negalėtų dirbti.“ „Savanoris atlieka lygiai reikšmingą darbą su klientais ir jam negali būti taikomos kitokios sąlygos ar reikalavimai,<...>“ „<...>...galiu pasakyti, kad savanoriai paprastai labai aiškiai patys suvokia kaip turėtų elgtis<...>“</i>
	Iš viso:	68	

Šioje kategorijoje esminis veiksnys yra išskiriamas tarpusavio savanorių santykių svarbumas (*...jei iškyla sudėtinga problema, savanoriai neturi palikti vienas kito likimo valiai, o kartu turi veikti ir padėti vienas kitam*³⁶.) Tai rodo, jog savanoriškoje veikloje socioeducacinėje aplinkoje yra svarbus komandinis darbas ir geri tarpusavio santykiai. Teorijoje gerų santykių aspektas yra įvardinamas, kaip esminis faktorius, kuris užtikrina socialinį produktyvumą. Siekiant sėkmingos

³⁶ Autentiška citatos. (žr į Baigiamojo darbo priedus, 17 lentelė)

komunikacijos reikia nuoširdaus bendravimo, kas savaime suteikia geresnius tarpusavio santykius ir leidžia formuotis komandai (Trečiokienė, Karasevičiūtė, 2010). Dar vienas kategorijos aspektas yra gerų santykių palaikymas su asmenimis, kurie atrinko imtis savanoriškos veiklos (*Savanoris vienaip ar kitaip turi mokėti „pritapti“ ir žinoti, ko jis atėjo*³⁷). Tai tik dar labiau pagrindžia teorijos aspektus, kurie grindžia gerų tarpusavio santykių svarbą savanoriškoje veikloje. Savanorio, savanoriaujančio socioedukacinėje aplinkoje etinė pareiga visuomenei yra dar vienas niuansas, kuris yra susijęs su esama situacija. Kaip tai vertina proceso dalyviai - tai neišvengiamas savanoriškos veiklos reiškinys. Bei dar vienas veiksnys yra etiškas elgesys su asmenimis, kuriems teikiama pagalba. Tai veiksnys, kuris apibūdina savanorio santykį su asmenimis, kuriems teikiama pagalba. Tai parodo, kaip paslaugą gaunantys asmenys vertina savanorystę. Vis dėl to, pagarbus elgesys yra vienas svarbiausių dalykų, kuriais turi būti paremti žmonių santykiai savanoriaujant. Kaip jau minėta anksčiau užtikrinti pagarbą, pasitikėjimą, gerus santykius reikia nuoširdaus bendravimo.

Apie savanorio turimų žinių ir įgūdžių pritaikymo, jaučiamo atsakomybės ir atsidavimo bei novatoriškumo socioedukacinėje aplinkoje reikšmingumą ir svarbą yra pateikta 8 lentelėje.

9 lentelė

Savanorio turimų žinių ir įgūdžių pritaikymo, jaučiamo atsakomybės ir atsidavimo bei novatoriškumo socioedukacinėje aplinkoje reikšmingumas ir svarba, N=6

Savanorio turimų žinių ir įgūdžių pritaikymo, jaučiamo atsakomybės ir atsidavimo bei novatoriškumo socioedukacinėje aplinkoje reikšmingumas ir svarba	Subkategorija	Prasminių vienetų skaičius	Patvirtinantys teiginiai
	Savanorio turimų žinių ir įgūdžių pritaikymas savanoriaujant socioedukacinėje aplinkoje	32	<p>„<...>,kad mokėtų/gebėtų pritaikyti turimas žinias, įgūdžius.“</p> <p>„Žinoma, kiekvienas savanoris vienaip ar kitaip turi būti universalus,<...>“</p> <p>„<...>savanoris turėdamas psichologinių žinių, pasitikėdamas, lengviau spręstų konfliktus ar kitas situacijas.“</p> <p>„Jie reikalingi bendraujant su jaunimu, pastebint jaunuolio situaciją grupėje, mokykloje bei namuose.“</p> <p>„Padedant jaunimui įsilieti į bendruomeninę veiklą, savanoris turi mokėti koordinuoti bei nukreipti jaunimą organizuojant renginį.“</p> <p>„Tačiau be abejo savanoris turi turėti tam tikrų bendrųjų gebėjimų, žinių, realistišką situacijos vertinimą.“</p> <p>„Savanoris, norintis dirbuotis šioje srityje turi nemažai dėmesio ir žinių skirti gilinimuisi į šią specifiką.“</p> <p>„Reikalingi įgūdžiai – gebėjimas užmegzti ir palaikyti kontaktą,</p>

³⁷ Autentiška citatos. (Žr į Baigiamojo darbo priedus, 15 lentelė)

			<i>sugebėjimas valdyti situaciją, nuoširdus atvirumas, gebėjimas klausytis, žaismingumas, lankstumas.“</i>
	Savanorio jaučiama atsakomybė savanoriaujant socioedukacinėje aplinkoje	15	<p>„Aš manau, kad pirmiausiai kiekvienas žmogus yra atsakingas už save,<...>“</p> <p>„Netgi galėčiau pasakyti, jog be tokios atsakomybės pajautimo, savanoriavimas būtų neįmanomas<...>“</p> <p>„Savanoris atsakingas už savo darbo rezultata, tai formuoja visuomenės nuostatas į savanorio atliekamą darbą.“</p> <p>„Savanoriškas darbas socioedukacinėje erdvėje suteikia didesnę atsakomybę už ugdytinius,....“</p> <p>„...kuriems įvairių veiklų metu perteikiamos žinios, papildant sakyčiau, jog sukuriama atsakomybė ir už pačios veiklos parengimo kokybę.“</p> <p>„Manau, jog veikla, kuria užsiimama socioedukacinėje aplinkoje yra skirta ugdytiniui ir visais įmanomais būdais turi būti dedamos pastangos,....“</p> <p>„Vertybiniai, pripažinimo, savigarbos, supratimo – taip, tai pakankamai svarbu realizuojant save kaip asmenybę ir suvokiant savo atsakomybę bei pareigas.“</p>
	Savanorių atsidavimas savanoriaujant socioedukacinėje aplinkoje	6	<p>„<...>...„kurie stengiasi, yra atsidavę darbui.:“</p> <p>„<...>...o jei tai supranta, tai darbas einasi tinkama linkme.“</p> <p>„Tai vėlgi reikia atkreipti dėmesį į žmogaus patyrimą ir siekį tobulėti, bręsti.“</p> <p>„<...>atitinkamai gali stengtis daugiau padaryti ir atrasti naujų būdų tam arba atvirkščiai.“</p>
	Savanorių novatoriškumas socioedukacinėje aplinkoje	6	<p>„Savanoris tuo tarpu įneša šviežumo,....“</p> <p>„Tai pasitikėjimas savo įgūdžiais ir kompetencijomis.“</p> <p>„Manau, jog savanoriška veikla atnešė naujų idėjų, veiklų pajvairinimą.“</p> <p>„Taip pat naujų, nepažįstamų ir unikalių žmonių prisijungimas suteikė pagyvėjimą organizuojant veiklas.“</p>
	Iš viso:	59	

Šioje kategorijoje labiausiai išsiskiria savanorio turimų žinių ir įgūdžių pritaikymas savanoriaujant socioedukacinėje aplinkoje. Tai yra, žinias ir įgūdžius savanoris atsineša į socioedukacinę aplinką ir šios pritaikymas veikloje (...*tiesiog asmuo, kaip minėjau, turi būti universalus, kad gebėtų pritaikyti ir turėtų bent pagrindinių žinių, įgūdžių savanoriaujamoje*

vietoje³⁸.) Mazzucato, Ontime (2013) atliko tyrimą, kurio metu aiškinosi žinių pritaikomumą savanoriškoje veikloje ir jų įgijimą. Tyrimas atskleidė, kad turimų žinių, ypatingai specifinių, pritaikymas yra svarbus ir aktualus veiksnys. Tad galima daryti išvadą, kad žinių atsinešimas ir pritaikymas savanoriškoje veikloje yra svarbus aspektas, kuris suteikia daugiau galimybių pritaikyti ir įnešti kažko naujo socioedukacinėje aplinkoje. Kitas svarbus dalykas yra savanorio jaučiama atsakomybė savanoriaujant socioedukacinėje aplinkoje. Tai rodo savanorio svarbą jaučiantis atsakingam už savo veiksmus (*Netgi galėčiau pasakyti, jog be tokios atsakomybės pajautimo, savanoriavimas būtų neįmanomas*³⁹...). Wilson (2000), teigia, kad savanorio atsakomybė yra neatsiejamas veiksnys nuo šios veiklos. Todėl atsakomybės jausmas rodo žmogaus siekį keisti situaciją į gerąją pusę, o šis požymis padeda to siekti. Dar vienas dalykas yra savanorio atsidavimas, kuris kyla suvokiant savo darbo naudą (*...atitinkamai gali stengtis daugiau padaryti ir atrasti naujų būdų tam arba atvirščiau*⁴⁰.) Tai siekis būti savanoriškos veiklos dalies savo laiko, energijos skyrimas savanoriškai veiklai. Atsidavimą patvirtina ir Levy (2005). Jis teikia, kad savanoriška veikla siejasi su atsidavimu, kas, tuo tarpu, rodo pasitikėjimą savanoriu, pagarbą ir tai suteikia galimybių įsidarbinti tam tikroje veikloje. Taip pat yra aktualus ir savanorio novatoriškumas socioedukacinėje aplinkoje. Tai naujos mintys, idėjos, kurias savanoris turi galimybę pritaikyti ir būti išgirstas. Kurapkienė (2011) teigia, kad savanoriška veikla jaunam žmogui suteikia novatoriškumo, drąsaus savo minčių reiškimo ir idėjų, tikslų įgyvendinimo. Ši patirtis ugdo asmens savybes, kurios suteikia gebėjimo generuoti idėjas. Taigi savanoriškos veiklos situaciją socioedukacinėje aplinkoje yra apibūdinami ir veiksniais, kurie susiję su žmogaus asmeniniais veiksniais, patirtimi, atsidavimu, novatoriškumu.

Atrankos kriterijų pobūdžio ir pačios atrankos, kaip savanoriškos veiklos sudedamosios dalies svarba socioedukacinėje aplinkoje. Šiuos duomenis matome 9 lentelėje kurią sudaro dvi subkategorijos.

10 lentelė

Atrankos kriterijų pobūdžio ir pačios atrankos, kaip savanoriškos veiklos sudedamosios dalies svarba socioedukacinėje aplinkoje, N=6

Atrankos kriterijų pobūdžio ir pačios atrankos, kaip	Subkategorija	Prasminių vienetų skaičius	Patvirtinantys teiginiai
	Atrankos kriterijų pobūdis	18	„Kriterijai greičiausiai turėtų būti tokie, jog jie būtų pakankamai lengvai atitinkami beveik

³⁸ Autentiška citatos. (žr į Baigiamojo darbo priedus, 2 lentelė)

³⁹ Autentiška citatos. (žr į Baigiamojo darbo priedus, 14 lentelė)

⁴⁰ Autentiška citatos. (žr į Baigiamojo darbo priedus, 8 lentelė)

savanoriškos veiklos sudedamosios dalies svarba socioedukacinėje aplinkoje	socioedukacinėje aplinkoje		<p>kiekvienam norinčiam savanoriauti.“</p> <p>„Kodėl žmogus nori savanoriauti, ką jis nori pasiekti, kokie jo tikslai.“</p> <p>„O kriterijai pavyzdžiui mano galva turėtų būti tokie, tai žmogaus empatija, atsakomybės jausmas, pagarba, noras padėti.“</p> <p>„Aš savanoriauju su jaunimu, dėl to visada prieš pradėdamas darbą stengiuosi susipažinti su grupe už kurią būsiu atsakinga.“</p> <p>„Domina viskas: amžius, lytis, elgesio ypatumai, patirtys.“</p> <p>„Viskas labai priklauso nuo to, su kokio amžiaus vaikais, jaunimu bus organizuojamos veiklos, kokia tematika ir panašiai.“</p> <p>„Vienareikšmiškai sunku yra apibūdinti kriterijus, kuriais turėtų būti remiamasi.“</p> <p>„Galbūt išskirčiau šiuos pagrindinius kriterijus: savanoriškos veiklos patirtis, asmeninė motyvacija veikti, turimos žinios (psichologinės, raidos ypatumų, lyderystės).“</p>
	Atrankos svarbumas savanoriaujant socioedukacinėje aplinkoje	16	<p>„Taip, aš manau, kad savanoris turi atitikti tam tikrus kriterijus, <...>“</p> <p>„Jeigu veikloje yra atsakingų pareigų, pavyzdžiui, viešosios tvarkos palaikymas, bilių tikrinimas per tam tikrus renginius ir pan.“</p> <p>„Taip, aš manau, kad savanoris turi atitikti tam tikrus kriterijus, <...>“</p> <p>„...kurie bent iš dalies atitiktų savanoriaujamoje vietoje“</p> <p>„Aš galvoju, jog tai priklauso nuo savanoriškos veiklos pobūdžio, jos trukmės.“</p> <p>„Be abejonės taip.“</p> <p>„Kiekvienos įstaigos pareiga savanorį tinkamai pasiruošti – patikrinti jo gebėjimus (bent minimalius) ir motyvaciją.“</p> <p>„Taip, sutinku su šiuo teiginiu.“</p>
	Iš viso:	34	

Atrankos kriterijų pobūdis socioedukacinėje aplinkoje yra veiksnys, kuris nusako kokie kriterijai vyrauja atrankos metu (*Kriterijai greičiausiai turėtų būti tokie, jog jie būtų pakankamai lengvai atitinkami beveik kiekvienam norinčiam savanoriauti*⁴¹.) Kita subkategorija, paaiškinanti atrankos kriterijų svarbą, yra atrankos svarbumas savanoriaujant socioedukacinėje aplinkoje (*Kiekvienos įstaigos pareiga savanorį tinkamai paruošti – patikrinti jo gebėjimus (bent minimalius) ir motyvaciją*⁴²). Tamutienė ir Šimkus (2012) teigia, kad atranka savanoriškoje veikloje yra labai įvairi. Atliktas tyrimas parodė, kad atranką galima skirstyti į tris pogrupius: jokios atrankos arba netiesioginė atranka, abipusė atranka ir profesionali atranka. Taigi, galima daryti prielaidą, kad atranka yra svarbus aspektas, jis priklauso nuo savanoriškos veiklos pobūdžio.

⁴¹ Autentiška citatos. (žr į Baigiamojo darbo priedus, 32 lentelė)

⁴² Autentiška citatos. (žr į Baigiamojo darbo priedus, 1 lentelė)

Septintoji kategorija yra *savatorio parengimo, pasirengimo reikšmingumas bei abejojimas žinių ir pasirengimo aktualumu savanoriaujant socioeducacinėje aplinkoje*. Šie duomenys pateikti 10 lentelėje.

11 lentelė

Savatorio parengimo, pasirengimo reikšmingumas bei abejojimas žinių ir pasirengimo aktualumu savanoriaujant socioeducacinėje aplinkoje, N=6

Savatorio parengimo, pasirengimo reikšmingumas bei abejojimas žinių ir pasirengimo aktualumu savanoriaujant socioeducacinėje aplinkoje	Subkategorijos	Prasminių vienetų skaičius	Patvirtinantys teiginiai
	Specifinis savatorio pasirengimas socioeducacinėje aplinkoje yra svarbus aspektas	22	<p>„<...>...visada maniau, jog dirbant tokioje erdvėje reikalingos tam tikros kompetencijos<...>“</p> <p>„Socioeducacinės aplinkos aspektų yra įvairių, tai galvoju, kad priklauso nuo tų aspektų ir priklauso pagrindinis pasirengimas.“</p> <p>„<...>... arba savatorio, kuris tam tikroje psichologijos atšakoje turi kompetencijų teikti pagalbą.“</p> <p>„Manau, kad tai yra svarbiausia, nes veikla gali būti įvairi.“</p> <p>„Socioeducacinis darbas reikalauja ne tik specifinių žinių, tačiau ir tinkamo pasirengimo bei...“</p> <p>„Žinios reikalingos atsižvelgiant į atliekamos veiklos specifiką.“</p> <p>„Pirmiausiai savanoris turi būti susipažinęs su klientų specifika, charakteristikomis, turi turėti specifinių žinių<...>“</p> <p>„O kad darbą vykdyti sistemingai tam reikalingos žinios ir nuolatinis mokymasis“</p> <p>„Socioeducacinis darbas reikalauja ne tik specifinių žinių, tačiau ir tinkamo pasirengimo bei motyvacijos.“</p>
	Savatorio parengimas savanorystei svarbus veiksnys	5	<p>„Taip pat būtina deramai ir sąžiningai savanorį paruošti būsimam darbui aiškiai apibrėžiant darbo laiką, atsakomybę ir kitas organizacines darbo smulkmenas.“</p> <p>„Jeigu žmogus turi noro mokytis, yra žingeidus, visa kita mažais žingsneliais galiam įveikti bendru, komandiniu darbu.“</p> <p>„Manau, jog taip yra dėl to, jog priėmę savanorius kurį laiką atidžiai juos stebime, stengiamės būti šalia, juos mokome, patariame, kol atsiranda įgūdžiai ir gebėjimai.“</p> <p>„Šalia savatorio su tokia motyvacija būtina turi būti ir stiprus moderatorius stebintis ir atliepiantis savatorio darbą. „</p> <p>„Toks savanoriškas darbas labiau panašėtų į terapiją pačiam savanoriui.“</p>
	Žinių savanoriškoje veikloje neturėjimas,	3	„Tokių įgūdžių nebuvimas gali apsunkinti darbą.“

	trūkumas		„Be tokių įgūdžių sunkiau įgyjamas autoritetas.“ „Savanoriai, kurie ateina nepasirengę priimti atsakomybę ir dirbti sistemingai nustemba ir dažniausiai po antro ar trečio susitikimo nebeateina.“
	Savanorio pasirengimas socioedukacinėje aplinkoje nereikalingas.	2	„Aš manau, kad specifiško pasirengimo nereikia, <...>“ „Nemanau, kad reikalauja kažkokio specifinio pasirengimo, <...>“
	Iš viso:	32	

Šios kategorijos esminis faktorius yra specifinis savanorio pasirengimas socioedukacinėje aplinkoje. Tai rodo, kad tam tikros žinios skirtos, šiuo atveju, socioedukacinei aplinkai yra svarbus veiksnys, kad atliekamos funkcijos būtų tinkamos ir kokybiškos (*Socioedukacinis darbas reikalauja ne tik specifinių žinių, tačiau ir tinkamo pasirengimo bei*⁴³<...>). Kita subkategorija yra žinių savanoriškoje veikloje neturėjimas, trūkumas, kuri veikia atliekamo darbo kokybę, galimos žalos prevenciją arba jų avarijas (*Tokių žinių nebuvimas gali apsunkinti darbą*⁴⁴.) Ir paskutinis veiksnys yra pasirengimas socioedukacinėje aplinkoje. Tai rodo žmogaus pasiruošimą savanoriavimui socioedukacinėje aplinkoje. Savanorių centro duomenimis (2015), viskas kas yra susiję su pasiruošimu ir pasirengimu yra labai svarbūs dalykai savanoriškoje veikloje. Pasiruošimas atskleidžia savanoriškos veiklos kokybiškumą bei situaciją.

Paskutinioji kategorija yra *socioedukacinėje aplinkoje susidūrimas su savanorio padaryta žala ir emocijinėmis pasekmėmis bei jų nebuvimu ir galima prevencija prieš*. Informacija pateikta 11 lentelėje.

12 lentelė

Socioedukacinėje aplinkoje susidūrimas su savanorio padaryta žala ir emocijinėmis pasekmėmis bei jų nebuvimu ir galima prevencija prieš, N=6

Socioedukacinėje aplinkoje susidūrimas su savanorio padaryta žala ir emocijinėmis pasekmėmis bei jų nebuvimu ir galima prevencija prieš	Subkategorija	Prasminių vienetų skaičius	Patvirtinantys teiginiai
	Savanorio atliktos žalos faktinė informacija socioedukacinėje aplinkoje	17	„Kartą teko aiškintis vagystę, paaiškėjo, jog savanoris vogė įstaigos daiktus“ „Taip, kaip minėjau tekus susidurti tik kartą ir tai dėl vagystės.“ „Pasitaikydavo atvejų, kad neateina sutartu laiku, vėluoja...“ „Taip yra sukėlus žalos.“ „Buvo situacija, jog savanorė apsigovė.“ „Tai buvo fizinė žala, buvo pavokti pinigai.“

⁴³ Autentiška citatos. (žr į Baigiamojo darbo priedus, 5 lentelė)

⁴⁴ Autentiška citatos. (žr į Baigiamojo darbo priedus, 33 lentelė)

			„Iš visko kas čia išvardinta didžiausia rizika tenka dėl žalos, atsirandančios dėl privatumo arba konfidencialumo stygiaus“ „Galbūt nebent galėčiau paminėti, jog gal nebuvo pasiekti norimi rezultatai...“
	Savanorio atliktos žalos nebūvimas	7	„Su tokia situacija susidurti neteko.“ „Su tokia žala taip pat neteko susidurti.“ „Kol kas nesame patyrę žalos, kurią sukeltų savanoriai.“ „Nėra tekę susidurti su savanorio padaryta žala.“ „Negalėčiau pakomentuoti.“ „Su išvardintomis pažeidimo žałą pasekmėmis susidurti neteko.“ „Savanoris nėra sukėlęs rimtos žalos.“
	Savanorio atliktos žalos emocinės pasekmės	6	„Tai buvo šokas, pinigai – tai tik pinigai, tačiau emocinis išgyvenimas buvo nemalonus.“ „Tačiau tas materialinis veiksnys ne tiek paveikė...“ „...kiek paveikė emocijos.“ „Buvau apstulbusi ir negalėjau patikėti...“ „...kad šitaip galėjo pasielgti vienas iš savanorių.“
	Savanorio žalos užkirtimas socioedukacinėje aplinkoje	2	„Savanoris turi būti supažindintas su etinėmis normomis, nes kitu atveju gali susidaryti nepalankios situacijos.“ „Ypač tai aktualu jaunesnio amžiaus savanoriams iki 18 m.“
	Iš viso:	32	

Šios kategorijos duomenimis svarbiausias veiksnys yra savanorio atliktos žalos faktinė informacija socioedukacinėje aplinkoje. Tai rodo, apie savanorių atliekamos žalos būvimą, kas rodo, jog socioedukacinės aplinkos savanoriškoje veikloje yra ir neigiami niuansai. Šie atskleidžia savanoriškos veiklos neigiamumą (*Kartą teko aiškintis vagystę, paaiškėjo, jog savanoris vogė įstaigos daiktus*⁴⁵). Taip pat respondentai išsakė mintis apie žalos nebūvimą, kas rodo, jog ne visada susiduriama su šalutiniu savanorių elgesiu socioedukacinėje aplinkoje (*Su tokia žala taip pat neteko susidurti*⁴⁶). Kitas dalykas yra patirtos žalos emocinė pasekmė. Kas rodo, jog dažniausiai susiduriama su emocinėmis pasekmėmis. Paskutinioji subkategorija yra žalos užkirtimas, jog žala neplistų ir jos būtų kuo mažiau savanoriškoje veikloje. Jonutyte (2007) Monografijoje teigia, kad žala yra neatsiejamas veiksnys nuo bet kurios veiklos, tačiau asmenys, kurie yra atsakingi turi užkirsti kelią galimai žalai ir jos pasekmei. Prevencijos vykdymas žalos klausimu yra svarbus veiksnys.

⁴⁵ Autentiška citatos. (žr į Baigiamojo darbo priedus, 6 lentelė)

⁴⁶ Autentiška citatos. (žr į Baigiamojo darbo priedus, 34 lentelė)

Taigi, iš gautų duomenų galima daryti prielaidą, jog labiausiai išryškinti veiksniai apibūdinantys savanorišką veiklą socioeducacinėje aplinkoje yra Savanorio ir jo atliekamos veiklos vertinimo teigiami, neigiami aspektai socioeducacinėje aplinkoje 104 prasminiai teiginiai. Kitas aspektas yra motyvų – vidinių, išorinių poveikis norui savanoriauti ir įgyti žinių bei įgūdžių socioeducacinėje aplinkoje teigiamas vertinimas, išskiriant atsidavimo jausmo neskatinimą – 94 prasminiai teiginiai. Trečiasis niuansas - savanorio asmeninių veiksnių: politinių ir religinių įsitikinimų, amžiaus, kultūros aspektų – teigiamas, neigiamas ir neutralus poveikis atliekamų funkcijų kokybei savanoriaujant socioeducacinėje aplinkoje – 70 prasminių teiginių. Savanorio pagarbos ir etiškumo normų laikymosi su kitais savanoriais, atrinkusiais ir asmenimis, kuriems yra teikiama savanoriška pagalba svarba bei visuomeninės pareigos atlikimas socioeducacinėje aplinkoje taip pat yra išryškinamas kaip dažnai pasitaikantis ir apibūdinantis savanoriškos veiklos situaciją socioeducacinėje aplinkoje – 68 prasminiai vienetai. Tai yra aspektai, kuriems dėmesys skiriamas daugiausiai. Tačiau išsakytos mintys apie atrankos kriterijų pobūdžio ir pačios atrankos, kaip savanoriškos veiklos sudedamosios dalies svarba socioeducacinėje aplinkoje 59 balai ir savanorio parengimo, pasirengimo reikšmingumas bei abejojimas žinių ir pasirengimo aktualumu savanoriaujant socioeducacinėje aplinkoje – 34 balai bei socioeducacinėje aplinkoje susidūrimas su savanorio padaryta žala ir emocinėmis pasekmėmis bei jų nebuvimu ir galima prevencija prieš 32 balus, rodo kad reikalingas šių situacijų tobulinimas. Todėl svarbu, patikrinti gautus duomenis ekspertų apklausos metodu ir išsiaiškinti ar įvardinti teiginiai atspindi esamą savanoriškos veiklos situaciją, nes kaip jau minėta teorinėje dalyje savanorystė šių dienų visuomenėje yra greitai kintantis reiškinys.

2.3.2. Ekspertų savanoriškos veiklos socioeducacinėje aplinkoje vertinimas atskleidžiant pokyčių lūkesčius

Apdorojus gautus duomenis iš interviu metodo buvo sukurta apklausa skirta ekspertams. Pastarųjų buvo 10 asmenų, kurie tiesiogiai dirba su savanoriais socioeducacinėje aplinkoje. Iš gautų įvertinimų išvesti vidurkiai, kurie patvirtina arba paneigia esamą situaciją ir atskleidžia pokyčių lūkesčius socioeducacinėje aplinkoje.

Iš gautų subkategorijų ir suformuluotų kategorijų, remiantis pastarosiomis, buvo sudėliotos 8 lentelės, kurios pateiktos 5 priede. Autentiški įvertinimai pateikti Baigiamojo magistro darbo prieduose.

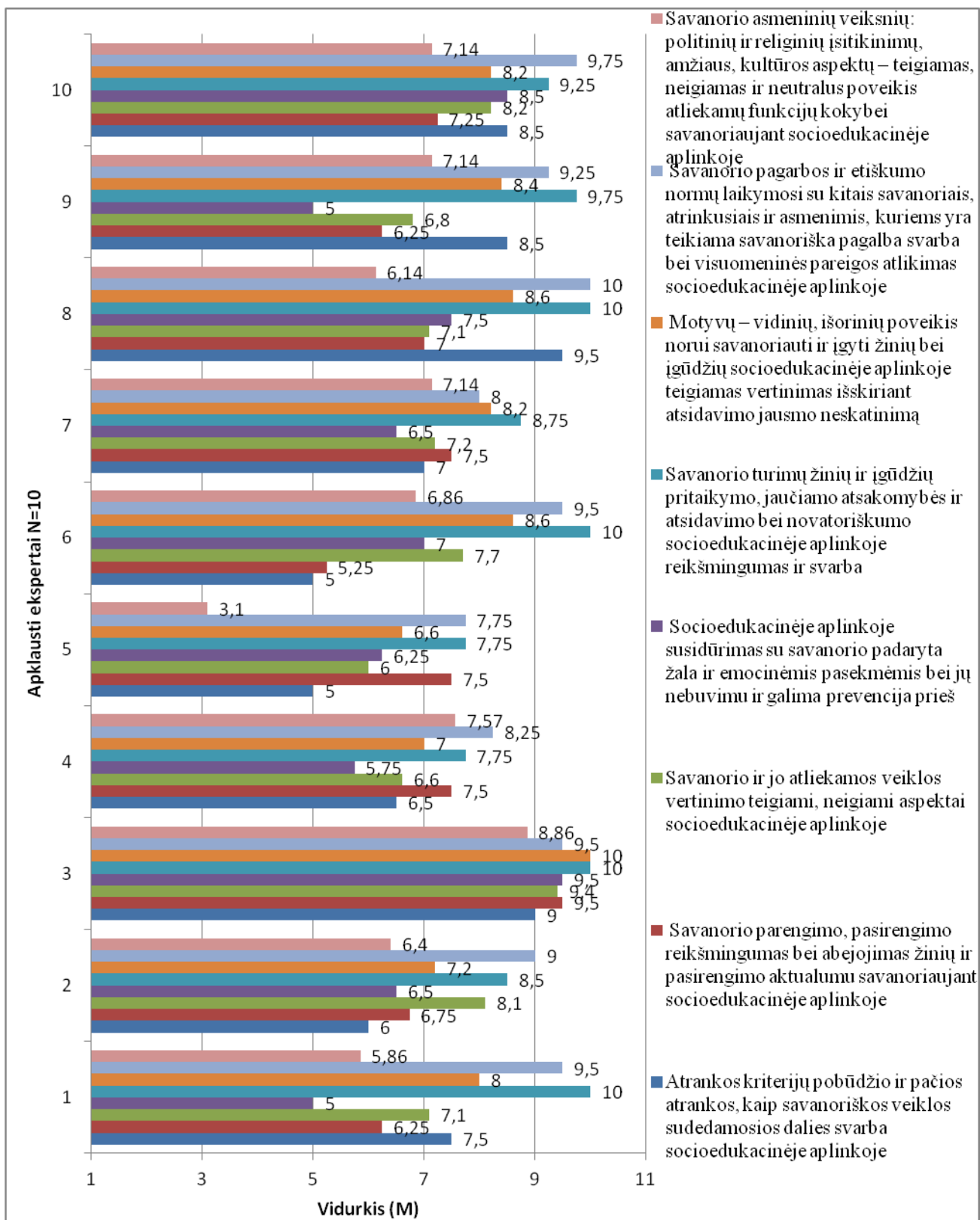
Ekspertai vertino kiekvieną subkategoriją, kuri sudarė kategorijas nuo 1 - labai blogai iki 10 - labai gerai. Šie įvertinimai atskleidė ar gautos kategorijos ir jas sudarančios subkategorijos apibūdina esamą situaciją ir pokyčių lūkesčius. Kokie matomi pastebėjimai tarp gautų įvertinimų ir interviu metu gautos informacijos.

1 paveikslėlyje Ekspertų savanoriškos veiklos optimizuojančių lūkesčių socioeducacinėje aplinkoje vertinimą, (M). Yra pateikta kiekvieno iš 10 ekspertų kategorijos, kurias sudarė subkategorijos išvesti vidurkiai (M). Aukščiausi vidurkiai (M 10), (M 9) buvo išvesti *savanorio turimų žinių ir įgūdžių pritaikymo, jaučiamo atsakomybės ir atsidavimo bei novatoriškumo socioeducacinėje aplinkoje reikšmingumas ir svarba*. Aukštais balais vertino 6 ekspertai iš N=10. Kitas aspektas yra *savanorio pagarbos ir etiškumo normų laikymosi su kitais savanoriais, atrinkusiais ir asmenimis, kuriems yra teikiama savanoriška pagalba svarba bei visuomeninės pareigos atlikimas socioeducacinėje aplinkoje*. Aukštais balais vertino 7 ekspertai iš N=10, tačiau 2 ekspertai iš N=10 išryškino, kad *atrankos kriterijų pobūdžio ir pačios atrankos, kaip savanoriškos veiklos sudedamosios dalies svarba socioeducacinėje aplinkoje taip pat yra aspektas, kuris aiškiai matomas savanoriškoje veikloje socioeducacinėje aplinkoje*. Vieno eksperto teigimu aiškiai apibūdinama savanoriškos veiklos situacija šiomis kategorijomis: *savanorio parengimo, pasirengimo reikšmingumas bei abejojimas žinių ir pasirengimo aktualumu savanoriaujant socioeducacinėje aplinkoje; savanorio ir jo atliekamos veiklos vertinimo teigimai, neigiami aspektai socioeducacinėje aplinkoje; socioeducacinėje aplinkoje susidūrimas su savanorio padaryta žala ir emocijomis pasekmėmis bei jų nebuvimu ir galima prevencija prieš*. Taigi minėtosios kategorijos anot ekspertų ryškiausiai įprasmina ir atskleidžia savanoriškos veiklos situaciją socioeducacinėje aplinkoje.

Gauti duomenys, kurie apibūdina savanoriškos veiklos situaciją sutampa su respondentų išsakytomis mintimis, interviu metu. Gautos kategorijos apibūdina esamą situaciją, aiškiai įvardinant aspektus, kurie sudaro savanorišką veiklą socioeducacinėje aplinkoje. Ekspertų įvertinimas parodė gautų duomenų svarbumą.

Analizuotinos kategorijos, kurios įvertintos žemesniais balais (nuo M 1 iki M 5) rodo, jog tai yra reiškiniai, kurie atskleidžia galimus savanoriškos veiklos pokyčių lūkesčius. Ekspertai savo įvertinimuose atskleidė skirtingas sritis, tačiau jų nuomone aktualiausias. Viena iš jų yra *socioeducacinėje aplinkoje susidūrimas su savanorio padaryta žala ir emocijomis pasekmėmis bei jų nebuvimu ir galima prevencija*. Analizuojant žalos klausimą, tai neišvengiamas aspektas, kuris seka ne tik savanorišką veiklą, pašalinti jos neįmanoma, tačiau sumažinti jos buvimą prevencine veikla, keliant savanorių kompetencijas, ugdant tam tikrus savanoriškos veiklos principus. Jonutytė

(2007) bei leidinyje, Vadovas savanoriams (2007), yra kalbama apie žalą, kad tai yra neatsiejamas veiksnys, tačiau yra išskiriamos trys jos rūšys. Tai yra Fizinė, materialinė, tiesioginė ne materialinė - emocinė ir draudžiamasis įvykis. Šiandien žala yra nesustabdoma, jos užkirtimas yra teisiniai dokumentai, kurie reglamentuoja savanorio atsakomybę tai yra LR savanorių įstatymas bei pagal šį ruošiamos sutartys, kurios įpareigoja asmenį atsakingai elgtis ir dirbti. 2 ekspertai įvardino, kad *atrankos kriterijų pobūdžio ir pačios atrankos, kaip savanoriškos veiklos sudedamosios dalies svarba socioedukacinėje aplinkoje*. Cuskelly ir kt., (2006) teigimu atrankos klausimas yra svarbus aspektas akreditacijos ir išsilavinimo patikrinimo atžvilgiu, tai įrodymas, kad savanoris tinka šiuo atveju socioedukacinei aplinkai. Savanoriai atrenkami dėl tinkamų gebėjimų ir įgūdžių ar noru gauti žinių, įgyti įgūdžių, atkreipiant dėmesio į žmogaus gebėjimą dirbti komandoje, atsakomybės klausimas, pasitikėjimas (Wilson, Pimm 1996). *Savanorio asmeninių veiksnių: politinių ir religinių įsitikinimų, amžiaus, kultūros aspektu ambivalentiškas poveikis atliekamų funkcijų kokybei savanoriaujant socioedukacinėje aplinkoje*. Buvo išskirtas kaip aspektas, kuris vis dėl to turi įtakos asmens veiklą atlikimui, tai priklauso nuo daugelio aspektų. Nors savanorio apibrėžimuose yra minima, kad amžius, lytis, politiniai ir religiniai, įsitikinimai, kultūra nėra trukdis ir nepaisant to gali tapti savanoriais. Tačiau yra išimčių, kurios susijusios su branda, įsitikinimu stiprumu, kultūros daroma įtaka ir pan. Užsienio patirtis rodo, kad šie aspektai turi daug įtakos savanorio pasirengimui savanoriškai veiklai (Izokaitienė, 2011). Taigi matome jog pokyčių lūkesčiai savanoriaujant socioedukacinėje aplinkoje yra susiję su keturiais aspektais žala ir jos poveikiu, atrankos klausimais bei asmeniniais įsitikinimais.

1 pav. Ekspertų savanoriškos veiklos optimizuojančių lūkesčių socioedukacinėje aplinkoje vertinimą, M.

Analizuojant gautus ekspertų duomenis, 8 kategorijos ir 40 subkategorijų, kurias ekspertai įvertino. Iš jų buvo išvesti vidurkiai. 10 iš 40 subkategorijų yra pateiktos 2 pav., kuriame atsispindi ekspertų subkategorijos įvertinimo vidurkiai. Subkategorijos atspindi faktorius, kuriuos įvertinus ir išvedus vidurkius pastebimi pokyčiai lemiantys kategorijų padėtį.

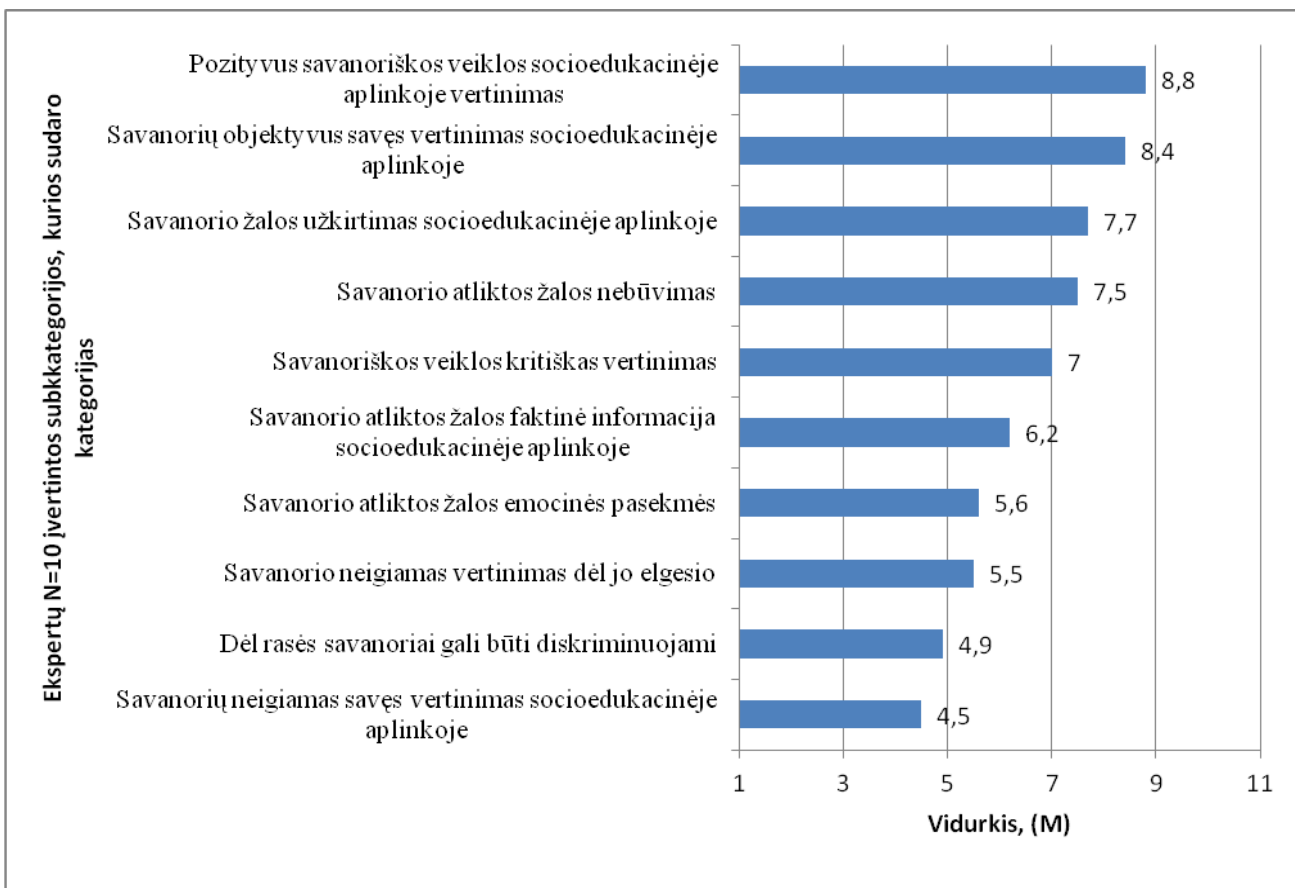
2 pav. Ekspertų subkategorijų įvertinimai atskleidžiantys savanoriškos veiklos optimizuojančius lūkesčius socioeducacinėje aplinkoje, N=10, (M).

Pateikti duomenys rodo, kad subkategorijose išryškėja dominuojantys aspektai, kurie rodo savanoriškos veiklos esamą situaciją. Kaip antai, *rasė neturi įtakos savanorio atliekamo darbo kokybei socioeducacinėje aplinkoje*. Pasak Kurapakitiene, Jakniūniene (2011), savanoriu yra laikomas asmuo, kuris savo laisva valia apsprendžia imtis savanoriškos veiklos ir dalį laiko skiria pagalbai kitiems. Savanoriu gali tapti asmuo nepaisant rasės, lyties, amžiaus, politiniu ir religiniu įsitikinimų. Tai rodo, kad savanoriškai veiklai neturi jokios įtakos išvardinti veiksniai. Todėl minėtoji subkategorija pagrindžia apibrėžimo prasmę. Kitas aspektas yra *savanorių nauda socioeducacinėje aplinkoje* (M 8,9). Pasak Europos komisijos atstovybės Lietuvoje (2011), savanoriška veikla vienareikšmiškai teikia socialinį naudingumą. Todėl savanoriška veikla tiek teoriniu atžvilgiu tiek tyrimo metu gautų duomenų analizavimu turi savanoriškos veiklos naudos matymą. Taip pat išryškkinamas savanorio specifinio pasirengimo socioeducacinėje aplinkoje aspektas. Jonutyte ir Litvinas (2004), pastebi, jog savanorių pasirengimas savanoriškai veiklai

dažnai lieka neįvertintas ir jo trūksta. Tačiau ekspertų įvertinimas rodo, kad tai yra svarbus aspektas. Mažiausią įvertinimą (M 4) gavo *savanorio pasirengimas socioeducacinėje aplinkoje nereikalingas*. Tai pagrindžia Jonutytės ir Litvino (2004) gauto tyrimo duomenis bei ekspertų įvertinimas rodo, jog pasiruošimas yra labai svarbus, tačiau jis nėra išvystytas tai, jog dirbant savanoriškoje veikloje būtų pasiekiami tikslai ir funkcijos atliekamai kokybiškai. Taigi pasirengimas savanoriškai veiklai yra labai svarbus aspektas, kurį rodo tyrime dalyvavę ekspertai bet ir Izotaitienės (2011), atliktas tyrimas, kuris atskleidė pasiruošimo svarbą.

10 įvertintų subkategorijų, kurias vertino ekspertai N=10, M pateikti 3 paveiksle. Pateiktose subkategorijose išryškėja, jog geriausiai apibūdinama situacija šiais segmentais. *Pozityvus savanoriškos veiklos vertinimas socioeducacinėje aplinkoje*. Tai rodo, jog matoma savanorystės nauda ir jos reikalingumas socioeducacinėje aplinkoje. Pasak Medišauskaitės (2013) parengtos ataskaitos duomenimis, savanoriška veikla yra labai naudinga tiek individualiam asmeniui tiek visuomenei ar bendruomenei, tačiau ne visada savanoriška veikla yra pastebima ir įvertinama tam tikrų visuomenės svarbių sistemų, kurios galėtų padėti, suteikti dar kokybiškesnes savanorių paslaugas. Tačiau ekspertai išryškina naudą. Kitas aspektas - *savanorio objektyvus savęs vertinimas socioeducacinėje aplinkoje*. Kurapkaitienė (2011), išskiria, jog savanoriška veikla padeda savanoriui suvokti, pažinti ir vertinti save. Tai pakelia savanorio savivertę, tačiau tuo pačiu metu jis suvokia save objektyviai, neišaukštindamas savęs.

Tačiau žemiausius įvertinimus surinko *savanorio neigiamas savęs vertinimas socioeducacinėje aplinkoje*. Kas yra siejama su ne kokybišku funkcijų atlikimu ir yra skatinama kelti asmens savivertę. Kaip jau minėta Kurapkaitienės teigimu savanoriška veikla yra būdas kelti žmogaus savivertę. Neadekvatus savęs vertinimas iškreipia asmenybę, kurios suteikia galimybę plėtotis neigiamiems aspektams. Kurie tuo tarpu yra aspektai lemiantys psichinės raidos trikdžius, taip sukuriant galimybes neigiamiems bruožams, kurie apsunkina gyvenimą bei produktyvų veikimą visuomenėje. Šiuo atveju savanorystę (Kaušylaitė, 2009). Dar vienas veiksnys atskleidžiantis savanoriškos veiklos pokyčių lūkesčius yra *dėl rasės savanoriai gali būti diskriminuojami*. Anot Mackevičiūtės, Slušinskaitės (2007), diskriminacijos faktas atsiranda tuomet kai tai yra susiję su kitos šalies tam tikrais politiniais aspektais ar šalies situacija, įvairiausios priežastys gali turėti įtakos kitų žmonių diskriminacijos atsiradimui, šiuo atveju savanorių socioeducacinėje aplinkoje.

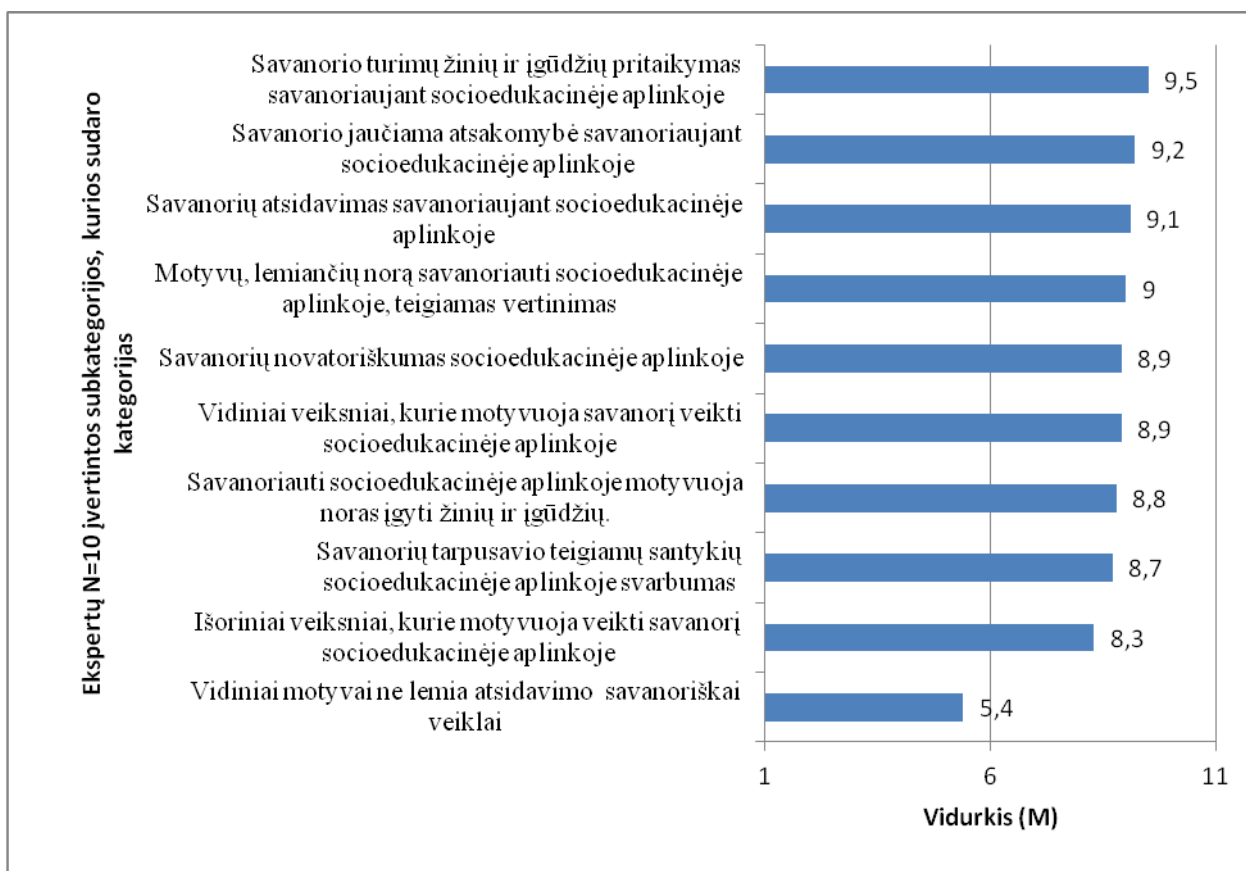
3 pav. Ekspertų subkategorijų įvertinimai atskleidžiantys savanoriškos veiklos optimizuojančius lūkesčius socioeducacinėje aplinkoje, N=10, (M).

Tai gali būti mentalitetų nesuderinamumas, kultūrinių aspektų nesutarimas ir pan. Dėl to atsiranda kito savanorio diskriminacija. Taigi pastarieji aspektai yra veiksniai, kurie siejami su savanoriškos veiklos socioeducacinėje aplinkoje pokyčių lūkesčiais. Likusios subkategorijos yra aspektai, kurie įvardina situaciją, šie nėra išryškunami ekspertų taip stipriai, kaip aptartieji.

4 paveiksle yra pateikiamos 10 subkategorijų, kurias vertino ekspertai. Iš visų gautų balų buvo išvesti vidurkiai, kurie atskleidė, kurie veiksniai atskleidžia savanoriškos veiklos esamą situaciją socioeducacinėje aplinkoje, o kurie yra pokyčių lūkesčiai.

Didžiausią vidurkį turinti subkategorija yra *savanorio turimų žinių ir įgūdžių pritaikymas savanoriaujant socioeducacinėje aplinkoje* (M 9,5). Tai rodo, jog žinios ir įgūdžiai yra labai svarbūs, kurie padeda funkcijas atlikti tiksliau. Medišauskaitė 2012 metų Savanoriškos veiklos Lietuvoje apžvalga mini, jog žinias ir įgūdžius, kuriuos atsineša savanoris padeda ne tik tinkamai atlikti darbą, bet ir kitaip spręsti situacijas. Tuo pačiu metu išsaugant savanorio kompetencijas, nes patirtis yra pritaikoma. Todėl socioeducacinėje aplinkoje tai yra labai svarbus aspektas. *Savanorio jaučiama atsakomybė savanoriaujant socioeducacinėje aplinkoje* (M 9,2), kaip jau minėta anksčiau

analizuojant interviu metu gauta informaciją atsakomybė yra labai svarbus niuansas savanoriškoje veikloje. Sugebėjimas atsakyti už savo veiksmus ir siekis, kad veikla būtų kokybiška yra labai svarbūs ir glaudūs dalykai.

4 pav. Ekspertų subkategorijų įvertinimai atskleidžiantys savanoriškos veiklos optimizuojančius lūkesčius socioedukacinėje aplinkoje, N=10, (M).

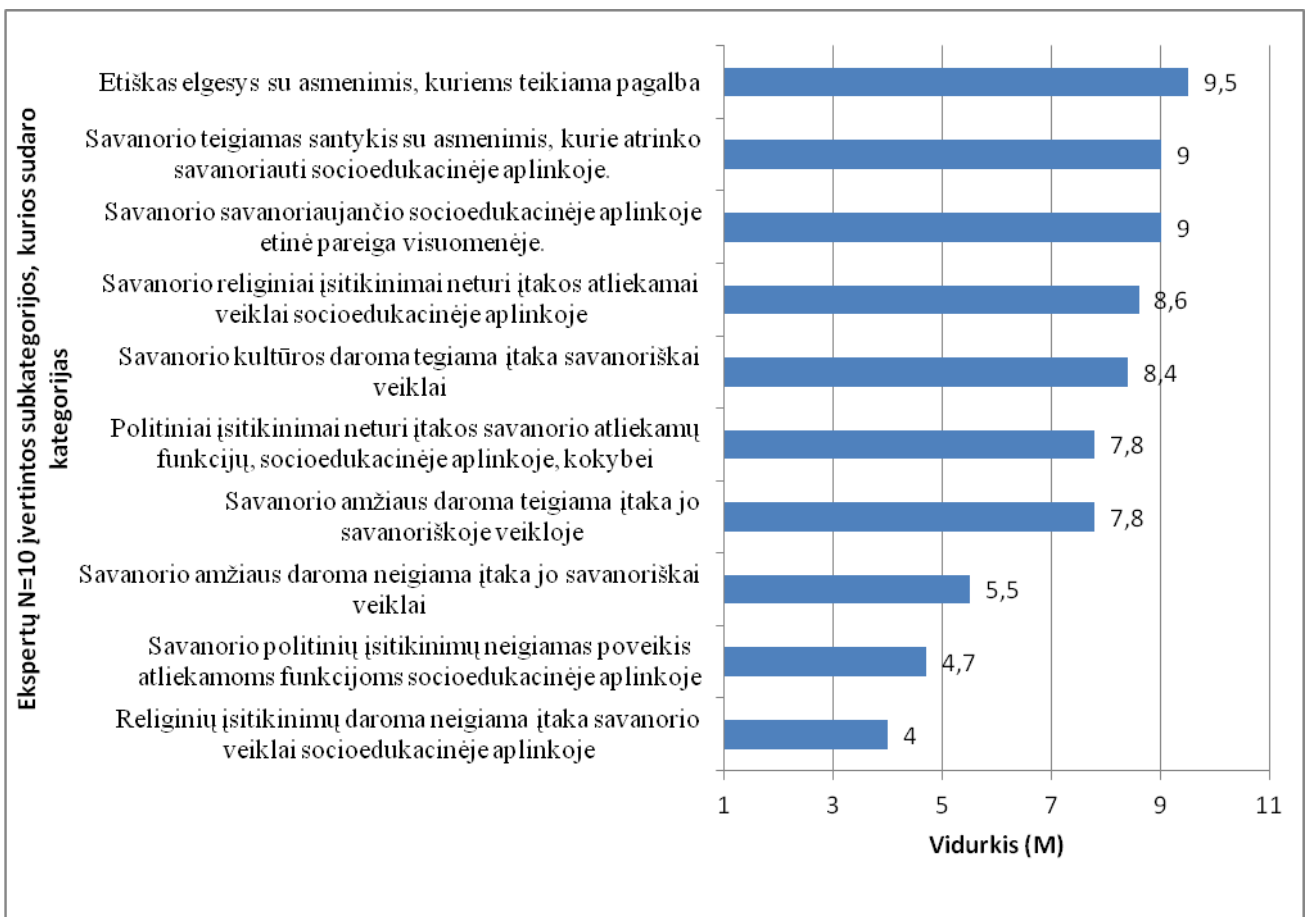
Anot Urbikienės (2010) atlikto tyrimo duomenimis, savanoriai patys atsakomybę įvardina kaip veiksnį, kuris neatsiejamas nuo veiklų kokybiškumo, tikslų siekimo. Todėl atsakomybės jausmas yra ne tik stiprinamas bet ir ugdomas. Kalbant iš socioedukacinės aplinkos perspektyvos, atsakomybės jausmas yra neatsiejamas teikiant kokybiškas paslaugas. Kita subkategorija yra *savanorių atsidavimas savanoriaujant socioedukacinėje aplinkoje*. Wuthnow (1998) atliktame tyrime teigia, jog asmens atsidavimą lemia asmens užimama padėtis visuomenėje. Tai lemia jo norą ir atsidavimą savanoriškai veiklai. Motyvų, lemiančių norą savanoriauti socioedukacinėje aplinkoje. Pasak Jonutytės (2006), savanorių motyvuoja individualūs veiksniai. Kaip antai pastarieji gali būti skirstomi į vidinius ir išorinius. Dėl to ekspertai vertino ir vidinius veiksnius, kurie motyvuoja savanorių veikti (M 8,9) ir išorinius veiksnius, kurie taip pat motyvuoja veikti (M 8,3). Taip pat ir Savanoriauti socioedukacinėje aplinkoje skatina noras įgyti žinių ir įgūdžių (M 8,8) Taigi motyvai yra tie veiksniai, kurie skatina savanori imtis šios veiklos bei turi įtakos apsisprendimams

susijusiems su savanoriška veikla. *Savanorio novatoriškumas socioeducacinėje aplinkoje* (M 8,9). Savanorio būvimas jau yra novatoriškumo pradžia, nes kiekvienas turi savo požiūri ir įžvalgas kaip tobulinti esamą situaciją. Kaip jau minėta anksčiau analizuojant interviu duomenis novatoriškumas yra aspektas, kurį savanoris atsineša savaime. *Savanorių tarpusavio teigiamų santykių socioeducacinėje aplinkoje svarbumas* (M 8,7). Tai rodo, jog svarbus yra komandinis darbas bei geri tarpusavio santykiai. Analizuojant minteriu duomenis, geri tarpusavio santykiai užtikrina gerą atmosferą bei skatina kokybišką funkcijų atlikimą bei tikslų siekį. Tarpusavio pagalbos svarba išryškėja dėl santykių kokybiškumo. Veiksnyis kuris atskleidžia pokyčių lūkesčius socioeduakcinėje aplinkoje yra *vidiniai motyvai nelemia atsidavimo socioeduakcinėje aplinkoje* (M 5,4). Jonutytės (2006) teigimu priežastis yra motyvacija. Todėl vidiniai motyvai yra neatsiejamas dalykas nuo atsidavimo savanoriauti. Tad galima daryti prielaidą, kad savanoriai turi būti motyvuojami.

Ekspertų subkategorijų įvertinimai atskleidžiantys savanoriškos veiklos optimizuojančius lūkesčius socioeduakcinėje aplinkoje, N=10, (M) pateikti 5 paveiksle. Čia pavaizduotos paskutinės 10 subkategorijų.

5 paveiksle iš pateiktų duomenų aiškiausiai apibūdina savanoriškos veiklos situaciją socioeducacinėje aplinkoje 4 segmentai. Vienas iš jų yra *etiškas elgesys su asmenimis, kuriems teikiama pagalba* (M 9,5). Raudonojo kryžiaus draugijos (2014) teikiamoje informacijoje, yra kalbama jog žmogus jausdamas pagarbą elgiasi etiškai. Todėl pagarbus elgesys, yra vienas svarbiausių niuansų kalbant apie etiškumą. Kita subkategorija yra *savanorio teigiamas santykis su asmenimis, kurie atrinko savanoriauti socioeducacinėje aplinkoje*. Geri tarpusavio santykiai yra esminis faktorius skatinantis socialinį produktyvumą (Gedvilienė, Karasevičiūtė, Trečiokienė, 2010). *Savanorio savanoriaujančio socioeducacinėje aplinkoje etinė pareiga visuomenėje* (M 9). Apie šį reiškinį kalbama LR savanoriškos veiklos įstatyme (2011). Jame yra sakoma, kad savanoris teikia nauda visuomenei ir asmeniui taip atliepdamas savo pareigą. Tai vienas iš būdų padedantis asmeniui kurti gerbuvį. Dar vienas aspektas apibūdinantis savanoriškos veiklos situaciją yra *savanorio religiniai įsitikinimai neturi įtakos atliekamai veiklai socioeducacinėje aplinkoje* (M 8,6). Taigi kaip jau minėta anksčiau tai yra vienas iš veiksmų, kurie atliepia savanoriškos veiklos apibrėžimą įrodant, jog religija neturi jokios įtakos veiklos kokybės atlikimui. Paveiksle pateikti duomenys taip pat atskleidžia ir pokyčių lūkesčius. Kaip antai, *religinių įsitikinimų daroma neigiama įtaką savanorio veiklai socioeducacinėje aplinkoje* (M 4).

5 pav. Ekspertų subkategorijų įvertinimai atskleidžiantys savanoriškos veiklos optimizuojančius lūkesčius socioedukacinėje aplinkoje, N=10, (M).

Mackevičiūtės ir Slušinskaitės (2007) teigimu religiniai įsitikinimai daro neigiamą įtaką savanoriškai veiklai, kuomet įsitikinimais siekiama paveikti kitus, primetant savo idėjas, tuo pačiu dėl pažiūrų neatliekant tam tikrų funkcijų. Tai atsiliepia ne tik funkcijų neatlikimui bet ir bendravimui su aplinkiniais. Tokia pati situacija ir su politiniais įsitikinimais. Kaip antai, dar vienas pokyčių lūkestis yra matomas *savanorio politinių įsitikinimų neigiamas poveikis atliekamoms funkcijoms socioedukacinėje aplinkoje* (M 4,7). Paskutinis aspektas yra *savanorio amžiaus daroma neigiama įtaka jo savanoriškai veiklai* (M 5,5). Pastarųjų autorių teigimu, kiekvienas dėl savo amžiaus skirtumo skirtingai žvelgia į savanorišką veiklą. Todėl šiuo atveju iškyla ne amžiaus, p brandumo klausimas. Tad galima daryti išvadą, kad amžius yra sąlyginis veiksnys, kuris priklauso nuo asmens amžiaus.

Apibendrinant ekspertų apklausą. Gauti įvertinimai rodo, konkrečias kategorijas, kurios atskleidžia esamą situaciją ir sritis, kuriose yra pastebimas pokyčių lūkestis. Tai yra: *socioedukacinėje aplinkoje susidūrimas su savanorio padaryta žala ir emocijoms pasekmėmis bei jų nebūvimu ir galima prevencija. Savanorio parengimo, pasirengimo reikšmingumas bei*

abejojimas žinių ir pasirengimo aktualumu savanoriaujant socioeducacinėje aplinkoje. Savanorio asmeninių veiksmų: politinių ir religinių įsitikinimų, amžiaus, kultūros aspektų – teigiamas, neigiamas ir neutralus poveikis atliekamų funkcijų kokybei socioeducacinėje aplinkoje. Tačiau kiekvienoje kategorijoje yra veiksmų, kurie rodo esamos situacijos trūkumus, kuriuos reikia keisti. Taip yra išryškunami: savanorių motyvų aspektas atsidavimui, amžiaus, politinių ir religinių įsitikinimų, žalos atvejai jų daromas poveikis, rasės klausimas, diskriminacijos poveikis, elgesys, savanorio savęs vertinimas.

IŠVADOS

1. Taikant teorinę analizę atskleisti tokie savanoriškos veiklos socioedukacinėje aplinkoje kintamieji, susiję su savanoriškos veiklos forma, pobūdžiu, pagrindiniu principu – pagalba kitam, motyvais. Taip pat reikia paminėti ir savanorio pasirengimo ir parengimo kokybę, atsakomybę už teikiamų funkcijų naudą našumą. Kintamuoju taip pat tampa ir pats asmuo, kuris gauna savanorio paslaugas. Yra įvardinamas ir pačio savanorio aiškus savęs suvokimas veikloje, atliekamų funkcijų svarba. Pokyčių lūkesčiai matomi sisteminant, reglamentuojant, suteikiant aiškia terpę savanoriui imtis savanoriškos veiklos socioedukacinėje aplinkoje. Dar vienas aspektas yra demografija. Provincijos neturi pakankamai žmonių išteklių, kurie gerintų savanoriškos veiklos situaciją. Be to, išryškėja savanoriškos veiklos pagrindimo ir skatinimo trūkumas. Pastebimas amžiaus reitingavimas, t.y. vyresnio amžiaus žmonių naudą savanoriškoje veikloje nematymas ir koncentravimasis tik į jaunimą. Matomas ir žalos, pasitikėjimo klausimas.

Kintamųjų ryškumą ir jų matymą apunkina Lietuvos savanoriškos veiklos aiškios sistemos, kuri tarsi yra išmėtyta, tačiau nėra sisteminga, trūkumas. Tai lemia istoriniai faktai, kurie susiję su kartų nuostatomis ir jų perdavimu. Tačiau pamažu atsiranda savanoriškos veiklos svarbos suvokimas. Atkreipiant dėmesį, jog socioedukacinėje aplinkoje pradeda atsirasti savanoriška veikla, baziniai aspektai, kurie įvardintų lūkesčius ar esamą situaciją.

2. Taikant interviu metodą atskleisti socialinių pedagogų vertinimai, susiję su *atrankos kriterijų pobūdžio ir pačios atrankos, kaip savanoriškos veiklos sudedamosios dalies svarba socioedukacinėje aplinkoje. Savanorio parengimo, pasirengimo reikšmingumas bei abejojimas žinių ir pasirengimo aktualumu savanoriaujant socioedukacinėje aplinkoje. Socioedukacinėje aplinkoje susidūrimas su savanorio padaryta žala ir emocinėmis pasekmėmis bei jų nebuvimu ir galima prevencija prieš*. Išvardinti aspektai rodo kokius mato socialiniai pedagogai pokyčių lūkesčius ir kaip yra apibūdinama ir vertinama esama savanoriškos veiklos situacija socioedukacinėje aplinkoje.

3. Taikant turinio analizės metodą, atskleista tokia savanoriškos veiklos socioedukacinėje aplinkoje esamos situacijos ir pokyčių lūkesčių struktūra – esminės fenomeną iliustruojančios kategorijos: *savanorio ir jo atliekamos veiklos vertinimo teigiami, neigiami aspektai socioedukacinėje aplinkoje. Motyvų – vidinių, išorinių poveikis norui savanoriauti ir įgyti žinių bei įgūdžių socioedukacinėje aplinkoje teigiamas vertinimas, išskiriant atsidavimo jausmo neskatinimą. Trečiasis veiksnys - asmeninių veiksmų: politinių ir religinių įsitikinimų, amžiaus, kultūros aspektų ambivalentiškas poveikis atliekamų funkcijų kokybei savanoriaujant socioedukacinėje aplinkoje.*

Savanorio pagarbos ir etiškumo normų laikymosi su kitais savanoriais, atrinkusiais ir asmenimis, kuriems yra teikiama savanoriška pagalba svarba bei visuomeninės pareigos atlikimas socioeducacinėje aplinkoje taip pat yra išryškinamas kaip dažnai pasitaikantis ir apibūdinantis savanoriškos veiklos situaciją socioeducacinėje aplinkoje. Tai pat savanorio turimų žinių ir įgūdžių pritaikymo, jaučiamo atsakomybės ir atsidavimo bei novatoriškumo socioeducacinėje aplinkoje reikšmingumas ir svarba.

4. Taikant ekspertų apklausą atskleisti tokie savanorišką veiklą optimizuojančių lūkesčių socioeducacinėje aplinkoje vertinimai: *Socioeducacinėje aplinkoje susidūrimas su savanorio padaryta žala ir emocijoms pasekmėmis bei jų nebūvimu ir galima prevencija, Savanorio parengimo, pasirengimo reikšmingumas bei abejojimas žinių ir pasirengimo aktualumu savanoriaujant socioeducacinėje aplinkoje, Savanorio asmeninių veiksnių: politinių ir religinių įsitikinimų, amžiaus, kultūros aspektų, ambivalentiškas poveikis atliekamų funkcijų kokybei socioeducacinėje aplinkoje.* Tačiau kiekvienoje kategorijoje yra veiksnių, kurie rodo esamos situacijos trūkumus. Yra išryškunami: motyvų aspektas veikiantis savanorių atsidavimą, amžiaus, politinių ir religinių įsitikinimų, žalos atvejai jų daromas emocinis poveikis, rasės, diskriminacijos klausimai, elgesys, kuris traktuojamas savanoriškoje veikloje neigiamai, vidinių motyvų nedaromas poveikis imtis savanoriškos veiklos socioeducacinėje aplinkoje, savanorio savęs vertinimas bei pasirengimas savanoriškai veiklai.

Literatūros sąrašas

1. Bitinas B., (1998). Ugdymo tyrimų metodologija. Vilnius: Jošara.
2. Brabazon T., Matisoff D., Ražaitis G. (1999). Kaip būti geru savanoriu. Vilnius: Savanorių centras.
3. Bružienė R. (2002). Magistro darbas. Jaunimo savanorystę kaip socialinis edukacinis reiškiny. http://vddb.laba.lt/Fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2010~D_20100712_142630-02690/DS.005.0.01.ETD (žiūrėta 2015m. balandžio 11d.). http://www.ku.lt/wp-content/uploads/2013/04/2005_nr_02_86-99.pdf (žiūrėta 2015m. balandžio 14d.).
4. Butkuvienė E. (2005). Politikos sociologija. Dalyvavimas savanoriškoje veikloje: situacija ir perspektyvos Lietuvoje po 1990-ųjų.
5. Boreen, J., Johnson, M. K., Niday, D., & Potts, J. (2000). Mentoring Beginning Teachers: Guiding, Reflecting, Coaching. Portland, Maine: Stenhouse Publishers.
6. Carlo, G., Okun, M.A., Knight, G.P. & Guzman M.R.T. (2005). The interplay of traits and motives on volunteering: agreeableness, extraversion and prosocial value motivation. *Personality and Individual Differences*, 38, 1293–1305.
7. Charles, C.M. (1999). Pedagoginio tyrimo įvadas. Vilnius: Alma litera.
8. Cuskelly, G., Taylor, T., Hoyer, R., Darcy, S. (2006). Volunteer management practices and volunteer retention: a human resource management approach // *Sport Management Review*. No. 9. doi: 10.1016/S1441-3523(06)70023-7.
9. Ellis J. S., Noyes K. H. By the people: a history of Americans as volunteers. – 2005, p. 11-14 <http://www.energizein.com> (žiūrėta 2015m. balandžio 10d.)
10. Esmond J., Dunlop P. (2004). Developing the Volunteer Motivation Inventory to Assess the Underlying Motivation Drives of Volunteers in Western Australia. <http://morevolunteers.com/resources/MotivationFinalReport.pdf> (žiūrėta 2015m. kovo 20d.)
11. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl savanoriškos veiklos, jos vaidmens Europos visuomenei ir poveikio. 2006 m. gruodžio 13 d., Briuselis.
12. Europoje vyraujančių savanorystės modelių analizė. Vilnius: Nevyriausybinų organizacijų informacijos ir paramos centras, (2011)
13. European Benefits Administrators. Europos savanorių tarnyba grupinis draudimo planas (2007). Vadovas savanoriams.

- http://eacea.ec.europa.eu/youth/documents/insurance/volunteer_guide_LT.pdf (žiūrėta 2015m. gegužės 9d.).
14. Europos komisijos atstovybė Lietuvoje (2011). Nevyriausybių organizacijų informacijos ir paramos centras. Europoje vyraujančių savanorystės modelių analizės pristatymas. Vilnius.
  15. Gailius, Ž. ir Kučikas, A. (1997). Jaunimo veiklos reikšmė ir pedagoginiai principai. Jaunimo ugdymo (-si) namai. Vilnius: LiJOT.
  16. Gudžiskienė V., Kurapkaitienė N., Januškevičiūtė A. (2013). Savanorystės multikultūrinėje aplinkoje vadovas: projekto patirtis. http://www.tja.lt/images/stories/dokumentai/EIF2012/vadovas_visas.pdf (žiūrėta 2015 balandžio 12d.).
  17. Gedvilienė G., Karasevičiūtė S., Trečiokienė E. (2010). Krikščioniškoji pedagogika ir psichologija. Savanorystė socialinių gebėjimų ugdymo koncepcijoje. http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:J.04~2010~ISSN_1392-7450.N_33_61.PG_79-92/DS.002.0.01.ARTIC (žiūrėta 2015m. gegužės 10d.).
  18. Hadzi-Miceva K. Comparative Analysis of the European Legal Systems and Practises Regarding Volunteering. 2007.
  19. Hartell C.G., Chabilall J.A. (2012). International Journal of Adolescence and Youth. HIV/AIDS in South Africa: A study of the socio-educational development of adolescents orphaned by AIDS in child-headed households. <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/02673843.2005.9747953> (žiūrėta 2015 balandžio 13d.).
  20. International Labour Office. (2011). Manual on the measurement of volunteer work. - Geneva: ILO.
  21. Izokaiteinė R. (2011). Magistro darbas. Kaime gyvenančių žmonių savanorystės patirtis. http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2011~D_20110617_151914-23906/DS.005.0.02.ETD (žiūrėta 2015m. gegužės 8d.).
  22. Jaunmuktane A., (2013). Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos. Volunteering In The Baltic States. http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:J.04~2013~ISSN_1648-9098.N_2_30.PG_113-121/DS.002.1.01.ARTIC (žiūrėta 2015m. balandžio 13d.).
  23. Jonutytė I. (2007). Savanorystė socialinio ugdymo sistemoje. Savanoriškos veiklos motyvai. Monografija. Kaipėda.
  24. Jonutytė, I. (2000). Savanorių socialinių pedagogų rengimas. (Daktaro disertacijos santrauka, Klaipėdos universitetas, 2000).

25. Jonutytė, I. (2006). Jaunųjų savanorių motyvavimas tęstiniai socioedukaciniai veiklai su vaikais. *Pedagogika*, 8, 96-102.
26. Jonutytė I. (2007). *Savanorystė socialinio ugdymo sistemoje*. Monografija. Klaipėda. Klaipėdos universiteto leidykla.
27. Jordanas, P., Ochman, M. (1998). *Savanorių vadybos nevyriausybinėse organizacijose pagrindai*. Vilnius: Savanorių centras.
28. Jonutytė I., Litvinas Š. (2004) Socialinio pedagogo ir savanorio bendradarbiavimo tobulinimas bendrojo lavinimo mokykloje// *Mokytojų ugdymas*, Nr. 3, p. 118-127.
29. Kaffemanienė I., (2006). *Negalės ir socialinės gerovės tyrimų metodologiniai aspektai*. VŠĮ Šiaulių universiteto leidykla.
30. Kamer S., Annen H. (2009). The role of core self-evaluations in predicting performance appraisal reactions <http://web.ebscohost.com/ehost/detail?hid=12&sid=dd2d127c-ebf3-4a29-a4c3-fb3493ed68dd%40sessionmgr4&vid=4&bdata=JnNpdGU9ZWhvc3QtG12ZQ%3d%3d#db=pdh &AN=sjp-69-2-95> (žiūrėta 2015m. balandžio 4 d.)
31. Kardelis, K. (2002). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai (edukologija ir kiti socialiniai mokslai)*. Vadovėlis. Kaunas: Technologija.
32. Kaušilaitė Š. (2009). *Magistro darbas. Paauglių, besimokančių jaunimo mokyklose, savęs vertinimas ir jo santykis su socialinių santykių tinklais*. http://vddb.laba.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2009~D_20090629_130751-12457/DS.005.0.02.ETD
33. Kučiškis A. (2011). *Naujienlaiškis apie savanorystę. Apie savanorystės sampratą*. 2psl. http://www.euroguidance.lt/uploads/files/naujienlaiskis_apie_savanoryste.pdf (žiūrėta 2015 m. balandžio 1d.)
34. Kurapkaitienė N., Kėžaitė – Jakniūnienė M. (2011). *Būk savanoris – keisk pasaulį. Tavo savanorystės kelrodis. Europos Komisijos atstovybė Lietuvoje*. http://ec.europa.eu/lietuva/documents/leidiniai/savanorystes_kelrodis.pdf (žiūrėta 2015m. balandžio 5d.).
35. Kurapkaitienė N. (2011). *Savanoriškos veiklos sąlygos. Pagal A.C.Patria straipsnių rinkinį „apie savanorišką veiklą“*.
36. Kurapkaitienė N., Jankūnienė K.M., (2011). *Būk savanoris – keisk pasaulį. Tavo savanorystės kelrodis. Europos komisijos atstovybė Lietuvoje*.
37. Kvieskienė G., Šimaitis A., (2005) *Socialinio pedagogo veiklos ypatumai. Socialinė pedagogika: teorija ir praktika*.

38. Leknavičienė R., Antinienė D., Almontaitienė J., Ausmanienė N., Matulienė G., Jakštys J. (2008). *Psichologija šiandien*. Kaunas: Technologija.
39. Leliūgienė, I. (2001). Socioedukacinio darbo tyrimų objekto socioistorinė raida ir šiuolaikinių metodologinių nuostatų diskursas. *Socialinis darbas*, 1 (1), 6 – 16.
40. Leliūgienė, I (2003). *Socialinė pedagogika*. Kaunas. Technologija
41. Levy, M. (2005). For love or money: volunteering and unemployed people. In *Australian Social Policy Conference*. University of NSW, Kensington.
42. Lietuvos Respublikos Seimas. (2011). Savanoriškos veikos įstatymas. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=402802&p_query=&p_tr2. (žiūrėta 2015m. balandžio 3d.)
43. Lietuvos socialinių darbuotojų asociacija. (1998). *Lietuvos socialinių darbuotojų etikos kodeksas*. Vilnius.
44. Lietuvos raudonojo kryžiaus draugija (2014). *Savanorių lankančių pagyvenusius žmones, socialinės, psichologinės ir pirmosios pagalbos darbo knyga*. http://www.redcross.lt/files/Darbo_vadovas_LT_HQ_.pdf (žiūrėta 2015m. gegužės 10d.)
45. Mackevičiūtė I., Slušinskaitė M. (2007). *Diskriminuoti draudžiama integruoti. Normos, stereotipai, išankstinis nusistatymas, galimybės*. Vilnius: LOGOTIPAS.
46. Machet M.P., Tiemensma L. (2009). Mousaion : Special issue on children’s literature and reading: Special Issue 1. <http://reference.sabinet.co.za/document/EJC78986> (žiūrėta balandžio 13d.)
47. Mazzucato A., Ontime I. (2013). *Lifelong Learning In Europe. The Knowledge Volunteers*. <http://www.lline.fi/en/article/intime-ontime/22013b/the-knowledge-volunteers> (žiūrėta 2015m. balandžio 30d.)
48. McCurley, S., Lynch, R., (2001). *Savanorių vadyba*. Vilnius: Savanorių centras.
49. Macijauskienė R., (2013). *Ikimokyklinio ugdymo įstaigos edukacinės aplinkos pritaikymas aplinkosauginiam vaikų ugdymui(si)*. Panevėžys.
50. Medišauskaitė A. (2013). *Savanoriškos veiklos Lietuvoje apžvalga*. http://lt.thetiltatruster.org/wp-content/uploads/2013/11/Brochure_Volunteering.pdf (žiūrėta 2015m. gegužės 8d.)
51. Medišauskaitė A. (2012). *Savanoriškos veiklos Lietuvoje apžvalga*. http://lt.thetiltatruster.org/wp-content/uploads/2013/11/Volunteering_Report_Lithuanian_Draft.pdf (žiūrėta 2015m. gegužės 8d.)

52. Nevyriausybių organizacijų informacijos ir paramos centras. (2011). Europoje vyraujančių savanorystės modelių analizė. Vilnius.
53. Pretorius E.J., Machet M.P. (2004). The socio-educational context of literacy accomplishment in disadvantaged schools : lessons for reading in the early primary school years. http://reference.sabinet.co.za/sa_epublication_article/langt_v38_n1_a4 (žiūrėta 2015 balandžio 13d.).
54. Patrija (2011). Savanoriškos veiklos įstatymas. <http://www.patria.lt/lt/naujienos/pagaliau-savanoriskos-veiklos-istatymas.html?date=2011> (žiūrėta 2015m. gegužės 10d.).
55. Pretorius E.J., Machet M.P. (2004). The socio-educational context of literacy accomplishment in disadvantaged schools : lessons for reading in the early primary school years. http://reference.sabinet.co.za/sa_epublication_article/langt_v38_n1_a4 (žiūrėta 2015 balandžio 13d.).
56. Pruskus V. (2014). Jaunimo dalyvavimo savanoriškoje veikloje įtaka socializacijai ir kompetencijų ugdymuisi. Vilniaus Gedimino technikos universitetas.
57. Sakalauskas G., Čepas A., Nikartas S., Ūselė L. (2012). Savanorystė probacijos sistemoje: prielaidos ir galimybės. Teisės institutas.
58. Savanorystė Lietuvoje. Apie savanorystę. <http://savanoriaujam.lt/apie-savanoryste> (žiūrėta 2015m. balandžio 1d.)
59. Savanorystės veikla Lietuvoje. 2008. Vilnius:UAB TNS Gallup.
60. Sozanska, O., Tošner, J. & Frič, P. (2001). Management of Volunteers in Nonprofit Organizations. Utrecht.
61. Štuopytė E. (2010). Socialiniai mokslai. Savanorių mokymasis vykdant socioeducacinę veiklą nevyriausybinėse organizacijose. Kauno technologijos universitetas: Kaunas. Nr.2 (68).
62. Šereivienė, A., Žydžiūnaitė, V. (2005). Socialinio darbuotojo kompetencijos komponentai socioeducacinio darbo kontekste. Sveikatos ir socialinių mokslų taikomieji tyrimai: sandūra ir sąveika. Klaipėdos kolegija. Klaipėda: Druka, p. 7–23.
63. Tamutienė I., Šimkus A. (2012). Savanoriškos veiklos valdymas Lietuvoje: nevyriausybių organizacijų patirtys. <http://dx.doi.org/10.7220/MOSR.1392.1142.2012.64.7> (žiūrėta 2015m. balandžio 3d.)
64. The Role of E-Mentoring in Mathematically Gifted Students' Academic Life: A Case Study Journal for the Education of the Gifted September 2014 37: 220-244, first published on July 7, 2014

65. Trečiokienė E., Karasevičiūtė S. (2010) Religijos mokslų žurnalas. Savanorystė socialinių gebėjimų ugdymo koncepcijoje“.
66. Urbikienė V., (2010). Magistro darbas Savanorystė ir jos įtaka jaunimo socializacijai. http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2010~D_20100712_142630-02690/DS.005.0.01.ETD (žiūrėta 2015m. balandžio 13d.).
67. Wilson, J. (2000). Volunteering. *The Annual Review of Sociology*. 26, 215–240
68. Wilson, A., Pimm, G. (1996). The tyranny of the volunteer: the care and feeding of voluntary workforces // *Management Decision*. No. 34 (4).
69. Wuthnow R. (1998) *Loose connections: joining together in America's fragmented communities*. Cambridge: Harvard University Press.
70. Žadeikaitė L., Gulbinas R. (2014). Socialinis ugdymas. Socialinio pedagogo socioedukacinės aplinkos tobulinimas panaudojant IKT. Nr.2,p. 127-144.
71. Žukauskienė R., (2008). Kokybiniai ir kiekybiniai metodai. <http://www.slideserve.com/mura/kokybiniai-ir-kiekybiniai-metodai> (žiūrėta 2015m. balandžio 16d.).

Summary

The project analyses the current situation of the volunteering activity in socio-educational environment, also aims to reveal expectations of its changes. Therefore problematic questions have been raised: what is the situation of volunteering activity in Socio-educational activity? What are possible expectations of the changes in socio-educational activity's environment? Objectives have been formed: 1) to reveal variables of volunteering activity in socio-educational environment by applying theoretical analysis; 2) to reveal social pedagogue assessment in current situation and expectation of changes due to volunteering activity in socio-educational environment by applying interview method; 3) to reveal structure of current situation and expectation of changes in volunteering activity in socio-educational environment by applying content analysis; 4) to reveal the evaluation of optimizing expectations of volunteering activities in socio-educational environment by applying expert survey.

In the interview research have participated 6 social pedagogues who are working or one of their activities' functions are related to volunteers. They develop their activities in Pakruojis and Šiauliai cities. Experts' evaluation included 10 specialists, who work with volunteers, coordinate their activities, mentor, prepare for volunteer activity, etc. The latter are working in Pakruojis, Šiauliai, Vilnius, Klaipėda and Kaunas cities.

Empirical part analyzes the volunteering activity situation in socio-educational environment and possible expectations in its changes. It is related to possible development of volunteering activity and also the change of situation.

Most important empirical conclusions:

1. During interviews factors describing the volunteering activity in socio-educational environment were mostly highlighted, which are positive and negative aspects of evaluation of Volunteer and one's performed activity. Another aspect is a positive evaluation of an influence of motives – inner and outer, on a wish to volunteer and gain knowledge and skills in socio-educational environment excluding the discouragement of the feeling of devotion. The third nuance lies in the volunteer's personal features: political and religious beliefs, age, and cultural aspects – positive, negative and neutral impact on the quality of the functions performed by volunteering in socio-educational environment. Volunteer's standards of respect and ethics are in compliance with other volunteers, chosen and persons whom are provided with volunteering aid, importance and also performance of communities' responsibilities in socio-educational activity and it is also highlighted as common and characterizing the situation of voluntary activities in socio-educational environment.

Also the significance and importance of the volunteer's existing knowledge and skills' application, feeling of responsibility and commitment and innovation in socio-educational environmental.

2. During interviews the information was received on nature of selection criteria and the selection itself as the importance of part of volunteering activity in socio-educational environment, volunteer's training, the importance of preparation and the doubt in relevance of knowledge and preparation by volunteering in socio-educational environment; in the socio-educational environment the encounter with the harm made by volunteer and emotional consequences and also lack of it and possible prevention against it, unveils the possible expectations of the changes.

3. Data received during the experts' evaluation showed in which fields are seen the most notable expectations of changes. Also there have been noticed connections with the insights and assessments made by respondents and experts. Thus, the encounter with harm made by volunteers and emotional consequences and its absence and possible prevention in socio-educational environment, volunteer's training, the significance of preparation and also doubt in relevance of knowledge and preparation while volunteering in socio-educational environment, volunteer's personal factors: political and religious beliefs, age, cultural aspects – positive, negative and neutral impact on quality of performed functions in socio-educational environment are aspects which's target change can be seen most notably.

Key words: volunteering, volunteer, socio-educational environment, social pedagogue.

PRIEDAI